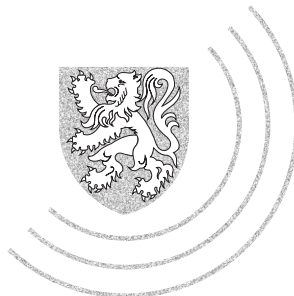

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

5 november 2001

BELEIDSBRIEF

Economie

Beleidsprioriteiten 2001-2002

ingediend door de heer Jaak Gabriels,
Vlaams minister van Economie, Buitenlandse Handel en Huisvesting

INHOUD

Blz.

1	Vlaamse economie: quo vadis	4
2	Bevorderen van meer en beter ondernemerschap	10
2.1	Peterschapsprojecten	10
2.2	Het Vlaams Waarborgfonds	11
2.2.1	Financiering en financieringsproblematiek	12
2.2.2	De waarborgregeling investeringskredieten	12
	• Aangepast besluit waarborg investeringskredieten	14
2.2.3	De garantieregeling risicokapitaal	14
	• Noodzaak van een alternatief instrument	15
2.2.4	Interne werking Vlaams Waarborgfonds	16
2.3	Ondernemerschap in de scholen	17
2.4	Vereenvoudiging administratieve regelgeving en procedures	18
2.4.2	Opleidingscheques	20
2.4.3	Investeringssteun	20
2.4.4	Ecologiesteun	21
2.4.5	Bedrijventerreinen en bedrijfsgebouwen	21
2.4.6	SEIN	21
2.4.7	Website Strategisch Plan Ruimtelijke Economie	22
2.5	Het Huis van de Onderneming: een lokale draaischijf en fysiek ondernemersloket ...	22
2.6	Steunpunt Ondernemerschap	24
2.7	Naar een competitief VIZO-netwerk	25
3	Expansiesteun als vernieuwd instrument voor het economisch beleid	26
3.1	Inhaaloperatie expansie	26
3.2	Opschorting meertewerkstellingssteun	31
3.3	Heroriëntering naar een modern economisch ondersteuningsbeleid	32
3.3.1	Juridische omkadering	32
3.3.2	Inhoudelijke heroriëntatie van het economisch ondersteuningsbeleid	34
3.3.3	Budgettaire heroriëntatie van het economisch ondersteuningsbeleid.	48
4	Versterking van de (sub)regionale economische dynamiek	50
4.1	Streekplatformen en streekcharters	50
4.2	Streekeigen Management	50
4.3	Strategisch Plan Ruimtelijke Economie	51
4.4	Stedelijke economie	51
4.5	Bedrijfsvriendelijke gemeente	52
4.6	Uitvoering van de Europese programma's	52

5	Valorisatie van de natuurlijke rijkdommen	53
5.1	V.1. Voorbereiding van een oppervlakedelfstoffendecreet	53
5.1.1	Doelstelling	53
5.1.2	Stand van zaken	53
5.1.3	Finaliteit	54
5.1.4	Planning 2002	54
5.2	Opmaak van delfstoffenplannen	54
5.2.1	Doelstelling	54
5.2.2	Stand van zaken	54
5.2.3	Finaliteit	55
5.2.4	Planning 2002	56
5.3	Substitutiemogelijkheden voor delfstoffen	56
5.4	De kennis over de potenties van de diepe ondergrond verder uitbouwen	57
5.4.1	Doelstelling	57
5.4.2	Stand van zaken	57
5.4.3	Finaliteit	57
5.4.4	Planning	58
5.5	Databeheer van de ondergrond	58
5.5.1	Doelstelling	58
5.5.2	Stand van zaken	58
5.5.3	Finaliteit	58
5.5.4	Planning	59
5.6	Grinddecreet	59
5.6.1	Doelstelling	59
5.6.2	Stand van zaken	60
5.6.3	Finaliteit	60
6	Europees Voorzitterschap	60
6.1	Context	60
6.2	De Vlaamse invalshoek	61
7	Projecten	62
7.1	Digitaal Actieplan 'e-fl@nders'	62
	• De ICT basis in Vlaanderen	62
	• K(M)O-ICT-Plan	63
	• Digitaal actieplan in 2002	64
8	Overzicht moties en resoluties parlementair jaar 2000-2001	64

1 Vlaamse economie: quo vadis

De economie presteerde tijdens de laatste jaren voor de eeuwwisseling uitstekend. Het orgelpunt werd gezet in 2000 met een groeiraming voor de Belgische economie van 3,9 procent. Aangezien tijdens de voorgaande jaren de Vlaamse economische prestaties beter waren dan de Belgische kunnen we ervan uitgaan dat de groei van de Vlaamse economie nog enkele procentpunten hoger lag. Volgens ramingen van de KBC zou de Vlaamse economie in 2000 gegroeid zijn met 4,4 procent. Vanuit macro-economisch oogpunt was duidelijk geen sprake van een fin de siècle gevoel.

Voor 2001 voorspelden de groeiprognozes tot op heden een groeivertraging. In juli verwachtte het Federaal Planbureau¹ dat de Belgische economie dit jaar met 2,4% zou groeien, weliswaar een daling ten opzicht van 2000, maar nog altijd rond het gemiddeld groeipercentage van de jaren negentig. Sindsdien hebben diverse financiële instellingen hun groeiramingen neerwaarts herzien en dit als gevolg van de zeer slechte resultaten van de Belgische economie tijdens het tweede kwartaal van 2001 die eind augustus gepubliceerd werden. Volgens het Instituut voor de Nationale Rekeningen daalde het BBP tijdens het tweede kwartaal met 0,6 procent tegenover het voorgaande kwartaal. Deze negatieve groei van de Belgische economie is de eerste sinds het vierde kwartaal van 1998 en de grootste sinds de recessie van 1993.

Alhoewel de groeivertraging zich reeds tijdens de eerste helft van 2001 vertaalde in dalende beurskoersen, liepen de prognoses omtrent de lengte en de diepte van het economisch dal uiteen. Sommige instituten verwachtten opnieuw een negatieve groei en technisch gesproken aldus een recessie. Andere conjunctuuranalisten voorspelden dan weer een voorzichtige heropleving en vonden het voorbarig om te spreken van een recessie zolang de conjunctuurbarmeter van de Nationale Bank stabiliseert rond –10 punten. De Nationale Bank stelde in september een verdere daling van het consumentenvertrouwen vast tot –13 punten².

Deze prognoses hielden nog geen rekening met de mogelijke impact van de dramatische gebeurtenissen die zich voordeden op 11 september jongstleden. Het hoeft derhalve geen verwondering dat de meest recente analyses gewagen van een conjuncturele neergang die langer zal aanhouden en dieper zal gaan dan eerst voorspeld. Het feit dat het consumentenvertrouwen, tot voor kort de motor van de economie, wegzakt doet vermoeden dat het herstel langer op zich zal laten wachten dan eerst gehoopt.

De mindere prestaties van de Belgische economie in 2001 zijn vooral te wijten aan de verslechtering van het internationale klimaat. Aanvankelijk hield de Europese economie kranig stand maar uiteindelijk sijpelden de gevolgen van de slabakkende internationale omgeving toch door. Naast de lagere internationale groei zal de inflatie in 2001 hoger uitvallen dan aanvankelijk verwacht. Via het uithollen van de koopkracht van de gezinnen heeft de hogere inflatie een negatieve weerslag op de economische groei. De gebeurtenissen van 11 september en de repercussies op de levensvatbaarheid van bepaalde sectoren, zoals de luchtvaart, doen het pessimisme toenemen.

In hoeverre de door het Federaal Planbureau voorspelde opleving van de economische activiteiten in 2002 met een groei van 2,8 procent zich zal realiseren, is onduidelijk. Zo verlaagden diverse financiële instellingen zeer recent³ hun prognose tot 1,3 procent groei voor 2001 en werden de prognoses voor 2002 neerwaarts herzien naar cijfers variërend tussen 0,75% en 1,8%. Vooral de negatieve bijdrage van de netto-uitvoer (uitvoer min invoer) is debet aan deze neerwaartse herziening. Het is koffiedik kijken wanneer het economisch herstel in de Verenigde Staten en op wereldvlak zal plaatsvinden. Indien een vlug herstel op zich laat wachten, wat de recentste prognoses voorspellen, legt dit een hypotheek op de groeiprognozes.

Het herstel van de internationale conjunctuur is van primordiaal belang voor de export en bijgevolg voor de Vlaamse economie. De export is immers een belangrijke pijler waarop de Vlaamse conjunctuur gefundeerd is.

¹ "Economische begroting 2002", Federaal Planbureau, juli 2001.

² De ruime meerderheid van de consumenten werd voor 11 september ondervraagd.

³ KBC-prognose d.d. 22 september 2002.

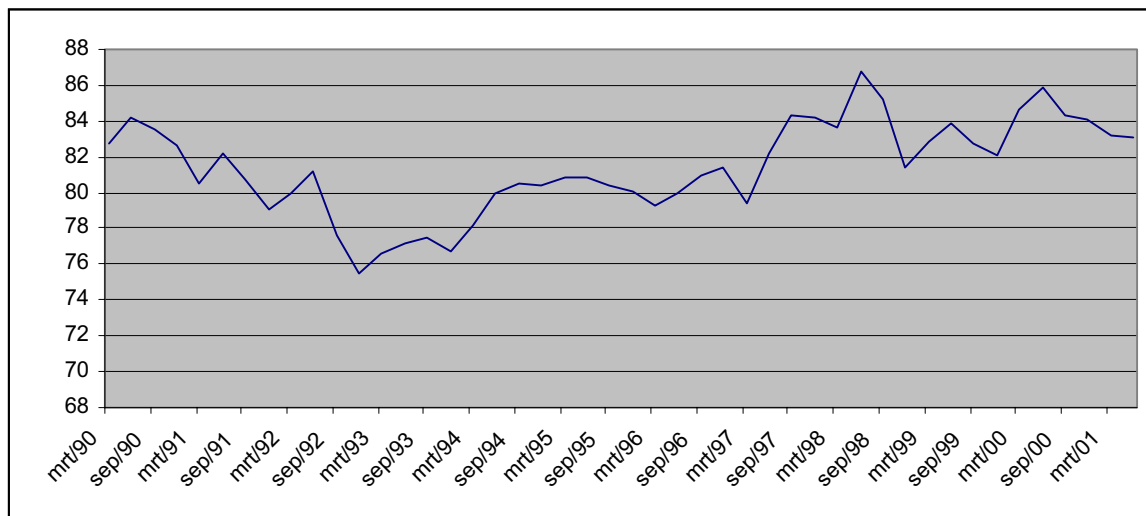
In 2000 exporteerde Vlaanderen 154,029 miljard euro (6.214 mld. BEF)⁴. Dit komt overeen met ongeveer 76,2% van de totale Belgische uitvoer. Duitsland bleef de voornaamste Vlaamse exportmarkt gevolgd door Frankrijk en Nederland. De export buiten de Europese Unie was vooral gericht op Azië. Tijdens het eerste kwartaal 2001 bedroeg de Vlaamse export 41,708 miljard euro (1.682 mld. BEF) ofwel een toename van 10,3 procent ten opzichte van het eerste kwartaal in 2000. Ten opzichte van het voorgaande kwartaal werd slechts een toename geregistreerd van 2%. De sterke prestatie van Vlaanderen op het vlak van de export is te verklaren door de aanwezigheid van de havens en luchthavens waar heel wat van de exportactiviteiten worden geregistreerd.

Het is twijfelachtig of de inzinking van de wereldhandel in de loop van de tweede helft van 2001 terug zal opveren. Het lijkt realistischer dat de heropleving van de Belgische uitvoer zich zal voordoen vanaf het midden van 2002. Parallel hiermee mag een herstel van de binnenlandse vraag verhoopt worden tegen medio 2002.

De Vlaamse bedrijven realiseerden tijdens het tweede kwartaal van 2001 een capaciteitsbezettingsgraad van 83,1%. Sinds juni 2000 wordt een terugval van de bezettingsgraad vastgesteld. Desalniettemin realiseert de bezettingsgraad nog steeds een hoge waarde. Ter vergelijking, in het crisisjaar 1993 werd slechts 76% van het productieapparaat benut.

De hoge bezettingsgraad die werd geregistreerd tijdens de laatste kwartalen zorgt voor een toename van de investeringen. Kenmerkend hiervoor is dat de daling van de bezettingsgraad vooral te wijten was aan de afname in de sectoren van de consumptiegoederen en de intermediaire goederen. De sector van de investeringsgoederen kende daarentegen tot en met het eerste kwartaal van 2001 een toename van de bezetting. Tijdens het tweede kwartaal werd ook in deze sector een daling van de capaciteitsbezetting vastgesteld. Dit alles wijst op de rijpheid van de conjunctuercyclus.

Figuur 1: Evolutie bezettingsgraad verwerkende nijverheid (%)

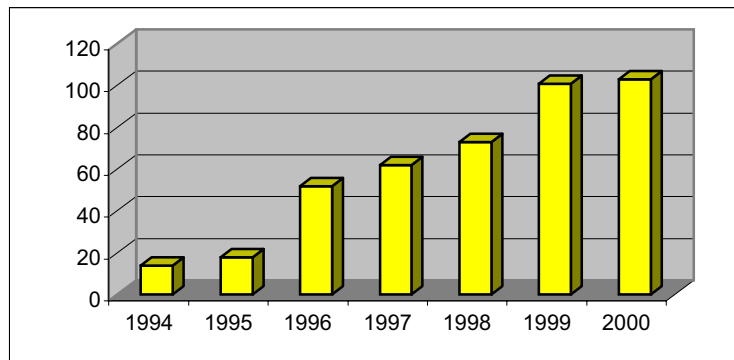

BRON: NBB (bewerking APS)

Een opmerkelijke vaststelling gedurende de laatste jaren is de enorme stijging van de buitenlandse investeringen in Vlaanderen. Sinds 1994 werden door de Dienst Investeren Vlaanderen (DIV) onafgebroken jaarlijks meer buitenlandse investeringen geregistreerd. In 2000 registreerde de Dienst Investeren in Vlaanderen 205 investeringsprojecten, met een waarde van 2,55 miljard Euro (103 mld. BEF). Het betreft hier nieuwe inplantingen, overnames en in hoofdzaak uitbreidingen van bestaande vestigingen.

⁴ "Statistieken van de Belgische uitvoer: gewestelijke resultaten, kwartaalbericht 2001-I", Instituut voor de Nationale Rekeningen, juni 2001.

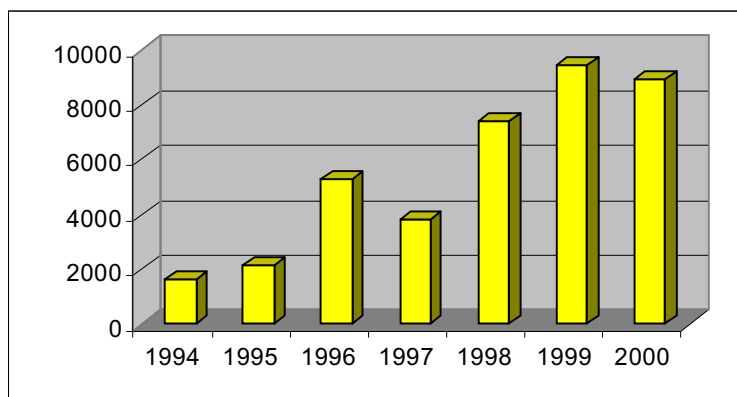
Figuur 2: Buitenlandse investeringen in Vlaanderen (mld. BEF)

BRON: Dienst Investeren Vlaanderen

Deze buitenlandse investeringen creëren een niet onaanzienlijk aantal arbeidsplaatsen. In 2000 zorgden de nieuwe investeringen voor 8.958 potentiële jobs. Niettegenstaande het hogere investeringsbedrag lag de jobcreatie in 2000 lager dan in het recordjaar 1999 (9.422 potentiële jobs).

Figuur 3: Directe tewerkstellingscreatie door buitenlandse investeringen

Bron: Dienst Investeren Vlaanderen

Het leeuwendeel van de projecten wordt gerealiseerd door Europese bedrijven. Na de Europese bedrijven blijven de Amerikaanse investeringen het belangrijkste. Uit de buitenlandse investeringen blijkt het belang van Vlaanderen als distributieland, namelijk 36 projecten werden gerealiseerd in de logistiek. De informatietechnologie, de chemie en de auto-assemblage en de toelevering blijven ook dit jaar belangrijke sectoren.

Vlaanderen blijkt dus een aantrekkelijke regio te zijn voor buitenlandse investeerders. Eigenschappen als een goede scholing en talenkennis, een hoge levensstandaard, een hoge arbeidsproductiviteit, een uitgebreid transportnet en een centrale ligging in Europa spelen hierin een belangrijke rol.

Ondanks deze gunstige evolutie blijkt uit de studie "Vlaanderen in de wereld. Visie op Vlaanderen door opinieleiders" dat Vlaanderen nog onvoldoende gekend is in het buitenland. Volgens deze studie moet Vlaanderen meer bewust zijn pluspunten communiceren en verduidelijken anders dreigt Vlaanderen te verdrinken in het Belgisch geheel en het alsmaar groeiende Europa.

In het licht van de toenemende rol van de DIV in de verdere economische ontwikkeling van Vlaanderen, werd het raadzaam geacht om via een studieopdracht de prestaties van de organisatie te laten analyseren. Enerzijds zal nagegaan worden hoe de doelmatigheid van het huidige management verbeterd kan worden en anderzijds in welke mate de huidige financiële middelen doelmatig worden ingezet.

De verzwakking van de conjunctuur lijkt zich sinds juli ook te manifesteren in de werkloosheidscijfers. In juli telde Vlaanderen 179.612 niet-werkende werkzoekenden (NWWZ). In vergelijking met juni was dit een toename met 15,4%. Alhoewel deze stijging tijdens de vakantieperiode een jaarlijks wekerend fenomeen is, was dit bijna het dubbele van de gebruikelijke seizoensstijging van 8,6%. De meest recente cijfers van september tonen aan dat de Vlaamse werkloosheid voor het eerst in vijf jaar is gestegen. Het aantal niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) steeg in een jaar tijd met 13.405 personen of 7,6% tot 189.917 personen. Hiermee wordt de hoogste stijging sedert april 1996 genoteerd. Alhoewel de toename voorlopig niet dramatisch is, is waakzaamheid geboden. Het blijft afwachten hoe de werkloosheid de komende maanden verder zal evolueren en in welke mate de herstructureringen en afvloeiingen die diverse bedrijven hebben aangekondigd zullen doorsijpelen in de cijfers. De collectieve ontslagen liggen in september 2001 alvast hoger dan in het hele jaar 2000.

Volgens het Steunpunt Werkgelegenheid, Arbeid en Vorming⁵ valt de kentering op de Vlaamse arbeidsmarkt ook af te leiden uit de sputterende vacaturemarkt. Het aantal werkzoekenden per VDAB-vacature steeg in de eerste jaarhelft tot 4,1 procent tegenover 3,9 procent in dezelfde periode in 2000. Daarnaast klaagt ook de uitzendsector over een verminderde activiteit sinds de tweede jaarhelft van 2000. Een verbetering wordt door deze sector niet verwacht voor begin of midden volgend jaar.

De dalende trend waardoor het aantal faillissementen de laatste jaren wordt gekenmerkt blijft zich verder zetten. In 1998, 1999 en 2000 werden respectievelijk 3 730, 3 600 en 3 541 firma's⁶ en eenmanszaken failliet verklaard. Tot en met juli registreerde Graydon 2 102 faillissementen ofwel 1,8% minder dan tijdens dezelfde periode vorig jaar.

Tabel 1: Evolutie van het aantal faillissementen in Vlaanderen

Jaar	NV	BVBA	CV	Eenmanszaak	Overige	Totaal
2001*	440	1104	103	414	41	2102
2000	708	1852	197	715	69	3541
1999	725	1874	216	746	39	3600
1998	793	1856	255	793	33	3730
1997	968	1954	303	815	26	4066

BRON: Graydon (*cijfers tot en met juli)

De laatste, weliswaar Belgische cijfers van de faillissementsevolutie lijken een trendbreuk aan te tonen.

De evolutie van het aantal oprichtingen in het Vlaams Gewest wordt, in tegenstelling met het aantal faillissementen, gekenmerkt door een minder gunstige evolutie. Na de forse afname op jaarbasis in 1999, die bijna volledig op rekening te schrijven was van de éénmanszaken, werden vorig jaar weliswaar iets meer, namelijk 4,5 procent, oprichtingsakten geregistreerd. Dit stemt overeen met 29 223 oprichtingsakten. Dit jaar lijkt de daling zich echter opnieuw verder te zetten. Tijdens de eerste jaarhelft van 2001 werden 3,3% minder oprichtingsakten neergelegd dan in dezelfde periode van het vorig jaar.

Tabel 2: Evolutie van het aantal oprichtingen in Vlaanderen

Jaar	NV	BVBA	CV	Eenmanszaak	Overige	Totaal
2001*	973	5002	175	7823	661	14634
2000	2312	10284	390	14994	1243	29223
1999	2609	9726	414	13957	1248	27954
1998	2417	9329	436	19375	1241	32798
1997	2421	8614	482	19736	1074	32327

BRON: Graydon (*cijfers tot en met juni)

⁵ "Statistieksprokkels: toestand en ontwikkeling op de Vlaamse arbeidsmarkt", Tijdschrift OVER-WERK, Steunpunt WAV, augustus 2001.

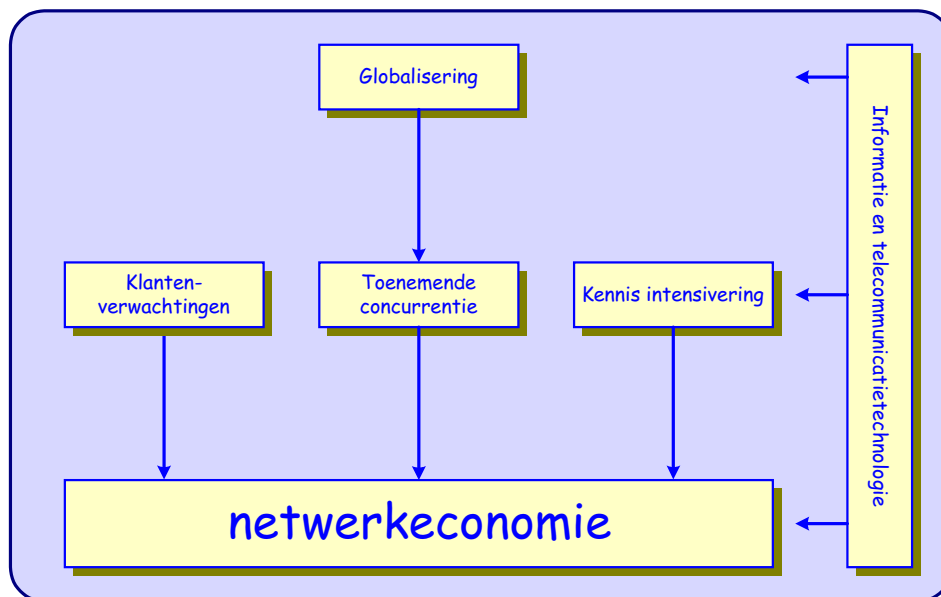
⁶ Graydon stelt het aantal firma's gelijk aan de som van het aantal NV's, BVBA's, CV's + de resterende vennootschapsvormen.

Alhoewel voor de nabije toekomst de macro-economische groeiprognozes iets minder rooskleurig ogen kan gesteld worden dat over een langere periode beschouwd de macro-cijfers een positief beeld schetsen van een Vlaamse economie die optimaal de vruchten plukt van een goede internationale omgeving. Deze gunstige situatie geldt echter minder voor de micro-economische dynamiek. De eerder geschetste negatieve evolutie van het aantal oprichtingen in Vlaanderen wijst al in deze richting en indien internationaal wordt vergeleken dan scoort Vlaanderen op het vlak van ondernemerschap niet subliem. Het gebrek aan micro-economische dynamiek vormt een zwak fundament voor het behoud en de verdere groei van ons welvaartspeil. Vlaanderen mag niet op zijn lauweren rusten en moet zich hoeden voor zelfgenoegzaamheid. Deze vaststelling werd geformuleerd in het kader van het Trefpunt Ondernemerschap die bij beslissing van de Vlaamse regering belast werd met de uitwerking van een strategische visie voor een ondernemend Vlaanderen met als tijdshorizon 2010. De krachtlijnen die voortvloeien uit het Trefpunt Ondernemerschap worden hieronder geformuleerd.

“We evolueren naar een globale netwerkeconomie met nieuwe regels, waar het collectief en individueel aanpassingsvermogen de meest kritische ‘asset’ is. Een economie die erin slaagt om juist op het vlak van innovatie, ondernemerschap, kenniscreatie en –verspreiding, en menselijk kapitaal zich goed te positioneren, heeft de beste kaarten om in 2010 tot de groep van meest performante economieën te behoren. We evolueren naar een economisch landschap waarin de concurrentiekracht van bedrijven, regio’s en landen steeds afhankelijker wordt van het vermogen zich strategisch te positioneren in wereldwijde kennis- en productienetwerken.

Onderstaande figuur geeft een schematisch overzicht van de drijvende krachten van die globale netwerkeconomie, waarbij ICT de rol van facilitator vervult.

Figuur 4: Drijvende krachten globale netwerkeconomie.

De evolutie naar een globale netwerkeconomie is de resultante van drie drijvende krachten:

- de globalisering van de economie die de concurrentiele druk op de ondernemingen verhoogt;
- de kennisintensivering van de economie;
- het verwachtingspatroon van de klanten.

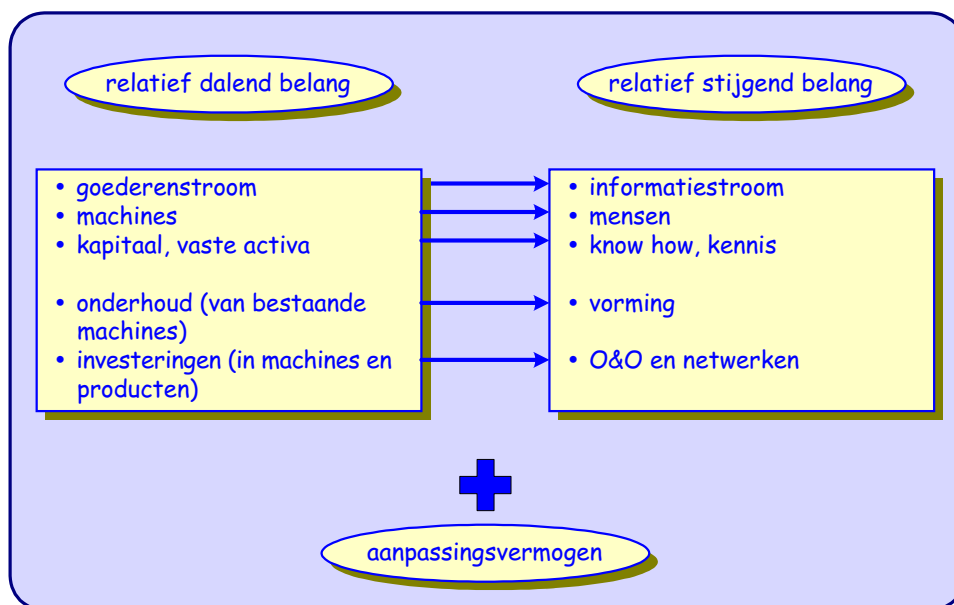
De rol van ICT als ‘enabling technology’ is in deze evolutie van zeer groot belang. De faciliterende rol van ICT speelt zich af op verschillende niveau’s. Door een groei in mobiliteit en communicatiemogelijkheden zijn in het afgelopen decennium tal van handelsbarrières en toetredingsbelemmeringen weggevallen. Bijgevolg vergroot ICT de mogelijkheden voor productiviteitsstijgingen. Ook is het mogelijk om de productie in steeds kleinere series te vervaardigen en te decentraliseren, met een toenemende globalisering tot gevolg. De ICT-ontwikkelingen hebben ook een faciliterende invloed gehad op de ontwikkeling van de kenniseconomie en op de wijzigende

klantenverwachtingen. Informatie wordt ruim toegankelijk gemaakt en de klant beschikt over een steeds breder gamma van aankoopmogelijkheden en informatie hieromtrent. Tenslotte, maar niet in het minst, vergemakkelijkt ICT ook de intensieve samenwerking en netwerking tussen ondernemingen die zo typisch is voor de netwerkeconomie.

De netwerkeconomie is een zeer dynamische economie, het is een omgeving waarin ontwikkelingen complex zijn en zeer snel evolueren. Dit heeft tot gevolg dat in de globale netwerkeconomie de kritische assets anders zijn dan in de traditionele economie. In vergelijking met de traditionele economie zijn die economische waardedragers meer immaterieel van aard (informatie, kennis, mensen, vorming, netwerken). Deze 'menselijke' productiefactoren komen niet in de plaats van de traditionele factoren, maar moeten eerder gezien worden als een aanvulling hierop. Toch hebben ze in die mate aan belang gewonnen dat ze vaak aan de basis liggen van het al dan niet succesvol zijn van ondernemingen en organisaties. Samen met de kennisintensivering van de economie stijgt het vereiste competentieniveau, waarbij niet enkel de vaktechnische kennis van belang is maar elkeen ook over de nodige vaardigheden dient te beschikken. De nodige creativiteit moet ervoor zorgen dat deze competenties volledig benut worden en op telkens nieuwe manieren worden ingezet. Het gaat dus in essentie om het efficiënt en effectief inzetten van menselijke talenten.

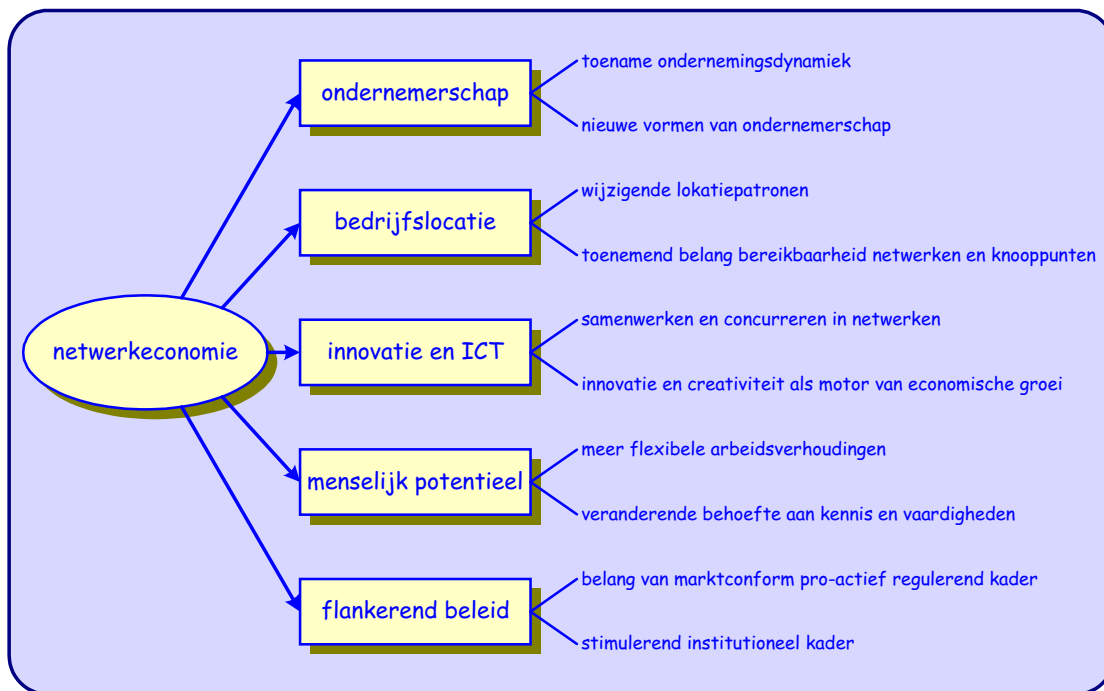
Het dynamisch karakter van de netwerkeconomie gaat ook gepaard met een grotere onzekerheid. Er is niet enkel de toegenomen dynamiek, ook de snelheid waarmee de veranderingen zich manifesteren intensifieert. Om als regio een leidende rol te kunnen spelen in deze dynamische omgeving dienen we als maatschappij in zijn geheel en elk individu of elke organisatie afzonderlijk over een groot aanpassingsvermogen te beschikken. De bereidheid tot aanpassen, het loskomen van bestaande gewoontes en praktijken is in deze globale netwerkeconomie dan ook een overkoepelende waardedragers om op een kansrijke manier met de toegenomen onzekerheid te kunnen omgaan."

Figuur 5: Evoluerende economische waardedragers in de globale netwerkeconomie.

Binnen de evolutie naar een globale netwerkeconomie kunnen tien belangrijke trends worden onderscheiden. In onderstaande figuur worden deze trends schematisch voorgesteld. Het is de opdracht van de overheid om een economisch beleid uit te stippelen dat optimaal inspeelt op deze trends.

Figuur 6: Trends in de globale netwerkeconomie.

2 Bevorderen van meer en beter ondernemerschap

2.1 Peterschapsprojecten

In 2001 werd er in opdracht van de Vlaamse overheid een onderzoek verricht naar de bijdrage van peterschapsprojecten op het vlak van de professionalisering van de bedrijfsvoering en de netwerkvorming tussen ondernemingen.

De evaluatie toont aan dat peterschapsprojecten een positieve bijdrage leveren tot de professionalisering, de netwerkvorming en de performantie van de deelnemende ondernemingen. (schematisch overzicht resultaten zie figuur 7)

De positieve bijdrage is het meest uitgesproken voor de professionalisering van de bedrijfsvoering en de performantie van de ondernemingen.

Zo blijken in de referentieperiode 1995-1999 bedrijven die hebben deelgenomen aan peterschapsprojecten een grotere toename in omzet, bruto toegevoegde waarde en bedrijfsresultaat te hebben gekend dan de controlegroep. Ook blijkt het falingsrisico sterker te zijn gedaald.

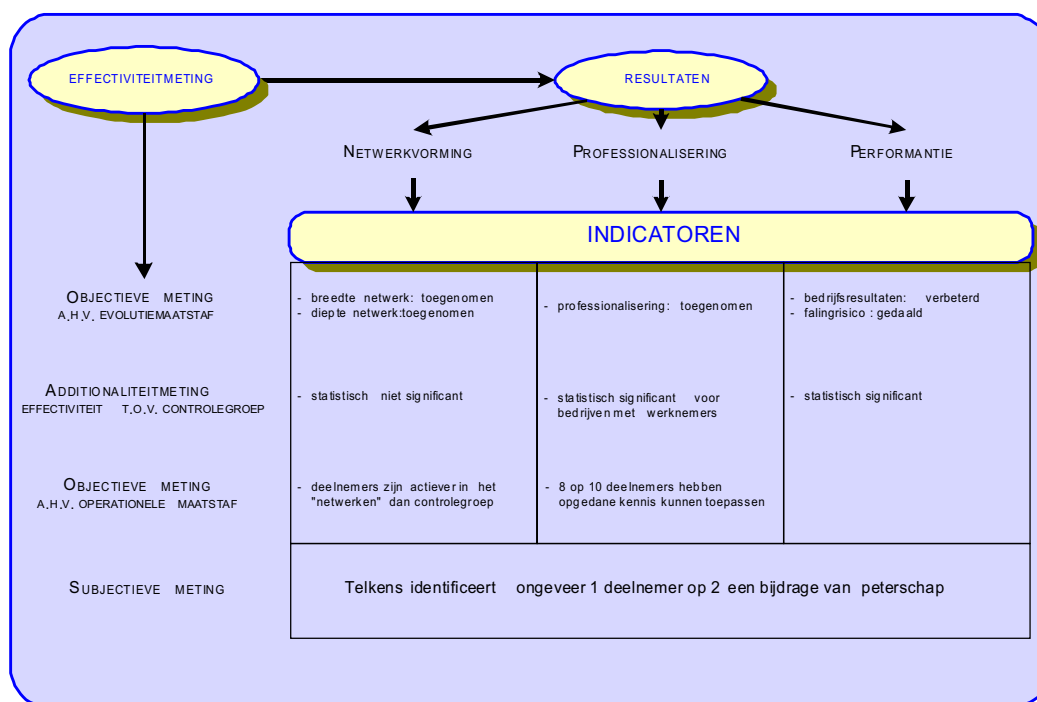
Gelet op de positieve evaluatie van de projecten en de gunstige evaluaties uit het verleden is het wenselijk ervaringsuitwisseling gericht op professionalisering van de bedrijfsvoering en netwerkvorming van kleine ondernemingen verder te stimuleren.

Tegelijk stellen we vast dat peterschapsprojecten vaak aanleiding geven tot vragen tot een kwalitatieve verbreding of naar nieuwe initiatieven. Er is een behoefte naar initiatieven die een antwoord bieden op specifieke noden van ondernemers en waarvoor men ook rekent op de steun van de Vlaamse overheid.

Het is een uitdaging het beleid nu zodanig bij te sturen dat er enerzijds duidelijkheid is over het concept van peterschapsprojecten en er anderzijds de mogelijkheid ontstaat om nieuwe initiatieven in het kader van een peterschapstraject, waar wenselijk, aangepast te ondersteunen. Het is de bedoeling dat deze vorm van informeel leren door middel van ervaringsuitwisseling ook in de toekomst wordt bestendigd met dien verstaande dat de financiering meer vraaggericht wordt, door bijvoorbeeld de introductie van een chequesysteem.

De beleidsbijsturing zal ook worden aangegrepen om het administratieve luik van peterschapsprojecten te vereenvoudigen.

Figuur 7: Overzicht van de globale effectiviteitsevaluatie

2.2 Het Vlaams Waarborgfonds

In het kader van de algemene doorlichting van de economische ondersteuningsmaatregelen in het jaar 2001 stelde zich de vraag in welke mate het huidige instrumentarium van waarborgverstrekking en de werking van het Vlaams Waarborgfonds nog voldoende aansluit bij de actuele marktsituatie.

De evaluatie van het Vlaams Waarborgfonds spitte zich toe op het onderzoek van de volgende onderdelen:

1. de financiering en financieringsproblematiek bij kleine en middelgrote ondernemingen;
2. de waarborgregeling investeringskredieten;
3. de garantieregeling risicokapitaal;
4. de interne werking van het Vlaams Waarborgfonds.

2.2.1 Financiering en financieringsproblematiek

Kleine en middelgrote ondernemingen hebben te kampen met een aantal financieringsbeperkingen. Oorzaken hiervan zijn de hogere financieringskost voor kleine en middelgrote ondernemingen, informatieproblemen tussen kredietverschaffer en onderneming, de beperkte omvang van de financiering, het risico, het gebrek aan managementkennis en bedrijfsbeheer, het vasthouden aan eigen controle en bestuur, enzovoort. Onvoldoende eigen vermogen en zekerheden zijn de belangrijkste problemen zowel bij kredietverlening aan starters als aan gevestigde ondernemingen, zij het dat deze problemen zich in veel grotere mate voordoen bij starters.

2.2.2 De waarborgregeling investeringskredieten

2.2.2.1 De huidige regeling

Het gebruik van de waarborgregeling investeringskredieten neemt af wat blijkt uit de volgende tabel:

Tabel 3: Overzicht van rechtstreekse en onrechtstreekse waarborgen * (bedragen in BEF 1.000)

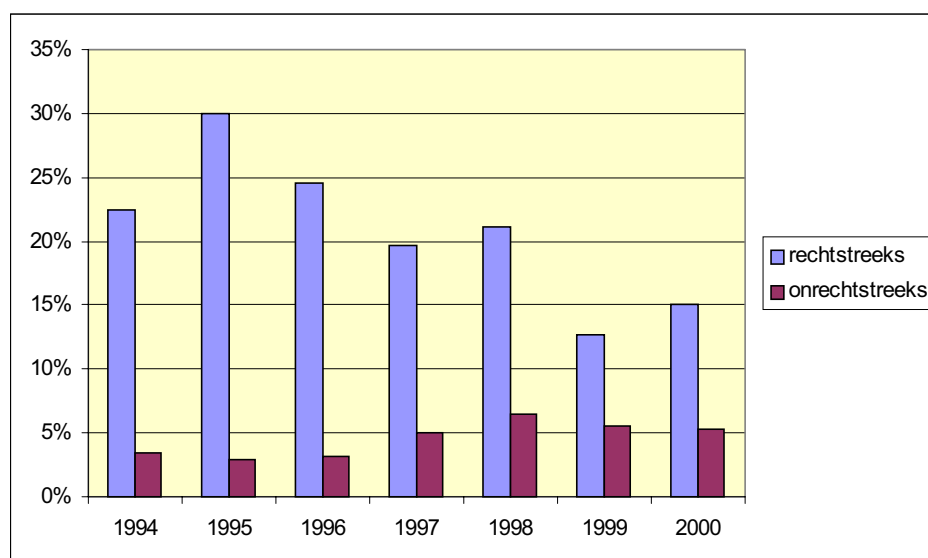
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Rechtstreekse waarborgen							
• Aantal	557	568	455	467	401	499	425
• Bedrag waarborg	1.026.847	1.293.213	1.137.728	1.199.251	1.147.387	981.118	1.371.726
• Bedrag krediet	1.930.091	2.491.772	2.112.785	2.424.453	2.338.853	2.220.339	2.934.733
Onrechtstreekse waarborgen							
• Aantal	2.278	1.959	1.735	1.355	878	782	611
• Bedrag waarborg	794.463	631.967	538.691	407.542	263.360	260.566	243.707
• Bedrag krediet	3.592.405	2.779.508	2.371.110	1.901.433	1.136.980	1.234.164	1.079.106
TOTAAL							
• Aantal	2.835	2.527	2.190	1.822	1.279	1.281	1.036
• Bedrag waarborg	1.821.310	1.925.180	1.676.419	1.606.793	1.410.747	1.241.684	1.615.433
• Bedrag krediet	5.522.496	5.271.280	4.483.895	4.325.886	3.475.833	3.454.503	4.013.839

* De gegevens voor de rechtstreekse waarborgen komen uit de productiestatistieken van het Vlaams Waarborgfonds. Voor de rechtstreekse waarborgen worden de kredieten in rekening-courant (RC) enkel opgenomen in het jaar van toekenning. De gegevens voor de onrechtstreekse waarborgen tot en met 1999 komen uit de jaarverslagen. In de jaarverslagen tot en met 1997 worden de RC-kredieten voor onrechtstreekse waarborgen bij een hernieuwing van de omloop meegeteld in elk jaar dat ze werden hernieuwd. Hierdoor wordt de verhouding tussen onrechtstreekse en rechtstreekse waarborgen overschat tot en met 1997.

Bron: IDEA Consult op basis van gegevens verstrekt door het Vlaams Waarborgfonds

Het aandeel van de gewaarborgde kredietverlening tegenover de totale kredietverlening aan KMO's in Vlaanderen in 1997 wordt geschat op ongeveer 0,5%. Uit de resultaten van de studie blijkt dat het bereik van de starters relatief beperkt (aandeel in aantal rechtstreekse waarborgen: 15%, aandeel krediet totaal: 9%) is en een dalende trend kent in de periode 1994-2000.

Figuur 8: Aandeel van de starters in het totale aantal toegekende waarborgen

Bron: IDEA Consult op basis van gegevens verstrekt door het Vlaams Waarborgfonds

Volgens de bevroegde ondernemingen is de waarborg investeringskredieten niet altijd determinerend voor de kredietverstrekking, aangezien ongeveer de helft van de ondernemingen waarvan de waarborg werd geweigerd toch nog een krediet heeft gekregen, de meerderheid zelfs aan de oorspronkelijke voorwaarden.

De waarborg investeringskredieten vergt veel administratief werk. Vooral de opstelling van een apart aanvraagdossier naast het intern kredietdossier van de kredietinstelling, maakt dat de administratieve kosten niet opwegen tegenover de baten van het instrument.

De voorwaarden verbonden aan het systeem zijn streng, complex en niet flexibel, in het bijzonder wat betreft de krediettypes, de dekkingsmethode, de aflossings- en provisiestructuur, de aanwending van het krediet en de maximale rentevoet. Van de automatische waarborg wordt bijna geen gebruik gemaakt ten gevolge van de onzekerheid van uitbetaling van het verlies en het lagere waarborgpercentage.

Tabel 4: Overzicht van de automatische waarborg

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Aantal	14	15	11	25	13	20	19
Verhouding t.o.v. rechtstreekse waarborg	2,5%	2,6%	2,4%	5,4%	3,2%	4,0%	4,5%
Bedrag waarborg (x 1.000)	29.752	30.292	15.612	27.966	13.734	32.870	64.929
Verhouding t.o.v. rechtstreekse waarborg	2,9%	2,3%	1,4%	2,3%	1,2%	3,4%	4,7%
Bedrag krediet (x 1.000)	75.405	82.400	41.790	66.250	39.139	92.550	120.00
Verhouding t.o.v. rechtstreekse waarborg	3,9%	3,3%	2,0%	2,7%	1,7%	4,2%	4,1%

Bron: IDEA Consult op basis van gegevens verstrekt door het Vlaams Waarborgfonds

Om de hiervoor aangehaalde redenen is het waarborgsysteem een vrij duur instrument zowel op het niveau van de beheerskosten als op het niveau van de kosten verbonden aan de verstrekte waarborgen.

- Aangepast besluit waarborg investeringskredieten

Reeds tijdens de looptijd van de studie werd gestart met de aanpassing van het besluit van de Vlaamse regering van 22 juli 1993 betreffende de werking van het Vlaams Waarborgfonds om zo snel mogelijk te kunnen inspelen op de mogelijkheden die het Europees Investeringsfonds biedt. De Europese Commissie besteedt sinds enkele jaren bijzondere aandacht aan de financieringsproblematiek van KMO's en heeft ter zake al allerhande initiatieven genomen.

Van bijzonder belang in het kader van een hervorming van de waarborgregeling investeringskredieten is de "SME Guarantee Facility". Via dit programma, uitgevoerd door het Europees Investeringsfonds⁷, wordt een tegenwaarborg geboden die de waarborgen, aangeboden door het regionale waarborgorgaan, herverzekert. Een samenwerking met het Europees Investeringsfonds verhoogt de beschikbare middelen voor het waarborgen van kredieten zonder verhoogde budgettaire weerslag in hoofde van de Vlaamse overheid.

Een belangrijke voorwaarde voor samenwerking met het Europees Investeringsfonds is de additionaliteit van haar tussenkomst. De middelen die het Europees Investeringsfonds verstrekt als tegenwaarborg mogen niet in de plaats komen van de middelen van het Vlaams Waarborgfonds (of de Vlaamse overheid) maar moeten er bovenop komen.

De krachtlijnen van het nieuwe besluit kunnen als volgt worden samengevat.

- Vereenvoudiging van het systeem

Zowel voor het automatisch als het niet automatisch systeem geldt een uniform commissioneringsstarief. De waarborg geldt voor het uitstaand kapitaal en de gelopen intresten tot de opzegging, de waarborg geldt voor de volledige duur van de lening. Er is geen beperking qua activiteit.

- De automatische waarborg is de regel

Slechts in bijzondere gevallen wordt de waarborg pas toegekend na voorafgaande goedkeuring door het beheerscomité:

- indien er toepassing wordt gemaakt van de voorziene hogere waarborgpercentages (bijvoorbeeld: starters);
- indien de standaardvoorwaarden niet vervuld zijn (bijvoorbeeld: niet volledige borgstelling door de debiteur, waarborgen voor rekening courant, waarborgen voor bedragen boven 10.000.000 frank).

- Responsabilisering van de banken

Om de nieuwe waarborgregeling optimaal te doen functioneren en de doelgroep te bereiken is een vlotte samenwerking met de belangrijkste banken noodzakelijk. De bovengenoemde aanpassingen nemen de belangrijkste hinderpalen weg voor het gebruik van de waarborgregeling.

2.2.3 De garantieregeling risicokapitaal

2.2.3.1 De huidige regeling

Er wordt weinig gebruik gemaakt van de garantieregeling risicokapitaal omdat de toegevoegde waarde van de regeling volgens de participatiemaatschappijen voor de meeste dossiers minimaal is. In de praktijk verwerd de garantieregeling tot een verzekeringsinstrument met lage premie. Het geringe hefboomeffect blijkt ook uit het feit dat de participaties waarvoor de garantieaanvraag geweigerd werd ook zonder de garantie onder dezelfde voorwaarden zou doorgedaan zijn. De regeling heeft evenmin tot de creatie van bijkomende participatiemaatschappijen geleid.

⁷ In de voorlopige versie van het informatiepakket van de Europese Commissie inzake financieringsmiddelen voor ondernemingen voor de periode 2001-2005, wordt voor de SME Guarantee Facility een indicatief bedrag vermeld van 180 miljoen Euro. Daarvoor komen garantiesystemen in aanmerking uit de publieke alsook de private sector waaronder ook maatschappijen voor onderlinge borgstelling.

Tabel 5: Aanvaarde dossiers: aantal en bedragen (in BEF)

	Aantal	Geïnvesteed bedrag		GewaARBorgd bedrag	
		Totaal	Gemiddeld	Totaal	Gemiddeld
1997	6	74.930.315	12.488.386	74.930.315	12.488.386
1998	21	711.253.000	33.869.190	277.853.850	13.231.136
1999	25	477.224.403	19.088.976	394.592.717	15.783.709
2000 ^a	8	158.729.632	19.841.204	138.729.494	17.341.187
Totaal	60	1.422.137.350	23.702.289	886.106.376	14.768.440

^a Er zijn nog 4 dossiers van 2000 in behandeling voor een totaal investeringsbedrag van ongeveer 60 miljoen BEF

Bron: IDEA Consult op basis van gegevens verstrekt door het Vlaams Waarborgfonds

In totaal werd 1,5 miljard frank geïnvesteed onder de garantieregeling risicokapitaal, wat overeenstemt met ongeveer 2% van het totale risicokapitaalvolume dat door de Belgische risicokapitaalsector in dezelfde periode werd geïnvesteed.

Tabel 6: "marktaandeel" van de garantieregeling risicokapitaal (bedragen in BEF)

	Garantieregeling risicokapitaal		België		aandeel
	totaal bedrag	Gemiddeld bedrag	totaal bedrag	Gemiddeld bedrag	%
1997	74.930.315	12.488.386	7.255.613.000	42.932.621	1,0
1998	711.253.000	33.869.190	10.513.625.000	45.122.854	6,8
1999	477.224.403	19.088.976	27.166.545.000	53.901.875	1,8
2000 ^a	158.729.632	19.841.204	24.824.287.000	49.847.966	0,6
Totaal	1.422.137.350	23.702.289	69.760.070.000	47.951.329	2,0

^a De beschikbare gegevens voor België voor 2000 hadden betrekking op het eerste halfjaar. Deze bedragen werden gewoon verdubbeld.

Bron: IDEA Consult op basis van gegevens verstrekt door het Vlaams Waarborgfonds, EVCA en BVA

De voorwaarden verbonden aan de garantieregeling zijn streng. Dit blijkt onder andere uit de korte looptijd van de waarborg, de lage waarborgpercentages in het begin van de waarborgperiode en de focus op starters in toekomstgerichte sectoren. In het algemeen echter vinden de bevroegde participatiemaatschappijen de voorwaarden van de garantieregeling eenvoudig en inhoudelijk redelijk goed gedefinieerd. De erkende participatiemaatschappijen zijn ook tevreden over de werking van het Vlaams Waarborgfonds.

- Noodzaak van een alternatief instrument

In de huidige vorm is de afschaffing van de garantieregeling risicokapitaal wenselijk gelet op het beperkte bereik en het geringe hefboomeffect. Een aanpassing van het huidige systeem is waarschijnlijk niet voldoende aangezien het beperkte succes en de geringe hefboomwerking niet het gevolg is van de ontevredenheid met de voorwaarden van de garantieregeling en de werking van het Vlaams Waarborgfonds.

De garantieregeling laten uitdoven zonder een alternatief te ontwikkelen is echter niet aangewezen. Ondernemingen die op zoek zijn naar kleine bedragen, maar geen zeer hoge groeiverwachtingen voorop kunnen stellen worden niet bediend door de risicokapitaalmarkt. Overheidsingrijpen is in dit geval verantwoord, meer bepaald aan de onderkant van de risicokapitaalmarkt en ten aanzien van starters en innovatieve bedrijven.

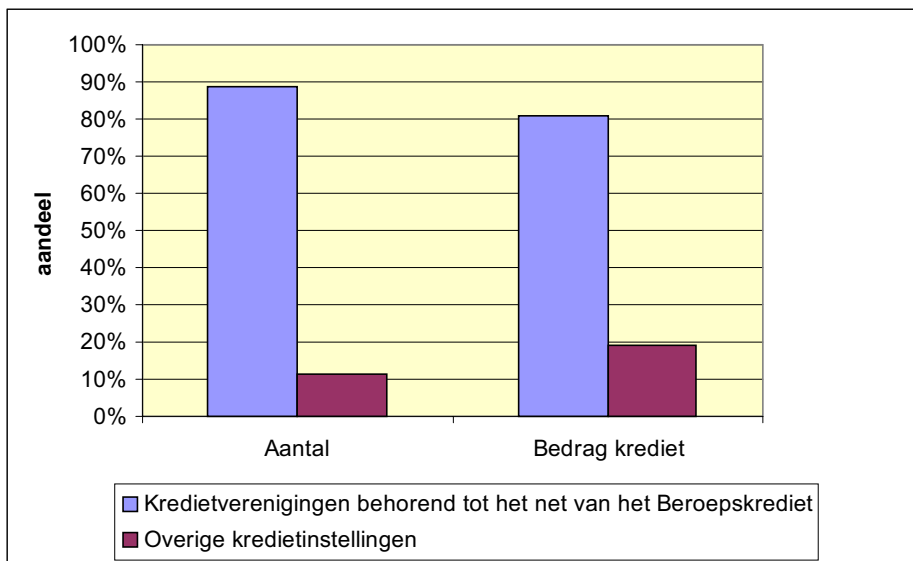
Aantrekkelijke buitenlandse initiatieven zijn het SBIC-programma van de VSA en het Nederlandse Twinning.

Het is onze bedoeling om op relatief korte termijn met een voorstel, grotendeels gebaseerd op één van de twee bovenvermelde concepten, naar de commissie te stappen voor discussie.

2.2.4 Interne werking Vlaams Waarborgfonds

Op dit moment staat de NV Beroepskrediet in voor het dagelijks beheer van het Vlaams Waarborgfonds. In het licht van de audit door Idea Consult (knelpunten: personeelsplanning, ICT-ondersteuning, communicatie tussen beheerscomité en directie van het Beroepskrediet, controle, gebrek aan ontwikkelingsactiviteit en commerciële dynamiek) en de vaststelling dat het gebruik van de waarborg investeringskredieten vooral geconcentreerd is bij kredietverenigingen die behoren tot het net van het Beroepskrediet, stelt zich de vraag of de uitvoerende taken in verband met het beheer van het Vlaams Waarborgfonds nog verder dienen uitbesteed te worden aan een kredietinstelling.

*Figuur 9: Aandeel van de kredietinstellingen in de totale rechtstreekse waarborgverlening in 2000**

* Figuur werd opgebouwd op basis van gegevens uit de overzichtstatistieken. De opgezegde kredieten van 2000 werden niet verrekend in deze gegevens (excl.status 40).

Bron: IDEA Consult op basis van gegevens verstrekt door het Vlaams Waarborgfonds

Het Vlaams Waarborgfonds dient in het licht van deze vaststellingen een meer onafhankelijke opstelling aan te nemen, met eventueel behoud van de aanwezige knowhow bij het personeel (kennis lopende systemen), met een uitbreiding van de taken naar beleidsondersteuning, productontwikkeling en commerciële inzet. Deze activiteit kan aangesloten worden bij een andere overheidsactiviteit gelet op de relatief beperkte organisatie. Hierbij wordt gepleit voor de integratie in het overkoepelende project van de Vlaamse reorganisatie.

2.3 Ondernemerschap in de scholen

Ondernemerschap is meer dan een begrip. Het is een attitude die moet worden gevoed en gestimuleerd. Van kindsbeen af moeten mensen vertrouwd worden met de vaardigheden van het ondernemerschap. Naar sensibilisering van de ondernemersattitude toe is kennis verwerven noodzakelijk. Het is belangrijk dat schoolgaande jongeren in kennis gesteld worden van het hoe en waarom van ondernemerschap om zich in een latere fase (en ten gepaste tijde) tot het ondernemerschap te kunnen bekeren. De VZW Vlaamse Jonge Ondernemingen beoogt met zijn project deze kennisoverdracht, waarbij zowel aandacht wordt besteed aan kennisverwerving inzake het bedrijfsleven bij de jongeren zelf als bij hun leerkrachten.

De VZW Vlaamse Jonge Ondernemingen stelt zich tot doel bij de schoolgaande jeugd een ondernemersattitude te ontwikkelen en via het concept mini-ondernemingen het onderwijssysteem aan te vullen. De VZW streeft er naar te fungeren als bruggenbouwer tussen school en bedrijf.

De doelgroep van dit initiatief is in eerste instantie de scholieren van het middelbaar onderwijs waarbij door middel van een praktijkgerichte formule gekoppeld aan een nationale en wereldcompetitie jongeren interesse krijgen voor het starten van een onderneming. Ook worden de eerste stappen gezet om de formule mini-onderneming ingang te doen vinden in hogescholen, weliswaar onder de benaming Small Business Projects.

Gelet op het belang van dit initiatief om het ondernemerschap aan te wakkeren ondersteunt de Vlaamse overheid sinds het schooljaar 1996-1997 dit project financieel. De Vlaamse overheid betaalt de loonkosten van het personeel van de VZW dat de mini-ondernemingen begeleidt en coördineert. De Vlaamse steun evolueerde van 11.720.000 BEF in 1997 naar 29.000.000 BEF in 2001. Door deze impuls is het aantal mini-ondernemingen de voorbije jaren aanzienlijk toegenomen en werden andere deelprojecten in het kader van het ondernemerschap in de scholen ontwikkeld. In 2001 werd door de VZW eveneens een sensibiliseringscampagne opgezet naar de hogescholen toe.

Onderstaande tabel geeft aan dat de voorbije jaren zowel het aantal mini-ondernemingen als het aantal deelnemers aan mini-ondernemingen in het Vlaams Gewest sterk is toegenomen.

Tabel 7: Mini-ondernemingen in het Vlaams Gewest

	Aantal mini-ondernemingen	Aantal deelnemers
1996-1997	183	2.404
1997-1998	241	3.079
1998-1999	271	3.279
1999-2000	301	3.776
2000-2001	285 ⁸	3.504

Bron: VZW Vlaamse Jonge Ondernemingen

⁸ In 2001 verkozen een aantal scholen voor het kortere businessspel MESE en het éénmalig Brussels European Business Challenge programma dat opgezet werd in het kader van het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie. Deze keuze heeft bijgedragen tot een lager aantal mini-ondernemingen in het schooljaar 2000-2001.

Zowel op Belgisch als Europees niveau kan Vlaanderen zich een koploper noemen.

Tabel 8: Mini-ondernemingen schooljaar 2000-2001

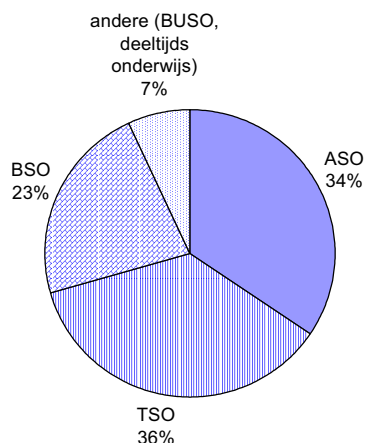
Regio	aantal mini's	Aantal deelnemende jongeren
Vlaams gewest	285	3504
Waals gewest	114	1318
Brussels gewest	41	460
Nederland	226	2500
Frankrijk	75	1125
Duitsland	222	2651

Bron: VZW Vlaamse Jonge Ondernemingen

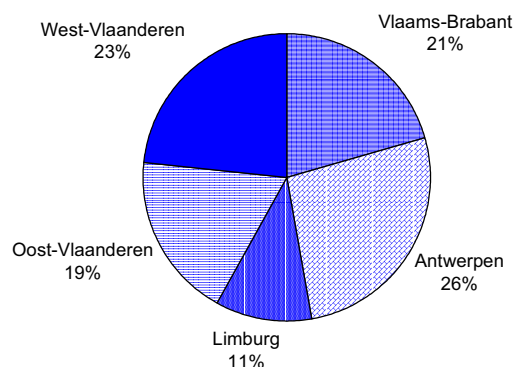
Onderstaande grafieken betreffende het schooljaar 1999-2000 tonen aan dat 26% van de Vlaamse mini-ondernemingen zich in Antwerpen situeerden. De Antwerpse koploper werd op de voet gevolgd door West-Vlaanderen (23%), Vlaams-Brabant (21%) en Oost-Vlaanderen (19%). Limburg sloot de rij af met 11%. Het initiatief scoort vooral goed in het algemeen en technisch secundair onderwijs die elk goed zijn voor meer dan één derde van de mini-ondernemingen.

De financiële tegemoetkoming van de Vlaamse overheid resulteerde in een verdere

Verdeling van het aantal Vlaamse mini-ondernemingen naar onderwijstype voor het schooljaar 1999-2000
(bron : VZW Vlaamse Jonge Ondernemingen)

Verdeling van het aantal Vlaamse mini-ondernemingen naar provincie voor het schooljaar 1999-2000
(bron : VZW Vlaamse Jonge Ondernemingen)

professionalisering van de VZW Vlaamse Jonge Ondernemingen. De VZW stelde in 2000 een meerjarenprogramma op onder de titel 'Ondernemerschap in de scholen brengen, Programma 2000-2004'. In het programma wordt zowel een groei in de breedte als in de diepte gevisieerd. Er wordt verder gewerkt aan een kwalitatieve en kwantitatieve uitbreiding van de formule mini-ondernemingen. Naast het aanboren van nieuwe markten⁹ wordt eveneens aandacht geschonken aan nieuwe producten zoals onder andere de virtuele kantoren, bedrijfsbezoeken voor leerkrachten, spreekbeurten door ondernemers enzovoort. Bij dit alles wordt ernaar gestreefd om een degelijke ondersteuning te bieden wat onder andere de zorg voor continuïteit van het begeleidend personeel en de beschikbaarheid van didactisch materiaal met toepassing van ICT inhoudt.

2.4 Vereenvoudiging administratieve regelgeving en procedures

De huidige complexe en ondoorzichtige regelgeving voldoet niet aan de vooropgestelde klantvriendelijkheid van de Vlaamse regering. Vereenvoudiging en stroomlijning van de procedures, regelgeving en allerhande formaliteiten met het oog op een snellere afhandeling van de dossiers is een prioritair agendapunt geworden.

⁹ In 2001 werd door de VZW eveneens een sensibiliseringscampagne naar hogescholen toe opgezet

De initiatieven die de voorbije periode in het kader van de administratieve vereenvoudiging werden ontwikkeld, zijn gericht op een meer klantvriendelijke en doelmatige omgang met zowel de finale klanten (individuele ondernemingen) als met de intermediaire organisaties zoals projectpromotoren, organisatoren van peterschapsprojecten en dergelijke.

In verband met dit laatste wordt er bij de herziening van het Besluit van de Vlaamse regering inzake de erkenning en subsidiëring van peterschapsprojecten, uitdrukkelijk ook rekening gehouden met het streefdoel om een meer doelmatige en minder tijdrovende procedure tot stand te brengen. In het algemeen is dit de eerste stap om tot beter structureerbare, transparantere en klantvriendelijkere contacten te komen met de klant.

Dit laatste is ook een van de doelstellingen van E-government. Op 8 december 2000 heeft de Vlaamse regering de basisprincipes inzake de realisatie van E-government vastgesteld. Aansluitend daarop werd reeds op 9 maart 2001 een ontwerp van samenwerkingsakkoord geformuleerd tussen de verschillende federale, gemeenschaps- en gewestelijke overheden van ons land betreffende de bouw en exploitatie van een gemeenschappelijk E-platform. Parallel hieraan werd in de schoot van het departement EWBL een "E-government Strategie" ontwikkeld. De meerjarenstrategie is onlosmakelijk verbonden met de uitwerking van het vernieuwd economisch ondersteuningsbeleid. Dit nieuw beleid, dat vanaf 2002 concrete vormen zal aannemen, moet tevens beantwoorden aan de principes van administratieve vereenvoudiging en leiden tot de reductie van de interne en externe papierstroom.

De elektronische aanvraag van de adviespremie voor kleine ondernemingen via het KMO-loket was een eerste pilootproject in het kader van een breed opgezette e-government-strategie die de administratie Economie met de uitbouw van het vernieuwd economisch ondersteuningsbeleid ontwikkelde. Begin maart 2001 werd er een communiqué naar adviseurs, banken en andere belanghebbende partijen verzonden om aan te kondigen dat, wat de adviespremies betreft, de weg naar het internet geopend was. Door het elektronische loket wordt een grotere interactie mogelijk. Na een eerste elektronische screening op volledigheid en ontvankelijkheid worden de, via de website ingediende, aanvragen verder doorgestuurd naar de administratie en afgehandeld zoals de overige papieren aanvragen. De elektronisch ingediende aanvragen kunnen door de klant zelf via de website worden opgevolgd en de klant krijgt onmiddellijk feedback over de ontvankelijkheid van zijn dossier. De communicatie over deze aanvragen gebeurt via e-mail wat een snellere en efficiëntere afhandeling van de aanvragen garandeert. Het project zal in de loop van 2002 worden geïntegreerd in de overige op stapel staande e-government-projecten.

De ervaring met de adviespremies leert dat, wil men de stap zetten naar de interactieve wereld, de onderliggende regelgeving zo transparant mogelijk moet zijn teneinde de vertaalslag van regels in elektronische termen vlot te laten verlopen.

De noodzaak tot transparantie wordt derhalve niet enkel vanuit een klantvriendelijke benadering opgelegd; zij is tevens onlosmakelijk verbonden met de mogelijkheid om E-government binnen de organisatie te implementeren.

De nieuwe regelgeving zal resulteren in de creatie van nieuwe producten waarop de klant interactief kan inschrijven. De logistieke ontwikkelingen op federaal niveau inzake de elektronische handtekening zullen toelaten op vrij korte termijn de externe klant uniek te identificeren. Deze onontbeerlijke component laat de externe klant toe zijn dossier elektronisch in te dienen en administratief-juridisch te aanvaarden als zijnde een officiële aanvraag. Deze elektronische workflow, die zich in eerste instantie afspeelt in de relatie Vlaamse overheid versus externe klant, moet een verlengstuk krijgen in de interne organisatie. Dit houdt onder meer in dat een backoffice wordt georganiseerd die toelaat de elektronische aanvragen elektronisch af te handelen maar tevens dat de elektronisch binnenkomende data automatisch getransfereerd worden naar de achterliggende databanken.

2.4.1.1 De vraaggerichte websites

De websites die in het brede E-government project bij de Vlaamse Gemeenschap zullen worden ontwikkeld zullen uiteindelijk geënt worden op een zo hoog mogelijke graad van integratie van de organisatie (de "backoffice"), een responsieve tot zelfs pro-actieve tegemoetkoming aan de klantgebruiker, en in elk geval een transactioneel niveau voor de afhandeling van alle mogelijke aanvragen

van de klant, volgens het onderstaand diagram. Een verhoogd participatieniveau op het vlak van de besluitvorming of beleidsvoering zou dan in een later stadium mogelijk moeten worden.

Hierna worden kort de ICT-facetten van de verschillende economische ondersteuningsinitiatieven besproken.

2.4.2 Opleidingscheques

Het aanvragen, uitgeven, toekennen, verzilveren en opvolgen van de opleidingscheques zal gebeuren via een geïntegreerde webgebaseerde applicatie.

De verschillende actoren die bij dit instrument betrokken zijn (de administratie, de emittent van de cheques, de erkende opleidingsverstrekkers en tenslotte ook de aanvragende ondernemingen) zullen via het internet toegang krijgen tot een welomschreven en specifiek voor hen gereserveerd gedeelte van de databank.

De aanvragende onderneming zal op het internet initieel haar basisidentificatiegegevens invullen (BTW-nummer), waarop de applicatie in de achtergrond (de "backoffice") on-line contact zal opnemen met de databanken van de RSZ en de Balanscentrale, zodanig dat de onderneming onmiddellijk kan worden meegedeeld of zij in aanmerking komt voor de opleidingscheques.

In een verder stadium zal deze applicatie ook een on-line verbinding onderhouden met het "Ondernemingenregister", een op federaal niveau uit te bouwen referentiedatabank met alle ondernemingen op Belgisch grondgebied.

Door het geïntegreerde beheer van de voorraad beschikbare cheques zal de aanvragende onderneming kunnen verifiëren of er nog cheques beschikbaar zijn, en de bestelling elektronisch kunnen doorgeven.

Verder zal het volledige proces (van aanvraag over emissie tot verzilvering) door de administratie elektronisch kunnen worden opgevolgd en gemonitord zodat tijdig de nodige bijstellingen kunnen gebeuren.

De in deze applicatie aldus verzamelde data zullen dienen voor het opbouwen van een rapportage-instrument waarmee zowel beleidsondersteunende als -bijsturende rapporten zullen worden geproduceerd.

2.4.3 Investeringssteun

De investeringssteun zal via een 'callsysteem' worden toegekend: er worden oproepen gelanceerd aan de klanten/bedrijven die binnen een bepaalde termijn een project kunnen indienen. De merites van deze projecten worden tegen mekaar afgewogen volgens welomschreven, geobjectiveerde criteria en uiteindelijk wordt een rangschikking gemaakt van alle projecten. De best geplaatste projecten hebben recht op investeringssteun tot uitputting van de beschikbare budgettaire enveloppe. Ook voor dit instrument zal een volledig nieuwe ICT-applicatie worden gebouwd. Het indienen van de projecten door de klanten / bedrijven zal hierbij **exclusief** via het internet kunnen gebeuren. Aan de hand van een eenvoudige identificatie van de aanvragende onderneming zullen al haar andere basisgegevens door het systeem zelf on-line worden opgevraagd bij de verschillende overheidsdatabanken (Ondernemingsregister, RSZ, Balanscentrale, ...).

Het volledige verloop van het proces evenals de financiële aspecten ervan zal worden opgevolgd via deze applicatie. De bouw van een interactief communicatiekanaal zal toelaten informatie vanuit de backoffice via de frontoffice naar de klanten toe te sturen, en omgekeerd, zodat de klant ten allen tijde op de hoogte is van de toestand van afhandeling van zijn aanvraag.

Ook hier zullen de verzamelde data uiteindelijk een onmisbare bron vormen voor het meten van verschillende beleidsindicatoren en budgettaire doelmatigheidsanalyse.

2.4.4 Ecologiesteun

Ingediende aanvragen zullen worden getoetst aan geobjectiveerde criteria uit de richtlijnen waarbij elke aanvraag die aan één of meerdere criteria voldoet, aanspraak maakt op een vooraf bepaald overeenkomstig steunbedrag.

Voor dit instrument zal ook een nieuwe applicatie worden ontwikkeld, in vervanging van het huidige, enigszins verouderde, Iris-2 systeem.

Het spreekt vanzelf dat ook deze applicatie zal gestoeld zijn op de hierboven geschetste principes van E-government, en dus minstens een webgebaseerde, geïntegreerde database zal moeten omvatten.

Net zoals voor de hiervoor geschetste instrumenten zal het mogelijk - zo niet noodzakelijk - zijn dat de aanvragen on-line worden ingediend en opgevolgd (transactioneel model), en dat alle betrokken actoren gezamenlijk beroep doen op dezelfde database, weliswaar met verschillende toegangsbevoegdheden.

2.4.5 Bedrijventerreinen en bedrijfsgebouwen

De administratie Economie staat in voor het verlenen van subsidies voor de uitbouw van bedrijventerreinen en vervult een coördinerende taak bij het inventariseren van de bestaande bedrijventerreinen. Momenteel wordt tevens gewerkt aan een nieuwe regelgeving voor het subsidiëren van bedrijventerreinen en -gebouwen, wat dus ook zal resulteren in een nieuw beleidsinstrument.

De verschillende datasets worden momenteel nog in verschillende applicaties geregistreerd: Iris-2 voor de financiële opvolging, een stand-alone systeem voor de opvolging van de workflow en verder nog 5 verschillende databases afkomstig van de vijf GOM's, met de inventaris van de bedrijventerreinen en -gebouwen van de respectieve provincies.

In de loop van 2000 werd een initiatief opgestart om een web-based interface te bouwen waarbij de klanten (terreinontwikkelaars) elektronisch hun aanvraag voor subsidie kunnen indienen en opvolgen, de GOM's hun inventarisatiegegevens on-line en in real time kunnen registreren in een centraal bijgehouden databank en tenslotte de dataflow van de subsidiedossiers wordt geoptimaliseerd.

Uiteindelijk zal, in samenwerking met het OC GIS-Vlaanderen, de aldus bekomen informatie in een GIS-omgeving aan het publiek worden aangeboden.

Deze databank moet een strategisch ondersteunend instrument worden bij de uitbouw van een duurzaam ruimtelijk economisch beleid en het stimuleren van de omgevingsfactoren van onze economie.

2.4.6 SEIN

In het kader van het subregionaal (economisch) beleid worden strategische hefboomprojecten voorgesteld door de streekplatformen. Sommige projecten zijn kortlopende acties die al dan niet met een grote inbreng van de Vlaamse overheid worden gerealiseerd. Verscheidene strategische hefboomprojecten betreffen echter complexe voorstellen die in meerdere fasen en in het kader van verschillende plan- en beleidsprocessen beslissingen hoeven van de Vlaamse overheid. Dergelijke projecten overstijgen ook de bevoegdheid van Economie.

Zowel de verschillende partners binnen de streek als de diverse betrokkenen binnen de Vlaamse administraties en VOL's hebben belang bij een zo correct mogelijke informatiestroom over dit soort projecten. Gezien de administratie Economie, noch de streekplatformcoördinatoren automatisch over de meest recente projectinformatie beschikken, is ervoor geopteerd een informatiesysteem te ontwikkelen waarbij projectinformatie ter beschikking wordt gesteld door de projectverantwoordelijken. Dit projectinformatiebeheerssysteem heet SEIN, wat staat voor Subregionaal Economisch Informatiesysteem of Streek-Eigen Informatie-Netwerk.

De ontwikkeling van dit systeem is inmiddels afgerond. De internetversie en ingebruikname ervan is voorzien voor het najaar 2001.

2.4.7 Website Strategisch Plan Ruimtelijke Economie

Van bij de start van dit onderzoeksproject is veel belang gehecht aan een goede communicatie met de buitenwereld. Deze website heeft daarbij niet alleen de bedoeling de betrokkenen en het publiek te informeren over de stand van zaken van de wetenschappelijke bevindingen op het vlak van ruimtelijke economie in Vlaanderen, maar ook om een grotere betrokkenheid tot stand te brengen vanuit academische kringen, beleidsmensen en dergelijke teneinde het debat inzake een aantal ruimtelijk-economische vraagstukken te voeden en te verdiepen.

2.5 Het Huis van de Onderneming: een lokale draaischijf en fysiek ondernemersloket

Deze Huizen zijn de laagdrempelige antennes van de Vlaamse overheid in de regio's en hebben als eerste taak het doorverwijzen van de klant, de ondernemer naar de betrokken dienst. Via accountmanagers moet de relatie met de klanten verder worden geoptimaliseerd. Deze accountmanagers vormen de feitelijke interface tussen ondernemer en de betrokken overheidsdiensten.

Dit heeft o.a. tot gevolg dat er voor een pooling werd geopteerd van GOM's, het bedrijfsadvies van het VIZO en de regionale preventiecellen. Met de overgangsrichtnota die de werking van de GOM's regelt en die op 15 mei van dit jaar werd goedgekeurd door de Vlaamse regering wordt reeds geanticipeerd op deze nieuwe constellatie. Ook de Dienst Investeren Vlaanderen zou in het Huis van de Onderneming worden ondergebracht om op deze wijze aanbreng van nieuwe projecten en de feitelijke nazorg beter op elkaar af te stemmen.

De grote versnippering van de subregionale economische structuren en de beperkte 'Vlaamse' actieradius van onder andere de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen (GOM's) dient in het kader van een beter bestuurlijke beleid en de re-engineering van regionaal en subregionaal economisch beleid herzien te worden.

In het Huis van de Onderneming zullen de diensten van de GOM's, VIZO-advies, de regionale preventiecellen,... samengebracht worden om zodoende de kennis en kunde op één plaats (geografisch per provincie) te bundelen en een uniek loket (fysisch en virtueel) te creëren naar de klanten toe. Het wordt een 'one stop' klantgericht huis, waar zowel de persoon met een idee, de starter, de doorgroeier, ... een gepersonaliseerde en kwaliteitsvolle service wordt aangeboden.

Wat het Huis van de Onderneming betreft, zullen de kernopdrachten uitgezuiverd en geëxpliciteerd worden, met duidelijke taakafspraken binnen het Huis zelf als tussen het Huis en derden. Als voorbeeld van een interne afstemming kan de relatie tussen de voorzorg en de nazorg van investeringsdossiers aangegeven worden, en als voorbeeld van externe afstemming de relatie tussen het Huis van de Onderneming (gewestelijk en beleidsuitvoerend) en de Huizen van de Streek (bepaalde aspecten van het gebiedsgericht en beleidsvoorbereidend), alsmede tussen het Huis van de Onderneming (eerstelijnsadvies en doorverwijzing) en private adviesverlenende bedrijven (advies in de 'diepte').

Het Huis van de Onderneming moet gezien worden als een 'development agency' en een 'Flanders enterprise' zowel naar adviesverlening als naar projectbegeleiding. Per kerntaak zullen er Vlaamse 'centers of excellence' worden uitgebouwd, wat een heroriëntering van het huidige takenpakket zal betekenen.

De huidige financiering van de GOM's is hybride: zowel een dotatie van de Vlaamse overheid (autonoom als in opdracht), middelen van de provincie als eigen inkomsten (art. 21 van het GOM-decreet). Naar de toekomst toe pleiten we voor een transparante financieringsstromen, waarbij aan de Vlaamse middelen duidelijke resultaatsverbintenissen zullen gekoppeld worden. De middelen van het Huis van de Onderneming vormen de optelsom van de dotatie van de GOM's (autonoom en opdracht: 255 miljoen BEF), de regionale preventiecellen (22,5 miljoen BEF), VIZO bedrijfsadvies (circa 100 miljoen BEF), wat neerkomt op een globaal budget van een kleine 400 miljoen BEF.

Het nieuwe Huis van de Onderneming dient een Vlaamse instelling te zijn met provinciale aanspreekpunten. Gezien de duidelijke meerwaarde van partnerschap met de provincie in het verleden, moet de mogelijkheid geboden worden om deze relatie te bestendigen. Naast Vlaamse sturing waarbij een basispakket aangeboden wordt, kunnen er provinciale accenten gelegd kunnen worden, dicht bij de klanten. We pleiten dan ook voor het oprichten van directiecomités en regio-fora, die getrokken worden door de boegbeelden uit de provincie¹⁰, en waarbij de relevante partners inspraak zullen krijgen. Ook de respectievelijke regio-managers van het Huis van de Onderneming zullen hierin zitting hebben.

Wel dient er over gewaakt te worden dat deze regio-fora niet getuigen van een democratisch deficit het politiek primaat moet een hoeksteen vormen. In functie van een optimale afstemming tussen de werkzaamheden die zich op een Vlaams niveau situeren en de eigen provinciale accenten die gelegd moeten kunnen worden, zal de mogelijkheid bestaan om convenanten af te sluiten tussen beide bestuursniveaus.

Eén van de grote troeven van het Huis van de Onderneming is de aanwezigheid van sterk multidisciplinaire teams (economisten, ingenieurs, juristen, ruimtelijke planners, milieudeskundigen, geografen, sociologen, enz.) wat hen toelaat vanuit een geïntegreerde visie het beleid uit te voeren en de bedrijven een geïntegreerde dienstverlening aan te bieden.

Het is dan ook de uitdaging om het aanwezige potentieel betreffende kennis en kunde optimaal in een Vlaams perspectief in te zetten. Daarnaast dient deze opgebouwde knowhow constant geactualiseerd te kunnen worden, zodat de dienstverlening die aan de klanten aangeboden wordt van een hoogwaardige kwaliteit getuigt.

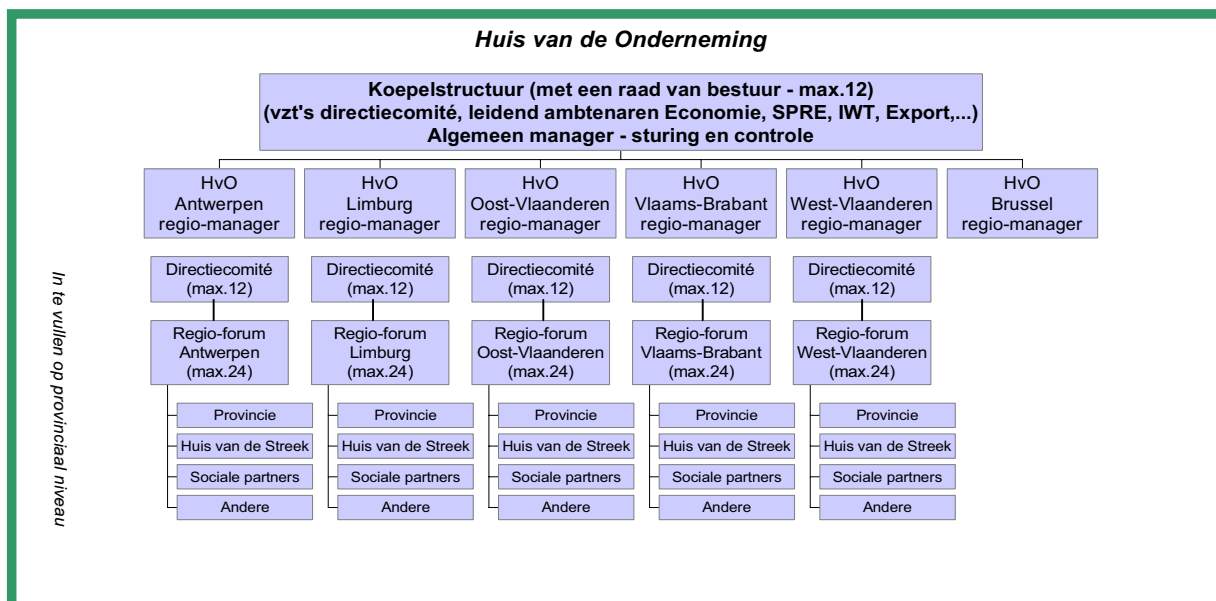
Per kerntaak (op Vlaams niveau) zullen er trekkers worden gedefinieerd, waarbij er binnen de respectievelijke kerntaak een kerntaakverantwoordelijke zal worden aangewezen ('accountmanagers'). Op deze manier worden het Huis van de Ondernemer een echte 'gewestelijke' instelling met provinciale ankerpunten, waarbij er aandacht moet zijn voor een streek-eigen invulling en voor de specifieke subregionale autonomie.

Het toekomstig Huis van de Onderneming heeft de ambitie een front-office te zijn voor de verschillende vragen vanuit de ondernemingen (bijvoorbeeld rond opleiding en vorming,...) en het zal zich profileren rond volgende kerntaken:

- Economisch bedrijfsadvies en steunverlening: in de eerste plaats eerstelijnsadvies en doorverwijzing, in specifieke gevallen trajectbegeleiding en verbindend adviseren,...;
- Voorwaardenscheppend beleid: brownfieldmanagement en begeleiding ontwikkeling greenfields; nazorg van investeringsdossiers, aanbrengen en begeleiden van PPS-initiatieven, aspecten van de meerwaardeneconomie, binnenlandse bedrijvencentra met adviespakketten, projectmanagement o.a. in het kader van de streekcharters,...;
- Innovatie en kwaliteitszorg: promotie innovatie, technologiediffusie en transfer, faciliteren van de applicatie, proeftuinen,...;
- Ruimtelijk-economisch advies: eerstelijnsadvies en doorverwijzing inzake RO problematiek, GIS toepassingen, advies natuurlijke rijkdommen,...;
- Investerings- en vormgeving: voorzorg van investeringsdossiers, vormgeving,...
- MOD¹¹: personeelsaangelegenheden, logistiek, financieel beheer, opleiding en vorming,...

¹⁰ Hierbij kan er, indien er convenanten met de provincies afgesloten worden, onder andere gedacht worden aan provinciale zwaargewichten, zoals de gedeputeerde voor economie, de gouverneur,....

¹¹ In de eerste plaats zal onderzocht worden indien de MOD niet op een hoger niveau gestalte moet krijgen. Het al dan niet onderbrengen van een specifieke MOD in het Huis van de Onderneming zal afhankelijk zijn van de aanwezige kritische massa en de relatie met andere agentschappen.

Het mag duidelijk zijn dat deze opdrachten als complementair gezien moeten worden ten aanzien van diensten die ook door de privé-sector aangeboden worden.

Naast de hierboven beschreven kerntaken, bestaat de mogelijkheid dat er nog andere organisaties fysisch deel gaan uitmaken van het Huis van de Onderneming. Aan te bevelen is dat bijvoorbeeld de buitendiensten van Export Vlaanderen, provinciale economische diensten, ... met respect voor de eigenheid van iedere organisatie, gehuisvest zouden worden in het Huis van de Onderneming.

Daarnaast dient er een koepelstructuur uitgewerkt te worden, die onder andere in zal staan voor sturing en controle. Op dit niveau zal er tevens een raad van bestuur geïnstalleerd worden.

Met het Huis van de Onderneming zal er een beheersovereenkomst afgesloten worden. Naast een algemeen 'Vlaams' gedeelte (basispakket), zal tevens de mogelijk bestaan om uitgebreide provincie-eigen accenten te leggen. Dit laatste luik kan voorbereid worden door de Regio-fora.

Aan iedere kerntaak/productlijn zullen concrete resultaatsverbintenissen (output/outcome) gekoppeld worden, met duidelijke meetindicatoren en ijkingspunten. Deze beheersovereenkomsten dienen gelinkt te worden aan het instrument van de strategische planning, waarbij een toekomstvisie wordt neergeschreven en waaraan concrete doelstellingen, kritische succesfactoren en acties worden gekoppeld. Ook sancties en bonificaties worden voorzien.

2.6 Steunpunt Ondernemerschap

Met de goedkeuring van de Vlaamse regering op 8 juni 2000 van de krachtlijnen voor de hervorming van het programma beleidsgericht onderzoek, wenste men af te stappen van de financiering van kortlopende onderzoeksprojecten ter ondersteuning van het beleid. Met het concept 'steunpunt' wil de Vlaamse regering de beschikbare middelen voor kortlopende onderzoeksprojecten heroriënteren naar een meer structurele onderzoeksfinanciering, gericht op de prioritaire beleidsonderwerpen van de Vlaamse regering.

Een steunpunt wordt gedefinieerd als een entiteit binnen een universiteit, of een samenwerkingsverband van meerdere zulke entiteiten uit verschillende universiteiten die, daartoe erkend, op een geïntegreerde manier wetenschappelijke ondersteuning biedt aan de overheid en aan relevante actoren met betrekking tot door de Vlaamse regering vastgestelde thema's inzake beleidsrelevant onderzoek.

Het steunpunt Ondernemerschap, Ondernemingen en Innovatie moet in de eerste plaats het beleid bijstaan bij haar beleidsvoorbereidende en beleidsevaluerende rol. Diverse overheden grijpen via diverse maatregelen direct of indirect in op de economische ontwikkeling van onze regio. Het pro-actief inschatten van het effect van deze maatregelen op de economische ontwikkeling moet de doelmatigheid van diverse beleidsmaatregelen verhogen.

Inzicht in de motor van onze economie, met name de ondernemingen en meer in het bijzonder de ondernemers staat voorop. Detectie en identificatie van de doelgroep is daarbij van belang, wat door middel van longitudinaal onderzoek kan worden gerealiseerd. De centrale vraagstelling voor het beleid is de relatie tussen deze actor en het voorwaardenscheppend beleid dat door de Vlaamse overheid wordt uitgewerkt.

In de beleidsvisie van de Vlaamse regering is het de bedoeling dat in de toekomst de administraties een belangrijke rol gaan spelen in de beleidsvoorbereiding en evaluatie. Ook binnen het beleidsdomein economie wordt de prioritaire taak van de administratie Economie het adviseren en ondersteunen van de Vlaamse minister van economie bij het uitstippelen van een Vlaams economisch beleid. Economie, en meer specifiek ondernemerschap, is een zeer heterogeen, uitgebreid en omgevingsgevoelig beleidsdomein. Daarom is het noodzakelijk dat de administratie voor de wetenschappelijke onderbouwing van de beleidskeuze kan terugvallen op een steunpunt.

2.7 Naar een competitief VIZO-netwerk

In het nieuwe plaatje van de Vlaamse administratie wordt het departement economie ondergebracht in het ministerie van economie, werkgelegenheid en toerisme (EWT). Dit ministerie zal in de toekomst ook de professionele vorming van de actieve bevolking aansturen. In essentie gaat het om de opleidingspoot van het VDAB en het VIZO. Beide instelling zullen door éénzelfde regisseur worden aangestuurd waardoor de afstemming in de toekomst wordt verzekerd. Samen met de collega's van het ministerie van onderwijs werd bovendien een interface opgericht (beslissing van de Vlaamse regering van 15 juni 01) waarin ook de taakafstemming met het onderwijs wordt geregeld.

Specifiek voor het VIZO werden in de voorbije twee jaar enkele belangrijke mijlpalen genomen. In de eerste plaats het erkennings- en financieringsbesluit dat op de ministerraad van 24 juli jongstleden werd goedgekeurd. Dit besluit regelt de erkenning en de financiering van de centra voor middenstandsvorming en heeft tot doel de noodzakelijke schaalvergroting binnen het VIZO-netwerk effectief te realiseren. Als gevolg van de sterk gewijzigde vraag van het doelpubliek inzake opleiding (cf. modularisering, vraag naar korte, intensieve cursussen, eventueel in-company-training, ...) was de kritische massa van veel huidige centra niet langer voldoende groot om deze vraag te beantwoorden.

Met dit erkenningsbesluit is het streefdoel om tot maximaal nog 5 centra in Vlaanderen te komen met een provinciale dekking. Voorts werd de financiering van de centra meer outputgericht gemaakt en werden er mogelijkheden ingebouwd om als Vlaamse overheid het aanbod meer te gaan richten op bepaalde opleidingen, wat in het verleden niet zo eenvoudig was. De bedoeling van deze vraaggestuurde financiering en financiële stimuli is de centra brengen tot een efficiënt georganiseerd opleidingsaanbod, een groeiend marktaandeel, kwalitatief sterke opleidingen en een verantwoorde bedrijfsvoering. De hervorming van de VIZO-centra moet trouwens niet los worden bekeken van de invoering van de vraaggestuurde opleidingscheques.

Naast het voornoemd financieringsbesluit werd ook nog op 1 juni 2001 beslist om een eenvormig boekhoudplan ingang te laten vinden bij deze centra. Op deze wijze wordt benchmarking en het inschatten van effectiviteit en efficiëntie van de ingezette middelen een stuk eenvoudiger. Voorts werden extra middelen voorzien om het ganse VIZO-netwerk versneld te informatiseren om zo administratief belastende taken te reduceren alsook meer relevante informatie te kunnen verzamelen.

Met betrekking tot de leertijd werd in het financieringsbesluit geopteerd voor een open enveloppe die kostendekkend moet zijn wat de verdere groei van dit systeem van alternerend leren in de toekomst mogelijk moet maken. De leertijd wordt de laatste jaren gekenmerkt door een stagnatie en zelfs daling van het aantal studenten: in de periode 1995-2000 daalde het leerlingenaantal gestaag van 9.492 naar 8.169, en ook dit jaar zou de daling zich doorzetten. Een inhoudelijke opwaardering is daarom aan de orde om de kwaliteit van de leertijd, en daarmee ook het imago, terug op te krikken.

Tot slot werden ook extra middelen vrijgemaakt om initiatieven op het vlak van modularisering van opleidingscursussen te stimuleren, alsook de opstart van een opleidingsjaar voor leerjongeren.

European Computer Driving License, het Europees Computerrijbewijs

In het kader van het actieplan „Een leven lang leren in goede banen“ dat in juli 2000 door de Vlaamse regering werd goedgekeurd, zal het behalen van een „European Computer Driving License“ verder aangemoedigd worden. Met het ECDL-Computerrijbewijs kan de individuele gebruiker aantonen dat hij of zij over de nodige computerkennis en -vaardigheden beschikt.

Ook in 2002 zullen verschillende VIZO-testcentra het diploma kunnen afleveren.

3 Expansiesteun als vernieuwd instrument voor het economisch beleid

3.1 Inhaaloperatie expansie

Aansluitend bij de beleidsbrief 2001 past het stil te staan bij de op til zijnde inhaaloperatie in de afhandeling van expansiedossiers.

De totale stock onbehandelde steunaanvragen van kleine, middelgrote en grote ondernemingen bedroeg eind 1999 5.235 dossiers waarvan 4.665 KO-dossiers en 570 MGO-dossiers. Tijdens de begrotingscontrole 2000 werd het ter beschikking gestelde budget voor expansiesteun opgetrokken van 3,11 miljard BEF in 1999 naar 6,02 miljard BEF voor de kleine ondernemingen en van 3,7 miljard BEF naar 7,4 miljard BEF voor de middelgrote ondernemingen. De begroting van het jaar 2000 bevatte bijgevolg 13,42 miljard BEF vastleggingsmachtigingen voor expansiesteun of 6,61 miljard BEF meer dan in 1999. Vermits de in het verleden opgelopen achterstand niet in één jaar kan worden weggewerkt, werden er voor de kleine en middelgrote en grote ondernemingen in de begroting van 2001 respectievelijk 1,5 miljard BEF en 2,8 miljard BEF extra machtigingen voorzien zodat de inhaalbeweging onverminderd kon worden verder gezet tijdens 2001.

Het resultaat van deze beleidsombuiging is vooral zichtbaar bij de steunaanvragen van de kleine ondernemingen. De inhaaloperatie 2000 resulteerde in een stock van 2.715 dossiers eind november. Als gevolg van het anticipatief gedrag van de ondernemingen op de in de beleidsbrief 2001 aangekondigde opschorting van de meertewerkstellingssteun werd een verhoogde instroom genoteerd die resulteerde in een piek van 3.726 dossiers eind april 2001. De opschorting werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 28 april 2001 en resulteerde in een felle terugval van nieuwe investeringsdossiers vanaf mei (zie ook III.2).

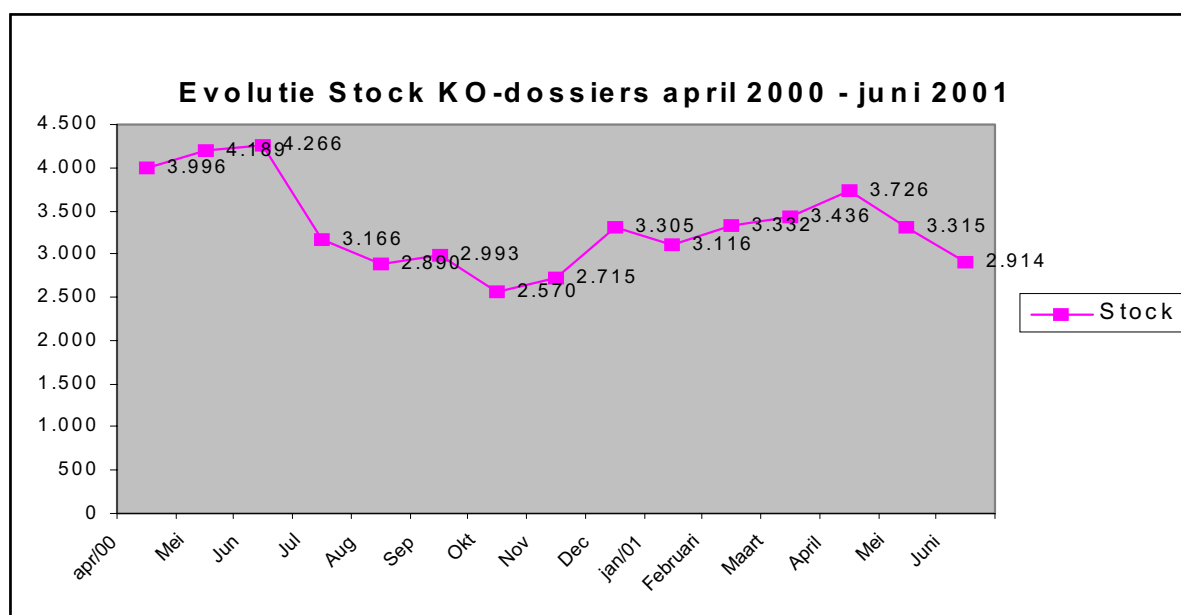
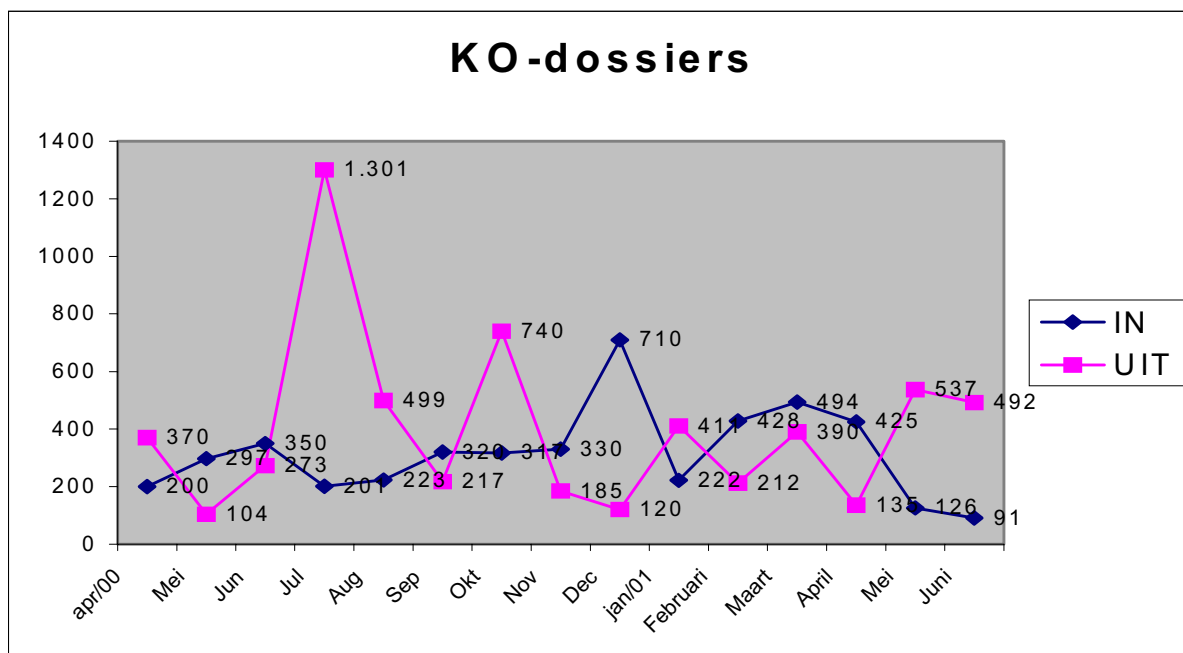
Tabel 9: In- en uitstroom KO dossiers van april 2000 tot juni 2001

	IN	UIT	Stock
apr/00	200	370	3.996
Mei	297	104	4.189
Jun	350	273	4.266
Jul	201	1.301	3.166
Aug	223	499	2.890
Sep	320	217	2.993
Okt	317	740	2.570
Nov	330	185	2.715
Dec	710	120	3.305
jan/01	222	411	3.116
Februari	428	212	3.332
Maart	494	390	3.436
April	425	135	3.726
Mei	126	537	3.315
Juni	91	492	2.914

Bron: administratie Economie

Anderzijds werden tijdens de eerste helft van 2001 2.177 dossiers afgehandeld waardoor de verwachte toename omwille van geciteerde reden enigszins binnen de perken kon worden gehouden. De stock aan af te handelen dossiers werd op één trimester met meer dan 800 eenheden gereduceerd (van 3.726 in april tot 2.914 in juni).

Figuur 10: Evolutie KO-dossiers expansiesteun
Bron: administratie Economie

Voor de middelgrote en grote ondernemingen werd in de vorige beleidsbrief aangegeven dat de Europese Commissie eind 1999 de richtlijnen MGB3 ter uitvoering van de economische expansiewet van 30 december 1970 op een aantal punten strijdig heeft verklaard met de Europese regelgeving inzake staatssteun aan ondernemingen. Naar aanleiding daarvan werd de toekenning van expansiesteun voor ondernemingen in ontwikkelingszones van het Vlaams Gewest geschorst.

De richtlijnen werden aangepast in nauw overleg met de Europese Commissie. Daardoor werden de wijzigingen stapsgewijze ingevoerd bij de beslissingen van de Vlaamse regering van 17 juli 2000 en 20 oktober 2000. De nieuwe expansierichtlijnen, voortaan 'MGB3.2- wet 1970' genoemd, werden door

de Commissie goedgekeurd bij brief van 7 februari 2001. Ook de laatste wijzigingen die de Europese Commissie in deze brief nog oplegde, werden in de nieuwe richtlijnen verwerkt. De nieuwe richtlijnen MGB3.2-wet 1970 zijn op bevel van de Europese Commissie van toepassing op alle steunaanvragen waarover per 1 januari 2000 nog geen beslissing was genomen. Tenslotte werden de richtlijnen aangepast aan de invoering van de euro per 1 januari 2002. Tegelijkertijd werd de beslissing van de Vlaamse regering van 20 april 2001 houdende de opschorting van de meertewerkstellingssteun in de richtlijnen verwerkt.

Ook de richtlijnen MGB3 inzake de zachte steun werden in overeenstemming gebracht met de Europese regelgeving. De aangepaste richtlijnen werden door de Commissie goedgekeurd bij brief van 12 februari 2001. De nieuwe richtlijnen zijn op bevel van de Europese Commissie van toepassing op de steunaanvragen waarover per 12 februari 2001 nog geen beslissing was genomen. De richtlijnen MGB3.2-zachte steun werden ook aangepast aan de invoering van de euro per 1 januari 2002. De volledig gecoördineerde richtlijnen MGB3.2-wet 1970 en MGB3.2-zachte steun werden op 19 juni 2001 ter advies voorgelegd aan de Raad van State, afdeling Wetgeving. Vervolgens zullen zij definitief door de Vlaamse regering worden goedgekeurd en in het Belgisch Staatsblad worden bekendgemaakt.

Ook de richtlijnen MGB3.2 ter uitvoering van het expansiedecreet van 15 december 1993 en de richtlijnen VL7.2 ter uitvoering van de expansiewet van 4 augustus 1978 worden op dit ogenblik in overeenstemming gebracht met de Europese regelgeving. Zij zullen vervolgens ter advies worden voorgelegd aan de Raad van State en in het Belgisch Staatsblad worden bekendgemaakt.

De goedkeuring van de Commissie behelst evenwel niet de bepalingen die de toekenning regelen van de gewestwaarborgen, de vrijstelling van de onroerende voorheffing en de steun aan de vervoersector. Deze drie steunmaatregelen worden nog door de Commissie verder onderzocht in het kader van een afzonderlijke procedure.

Voor de steunaanvragen die vóór 1 januari 2000 waren ingediend en die op die datum nog niet waren beslist, dient de Europese Commissie nog haar definitief standpunt te bepalen over concrete toepassingsmodaliteiten. Met het oog op de uitbouw van een optimale strategie ten aanzien van de Europese Commissie werd een impactanalyse uitgevoerd voor deze dossiers ingediend vóór 1 januari 2000. De cijfers in onderstaande tabel geven een maximalistisch scenario weer en zijn onder voorbehoud van aanpassingen van ondernemingen aan de ingediende investeringsdossiers.

Tabel 10: Dossiers onder de opschortingsproblematiek

Litige dossiers			
Aantal	209		
Investeringsen	83.555.397.133		
Initiële steun	9.600.007.230		
Niet-toekenbaar	4.760.960.230	= % van initieel	49,59
Toekenbaar	4.839.087.000		50,41
Reden	Bedrag	%	
Wijziging zone	1.692.2223.200	35,54	
Immaterieel	515.726.000	10,83	
Retroactiviteit	1.683.505.000	35,36	
Export	544.699.000	11,44	
Tools at vendor	324.807.000	6,82	
Totaal	4.760.960.230	100	

Bron: administratie Economie

209 dossiers ingediend vóór 31/12/1999 vielen onder de opschortingsproblematiek. Het verlies werd ingeschat op bijna 50% van het initieel toekenbaar bedrag. De oorzaken van dit verlies kunnen als volgt omschreven worden:

- wijziging van de steunzone: ondernemingen die hun dossier indienden vóór 1/1/2000 onder een steunzone maar ten gevolge van de goedkeuring van de nieuwe steunkaart, van toepassing vanaf 1/1/2000, buiten een ontwikkelingszone vallen: het steunverlies wordt geraamd op bijna 1,7 miljard BEF, bijna 36% van het globale verlies;
- immateriële investeringen: waar vroeger studies en adviezen aan ondernemingen voor subsidie in aanmerking kwamen, werd op bevel van de Europese Commissie deze steunmaatregel bij

- beslissing van de Vlaamse regering d.d. 17 juli 2000 geschrapt: het verlies wordt geraamd op iets meer dan 500 miljoen BEF, zijnde bijna 11% van het globale verlies;
- retroactiviteit: voorheen gold het principe dat, om het steunbedrag te berekenen, de investeringen tot 12 maanden vóór de datum van indiening in aanmerking konden worden genomen; met de beslissing van de Vlaamse regering d.d. 17 juli 2000 werd beslist dat de steunaanvraag moet ingediend zijn vóór de aanvang van de uitvoering van het investeringsproject (waarbij onder aanvang van de uitvoering van het investeringsproject wordt verstaan de datum van de eerste factuur, desgevallend een voorschotfactuur); deze beslissing, genomen onder zware druk vanwege de Europese Commissie, hangt nauw samen met de stelling die de Europese Commissie hanteert inzake het incentive karakter van investeringssteun, in casu dat subsidies een essentiële component moeten vormen in het investeringsgedrag van de onderneming; dit element veroorzaakt een steunverlies van bijna 1,7 miljard BEF of 35% van het globale verlies;
 - export: voorheen werd export buiten de Europese Unie als een criterium van strategisch belang gehanteerd waardoor ondernemingen bij de steunverlening recht konden laten gelden op een verhoogd steunpercentage; dit werd door de Europese Commissie als strijdig met de Europese regelgeving bestempeld en door de beslissing van de Vlaamse regering d.d. 17 juli 2000 bekrachtigd; het verlies door het wegvallen van steun omwille van exporttoename buiten de Europese Unie wordt geschat op bijna 550 miljoen BEF, of 11,5% van het globale verlies;
 - tools at vendor: tijdens de vorige legislatuur werd de steun voor tools at vendor geïntroduceerd; tools at vendor zijn machines, outillering of werktuigen die eigendom zijn van de bouwheer en door deze ter beschikking worden gesteld van de toeleverancier; de Europese Commissie had ernstige bezwaren tegen de steun voor tools at vendor omdat de begunstigde van de steun, de toeleverancier, in beginsel geen eigenaar is van de investeringen; de schrapping van deze steunmaatregel resulteert in een geschat verlies voor de ondernemingen van bijna 325 miljoen BEF of een kleine 7% van het globale steunverlies.

De impactanalyse gaf een globaal geschat steunverlies van maximaal 4,76 miljard frank. Gezien de grootste budgettaire weerslag gekoppeld was aan de problematiek van de retroactiviteit en de wijziging van de steunkaart met ingang van 1/1/2000 enerzijds en gezien de manifeste strijdigheid van de steun voor exporttoename, tools at vendor en immateriële investeringen met de Europese regels inzake staatssteun anderzijds, werd beslist een strategie naar Europa te ontwikkelen die ertoe moet leiden dat het steunverlies omwille van retroactiviteit en gewijzigde steunkaart wordt ingeperkt.

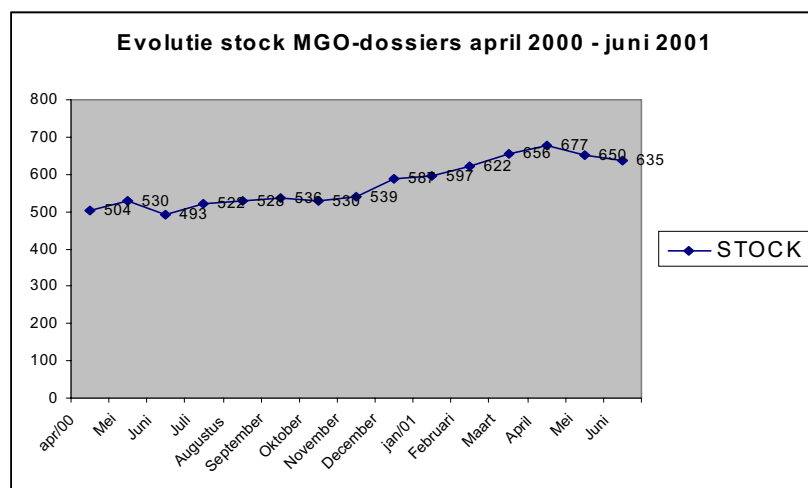
De administratie heeft haar standpunt verdedigd bij de Europese instanties op 17 januari en 20 juni 2001. Actueel wordt onderhandeld op het politieke niveau teneinde tot een definitieve oplossing te komen voor de dossiers ingediend vóór 1/1/2000.

Administratief werd, na overleg met de Europese Commissie, met betrekking tot de wet van 30/12/1970-dossiers, beslist het luik van de ecologie-investeringen af te splitsen van het luik niet-ecologie-investeringen en de dossierbehandeling voor wat betreft de ecologie-investeringen verder te zetten. Ecologiesteun wordt door de Europese Commissie beschouwd als een horizontale steunmaatregel die als dusdanig niet wordt geaffecteerd door de opschorting. Zij kent een identieke toepassing binnen de ontwikkelingszones (wet van 30/12/1970) als buiten de ontwikkelingszones (decreet van 15/12/1993). Hierdoor konden tijdens de laatste drie maanden een verhoogd aantal ecologiedossiers onder de wet van 30/12/1970 worden afgewerkt. Ondanks deze ingreep heeft de opschorting de inhaaloperatie zwaar onder druk gezet. Eind juni 2001 was er nog een stock MGO-dossiers van 635 eenheden.

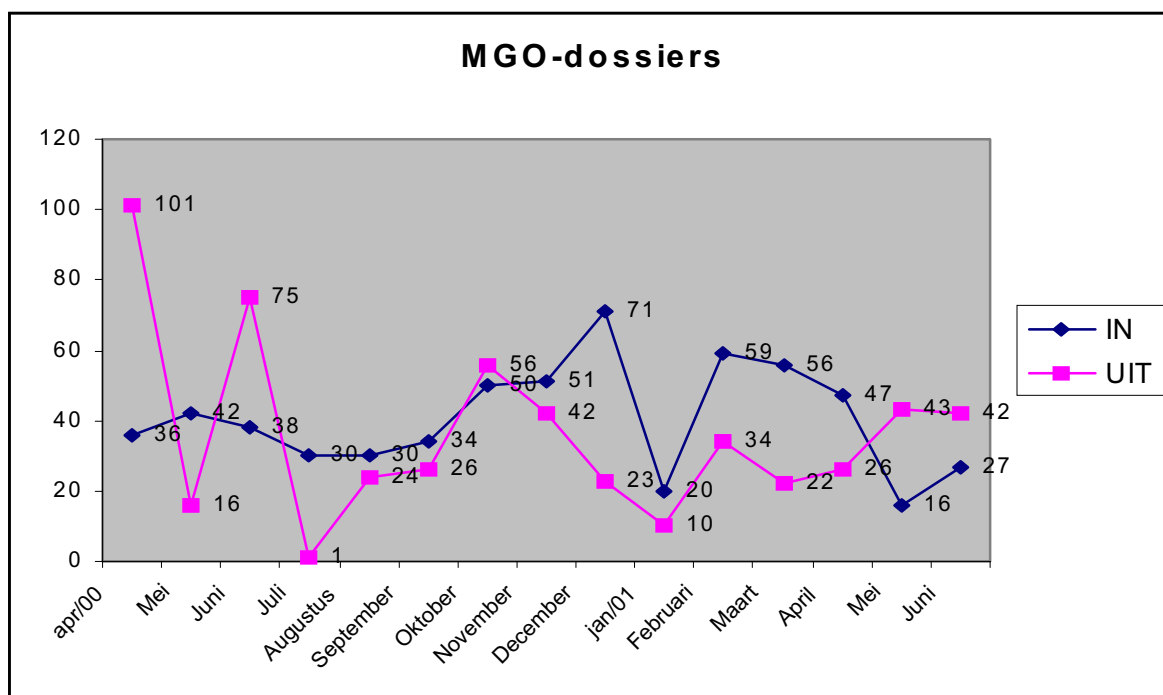
Tabel 11: In- en uitstroom dossiers MGO

	IN	UIT	STOCK
apr/00	36	101	504
Mei	42	16	530
Juni	38	75	493
Juli	30	1	522
Augustus	30	24	528
September	34	26	536
Oktober	50	56	530
November	51	42	539
December	71	23	587
jan/01	20	10	597
Februari	59	34	622
Maart	56	22	656
April	47	26	677
Mei	16	43	650
Juni	27	42	635

Bron: administratie Economie

Figuur 11: Evolutie MGO-dossiers expansiesteun

Bron: administratie Economie

3.2 Opschorting meertewerkstellingssteun

In de beleidsbrief 2001 werd aangekondigd dat de meertewerkstellingssteun, die in het kader van de economische expansiewetgeving wordt toegekend, nog in 2001 zou worden opgeschort om een heroriëntering van de middelen in het volgende jaar mogelijk te maken. Er werd voor geopteerd om de meertewerkstellingssteun op te schorten in plaats van af te schaffen zodat deze maatregel in functie van de economische conjunctuur herbekeken kan worden.

Vastgesteld werd dat ondernemingen alsmaar moeilijker de vooropgestelde meertewerkstelling konden realiseren. Om de ondernemingen alsnog in staat te stellen de toegezegde steun te ontvangen, werd de termijn binnen dewelke de meertewerkstelling kan worden bewezen, verlengd tot 4 jaar na voltooiing van de investeringen. Deze verlenging bood in de praktijk weinig of geen soelaas omdat ondernemingen door de krapte op de arbeidsmarkt de verwachte meertewerkstelling niet konden realiseren. Vastgesteld werd dat de meertewerkstellingssteun geen effect meer ressorteerde en haar doel, het stimuleren van de werkgelegenheid in ondernemingen, hoe langer hoe meer voorbijschoot omdat zich sedert 1999 onder invloed van de gunstige economische conjunctuur problemen stellen om geschikte arbeidskrachten te vinden. De meertewerkstellingssteun bleek geen stimulans meer voor het aantrekken van arbeidskrachten. Het probleem stelde zich eerder bij de zogenaamde knelpuntberoepen waarvan vooral kwantitatieve en kwalitatieve tekorten of ongunstige arbeidsomstandigheden de oorzaak zijn.

De Vlaamse regering keurde het schorsingsbesluit goed op 20 april 2001. Het werd op 28 april 2001 bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad. De meertewerkstellingssteun werd opgeschort in de economische expansiewet van 30 december 1970, de wet van 4 augustus 1978 en het decreet van 15 december 1993. De schorsing is van toepassing op de steunaanvragen die vanaf 28 april 2001 worden ingediend en loopt tot 31 december 2003, de datum waarop de geldigheidsduur van de expansierichtlijnen verstrijkt.

Het schorsingsbesluit is onmiddellijk in werking getreden om zo snel mogelijk te kunnen starten met een heroriëntering van de vrijgekomen budgettaire middelen. Een aanzienlijk deel van de expansiesteun werd besteed voor de meertewerkstellingssteun. Dit is in het bijzonder het geval voor kleine ondernemingen die in 1999 (= het jaar vóór het ingaan van de schorsing) 57,19% van het totale expansiebudget aan meertewerkstellingssteun ontvingen. Bij de grote en middelgrote ondernemingen vormde de meertewerkstellingssteun in 1999 29,74% van het totale budget.

Een onmiddellijke inwerkingtreding van het schorsingsbesluit was noodzakelijk om te voorkomen dat ondernemingen nog op de valreep aanvragen om meertewerkstellingssteun zouden indienen. De daaruit voortvloeiende budgettaire meerkosten zouden het toekomstig beleid jarenlang kunnen hypothekeren. De geciteerde cijfers geven evenwel aan dat de bedrijven anticipatief gedrag vertoonden op de aangekondigde opschorting in de beleidsbrief 2001 en de effectieve opschorting van 28 april 2001.

3.3 Heroriëntering naar een modern economisch ondersteuningsbeleid

De trendnota Ondernemend Vlaanderen gaat dieper in op de veranderende rol van de overheid in de “nieuwe” economie. “Er is een bewezen relatie tussen de kwaliteit van de openbare sector en de prestaties van een economie. De netwerkeconomie zal de invulling van het begrip ‘kwaliteit van de openbare sector’ fundamenteel veranderen. Differentiatie en dynamiek grijpen met name in op de rol van de overheid. De toenemende individualisering maakt dat er een grotere diversiteit in gedragspatronen ontstaat, met verschillende verwachtingen als resultaat. De overheid kan onmogelijk op al die verschillende wensen inspelen. Gezien de snelheid van verandering dreigt ze bovendien veelal te traag te handelen.

Dit alles maakt dat de rol- en verantwoordelijkheidsverdeling tussen de overheid en de andere economische actoren sterk aan het veranderen is. De verschillende economische actoren evolueren naar een positie van grotere gelijkwaardigheid. Een voorbeeld terzake is de positie van de medewerker in de kennismaatschappij of de consument die steeds sterker wordt en meer voor eigen belangen opkomt.

In deze maatschappij heeft de overheid voornamelijk een activerende en voorwaardenscheppende rol, die stakeholders stimuleert om gemeenschappelijke belangen te realiseren. Dit vergt een overheidsoptreden met nieuwsoortige beleidsinstrumenten.”

De heroriëntering van het economisch ondersteuningsbeleid moet gezien worden in het licht van deze evolutie.

3.3.1 Juridische omkadering

Het klassieke expansiebeleid vindt haar basis in een zowel voor de klant als voor de Vlaamse overheid en de Europese Commissie complex juridisch instrumentarium. Het actueel economisch beleidspatroon wordt quasi volledig bepaald door de wet van 30 december 1970 betreffende de economische expansie, de wet van 4 augustus 1978 tot economische heroriëntering en het decreet van 15 december 1993 tot bevordering van de economische expansie in het Vlaamse Gewest.

De horizontale maatregelen, opgenomen in de economische expansiewet van 30 december 1970, werden in een ontwerpbesluit van de Europese Commissie, onverenigbaar bevonden met het EG-verdrag. De Europese Commissie heeft in haar schrijven van 20 juni 2001 dienstige maatregelen voorgesteld die, voor wat betreft het Vlaamse Gewest, van belang zijn voor steun aan het Airbus-programma en de subsidiëring van industrieterreinen. Anderzijds heeft diezelfde Europese Commissie bij brief van 7 februari 2000 betreffende steunmaatregel N715/2000 meegedeeld dat de vervanging van de regionale bepalingen van de wet '70 tegen eind 2003 moet gerealiseerd zijn.

Deze wetgeving, onoverzichtelijk, niet transparant en multifunctioneel als zij is, was niet langer inpasbaar in de Europese regelgeving die hoe langer hoe meer het economisch beleid van de Gewesten op determinerende wijze beïnvloedt.

In tweede instantie stond dit labyrint aan regelgeving haaks op de intentie van de Vlaamse regering om wetgeving, procedures en regels drastisch te vereenvoudigen. “De regelgeving blijft exponentieel groeien en de complexiteit ervan neemt toe. Het beheersen, het transparant maken en het onderlinge afstemmen van regels en procedures zijn essentieel om de dienstverlening van de overheid klantvriendelijker te maken. Concrete voorstellen die leiden tot een vereenvoudiging van wetgeving, procedures en regels zullen zowel door de administratie als door de bevolking, instellingen en ondernemingen die ermee worden geconfronteerd, positief worden onthaald (...)” (Vlaams regeerakkoord)

De zorg naar een afslanking van het regelgevend kader werd ook geuit op Europees niveau. In de conclusies van de Top Van Lissabon van 23 en 24 maart 2000 verzoekt de Europese Raad de Commissie, de Raad en de Lidstaten om elk overeenkomstig hun respectieve bevoegdheden “tegen 2001 een strategie op te stellen voor een nader gecoördineerd optreden ter vereenvoudiging van de regelgeving, met inbegrip van de werking van het ambtenarenapparaat, zowel op nationaal als communautair niveau. Dit houdt tevens in dat moet worden bepaald op welke gebieden de lidstaten verdere maatregelen moeten nemen om de omzetting van Gemeenschapswetgeving in nationaal recht te rationaliseren”.

Tot slot was het absoluut noodzakelijk het vernieuwd economisch ondersteuningsbeleid, zoals geëxpliciteerd in de beleidsnota Economie, in een gestructureerd juridisch kader in te bedden. In de beleidsbrief Economie 2001 wordt hieromtrent op diverse plaatsen het volgende gesteld: “heel wat van onze instellingen en instrumenten hebben immers reeds een lange geschiedenis achter de rug waarbij de initiële doelstellingen niet altijd meer beantwoorden aan de nieuwe noden van onze economie. Na vijftig jaar, want dat is zowat de gemiddelde leeftijd van heel wat van onze instrumenten en instituties, was het bijgevolg meer dan opportuun om eens een round-up te maken. (...) Het thans bestaand stelsel van de expansiesteun kent zijn ontstaansgeschiedenis in een ver verleden (cf. “expansie”wetten van de jaren '50). Een halve eeuw later, en dit als gevolg van het ontbreken van belangrijke fiscale hefboomen op Vlaams niveau, is de expansiesteun stilaan geëvolueerd tot een ondoorzichtig instrument dat verschillende doelstellingen moet dienen (meertewerkstelling, strategisch belang, ecologie, starters, ...). (...) In wezen verwacht de Europese Commissie een regelgeving die kan worden ingepast in de Europese richtlijnen met betrekking tot ecologie, vorming, KMO's en regionale steun”.

Het nieuwe decreet betreffende het economisch ondersteuningsbeleid komt tegemoet aan deze drie fundamentele bedenkingen: nauwe aansluiting bij het Europees referentiekader, maximale transparantie en vereenvoudiging van de regelgeving, toekomstgerichte regelgeving met optimalisatie respectievelijk uitzuivering van het bestaande instrumentarium.

De nieuwe Vlaamse expansieregelgeving is gebaseerd op de horizontale Europese regelgeving. Deze bevatten het standpunt ten aanzien van categorieën van steun die bedoeld zijn om problemen aan te pakken die zich in elke willekeurige bedrijfstak of regio kunnen voordoen. In concreto gaat het om volgende Europese kaderregelgevingen:

- Verordening nr. 70/2001 van de Commissie van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-verdrag op staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen;
- Europese richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen (98/C 74/06);
- Communautaire kaderregeling inzake staatssteun ten behoeve van het milieu (2001/C 37/03);
- Verordening nr. 68/2001 van de Commissie van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-verdrag op opleidingssteun;
- Mededeling van de Commissie betreffende staatssteunelementen bij de verkoop van gronden en gebouwen door openbare instanties (98/C 209/03);
- Communautaire richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden (1999/C 288/02);
- Verordening nr. 69/2001 van de Commissie van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-verdrag op de minimis-steun.

Het kaderdecreet maakt derhalve de vertaalslag van de bestaande Europese regelgeving naar het Vlaamse niveau omdat dit Europees kader de contouren bepaalt binnen dewelke de Vlaamse overheid een economisch ondersteuningsbeleid kan voeren.

3.3.2 Inhoudelijke heroriëntatie van het economisch ondersteuningsbeleid

In het vernieuwd economisch ondersteuningsbeleid kunnen volgende pijlers worden onderscheiden:

- steun aan ondernemingen in functie van de doelgroep en de vestigingslocatie: dit hoofdstuk legt de link naar Verordening nr. 70/2001 van de Commissie van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-verdrag op staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen en de Europese richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen (98/C 74/06);
- steun aan ondernemingen om hun onderneming in ecologisch verantwoorde zin te ontwikkelen: dit hoofdstuk zoekt aansluiting bij de Communautaire kaderregeling inzake staatssteun ten behoeve van het milieu (2001/C 37/03);
- steun ter professionalisering van het ondernemerschap in de vorm van advies en steun voor studies in uitvoering van Verordening nr. 70/2001 van de Commissie van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-verdrag op staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen en in uitvoering van de Communautaire kaderregeling inzake staatssteun ten behoeve van het milieu (2001/C 37/03);
- steun ter bevordering van het levenslang ondernemen binnen de onderneming, eveneens kaderend in Verordening nr. 68/2001 van de Commissie van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-verdrag op opleidingssteun;
- steun voor de uitrusting van bedrijventerreinen en –gebouwen afgestemd op de Mededeling van de Commissie betreffende staatssteunelementen bij de verkoop van gronden en gebouwen door openbare instanties (98/C 209/03) en op de Communautaire kaderregeling inzake staatssteun ten behoeve van het milieu (2001/C 37/03);
- reddings- en herstructureringssteun in toepassing van de Communautaire richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden (1999/C 288/02).

3.3.2.1 Expansiesteun nieuwe stijl

De ontwerpen van besluit betreffende KMO-steun in het Vlaamse Gewest en MGO-steun in ontwikkelingszones werden opgesteld rekening houdende met de resultaten van een algemene screening van de steunstelsels in de lidstaten van de Europese Unie.

Als generieke vaststelling geldt dat in de meeste landen de fiscalisering van het beleidsinstrumentarium sterk is ontwikkeld. Er is een algemene tendens om via fiscale hervormingen de lasten voor het bedrijfsleven te drukken. Ook binnen de Belgische context tekent deze tendens zich af. Het is de bedoeling een lager en duidelijker belastingtarief in het leven te roepen dat voor alle ondernemingen geldt met het oog op het behoud van een competitief Belgisch fiscaal systeem.

Het belang van steun in regionale steungebieden blijkt uit de inleiding van de 'Richtsnoeren inzake Regionale Steunmaatregelen' van 10 maart 1998 waarin wordt gesteld dat "Regionale steunmaatregelen tot doel hebben achtergebleven regio's te ontwikkelen door in het kader van de duurzame ontwikkeling investeringen en schepping van werkgelegenheid te steunen. Zij stimuleren de uitbreiding, de modernisering en de diversificatie van de activiteiten van de in deze regio's gevestigde ondernemingen, evenals de vestiging van nieuwe ondernemingen". Deze houding van Europa heeft tot gevolg dat in alle ons omringende landen steunsystemen bestaan die de financiering van investeringsprojecten in regionale steungebieden aanmoedigen. Vlaams studiewerk bevestigt de impact van expansiesteun op het localisatiegedrag van vooral grote ondernemingen. Basis- en strategische steun beïnvloeden dit gedrag aanmerkelijk, tewerkstellingssteun speelt voornamelijk een invloed bij arbeidsintensieve ondernemingen. Nederlandse en Italiaanse studies kwamen tot dezelfde bevindingen. Het Nederlandse 'Besluit subsidies regionale investeringsprojecten 1995' concludeert dat in driekwart van de gevallen de subsidie doorslaggevend was of een belangrijke rol speelde bij de nieuwe bedrijfsvestiging in begunstigde regio's. Bij uitbreidingsinvesteringen is het effect veel geringer. Deze subsidies vergemakkelijken de financiering van de investeringsprojecten en leiden vaak tot een vergroting van de investeringsomvang. Vastgesteld werd dat de subsidie van voldoende omvang dient te zijn om als lokmiddel te dienen bij locatiekeuze. De evaluatie van de Italiaanse expansiesteun in de Legge 488/92 van het Ministero dell'Industria, del Commercio en dell' Artigianato leert op haar beurt dat de verschillende regionale steunpercentages vooral bij grote ondernemingen resulteren in een verplaatsing van de activiteiten.

De voorgenomen verlaging van de vennootschapsbelasting, die alle ondernemingen in min of meerdere mate zal tegemoet komen, heeft repercussies op het doel van expansiesteun voor KMO's. Waar in de klassieke KMO-expansiesteun de subsidies verwerden tot een soort compensatie voor de hoge aanslagvoeten in de vennootschapsbelasting, wil het nieuwe systeem de focus leggen op deze ondernemingen die sterk presteren. Voor wat betreft de steun in regionale ontwikkelingszones wordt de nadruk gelegd op het aantrekken van nieuwe ondernemingen gezien het effect van de steun op het besluitvormingsproces inzake keuze van vestigingsplaats.

De ontwerpen van besluit houden tevens rekening met volgende belangrijke premissen:

- het stelsel moet budgettair beheersbaar zijn zodat de Vlaamse overheid de beschikbare middelen op de meest efficiënte wijze kan inzetten: deze premisse wordt ingevuld door te werken met een call waarbij een gesloten enveloppe tot de beschikbare middelen wordt uitgeput;
- de procedure moet transparant zijn zodat de onderneming weet hoe haar project zal worden beoordeeld: deze premisse wordt gerealiseerd door een duidelijke communicatie van de gehanteerde criteria;
- de administratieve ballast moet zo gering mogelijk zijn zodat de ondernemer geen informatie meer moet toeleveren die de overheid reeds ter beschikking heeft: deze premisse wordt bewerkstelligd door de dossierstroom maximalistisch via een internetapplicatie te laten circuleren;
- het steunmechanisme moet effect ressorteren wat impliceert dat de steun in het beslissingsproces in hoofdte van de onderneming een incentive karakter moet hebben.

In een eerste fase werden criteria opgesteld aan de hand waarvan de projecten zullen worden gescreend. Deze criteria hebben elk een bepaalde filosofie die vanuit beleidsmatig oogpunt wordt gesteund: ze moeten een economisch strategisch belang hebben, zij moeten duidelijk te formuleren zijn, zonder interpretatieruimte, zij moeten gemakkelijk controleerbaar zijn.

Volgende criteria werden in een eerste fase weerhouden:

- 1° het percentage van de autofinanciering ten opzichte van het bedrag van de subsidiabele investeringen: dit criterium geeft aan hoeveel eigen middelen de ondernemer bereid is in het project te investeren en geeft een indicatie over het vertrouwen dat de ondernemer in de slaagkansen van zijn project heeft;
- 2° de verhouding van het gevraagde subsidiepercentage ten opzichte van het maximaal toegelaten subsidiepercentage: dit criterium heeft als doel met een minimum aan middelen een maximum aan projecten te steunen en bevordert dus de efficiëntie van het instrument; het criterium laat tevens toe de kleine ondernemingen in de gewone investeringssteun en de middelgrote ondernemingen in de regionale steun te bevoordelen ten aanzien van de middelgrote respectievelijk grote ondernemingen;
- 3° het tewerkstellingscriterium: dit criterium heeft tot doel te voorkomen dat kapitaalsintensieve investeringen de arbeidsintensieve zouden wegdrücken;
- 4° milieucriterium - duurzaam ondernemen: dit criterium moet de bedrijven ertoe aanzetten de bedrijfsvoering af te stemmen op de principes van het duurzaam ondernemen;
- 5° het criterium van de toegevoegde waarde: via dit criterium worden bedrijven positief gediscrimineerd naargelang de bijdrage die de onderneming tot de nationale welvaart levert;
- 6° het innovatiecriterium: dit criterium heeft tot doel investeringsprojecten te bevorderen in de mate dat zij zich profileren door hun innovatief karakter;
- 7° het criterium van de economische leefbaarheid van de onderneming: aan de hand van economische performantie-indicatoren (rentabiliteit, solvabiliteit, liquiditeit) worden de economisch best presterende ondernemingen positief gediscrimineerd;
- 8° het vormingscriterium: via dit criterium worden ondernemingen beloond a rato van de inspanningen die zij leveren om zich in te schakelen in het proces van het levenslang leren;
- 9° het criterium van de informatie- en communicatietechnologie: ondernemingen die ICT in hun bedrijfsvoering integreren worden met dit criterium positief beloond;
- 10° het starterscriterium: gezien het belang van starters voor de continue leefbaarheid van de Vlaamse economie krijgen zij een supplementaire score;
- 11° het herlocalisatie-criterium: dit criterium wil zonevreemde ondernemingen die niet worden geregulariseerd ondersteunen bij de herlocalisatie van hun bedrijfsactiviteit.

In een eerste fase, die eerder als een piloot dient beschouwd, wordt gewerkt met een door de Vlaamse minister weerhouden selectie van de opgesomde criteria. Geleidelijk aan, op basis van tussentijdse evaluaties, kan de tender gestuurd worden in functie van de andere en eventueel nieuw te ontwikkelen criteria.

Het spreekt voor zich dat niet alle criteria zullen gebruikt worden in de call procedure maar dat er een duidelijke afweging zal gebeuren zodat er een optimaal resultaat kan worden bekomen met een minimaal aantal criteria.

3.3.2.2 Ecologiesteun nieuwe stijl

De nieuwe ecologiesteunmaatregel wil het investeringsklimaat gericht op een duurzame ontwikkeling en het vervaardigen van duurzame producten stimuleren. Dit veronderstelt een heroriëntering van de productie en consumptie naar een besparing van grondstoffen, reductie en hergebruik van afval, een rationeel energiegebruik met CO₂-reductie, het gebruik van hernieuwbare energiebronnen en een elektriciteitsopwekking via warmtekrachtkoppeling

De nieuwe regeling voor het ondersteunen van ecologische investeringen vertrekt van volgende uitgangspunten:

- het vastleggen van de te bereiken milieudoelstellingen in een resultaatsverbintenis: deze doelstelling wordt bereikt door zoveel mogelijk te werken met een limitatieve lijst van ecologie-technologieën (waarvan het resultaat reeds vroeger werd bewezen);
- het beperken van de administratieve formaliteiten tot een minimum met het oog op een grotere toegankelijkheid voor kleine (en middelgrote) ondernemingen: deze doelstelling wordt gerealiseerd door een combinatie van de limitatieve lijst van ecologie-technologieën met de inschakeling van een webbased internettoepassing die de onderneming moet toelaten zelf op eenvoudige wijze de subsidiabele kost en subsidie te berekenen; er worden niet langer minimum investeringsbedragen noch minimum steunbedragen gehanteerd met het oog op een grotere toegankelijkheid van de ecologiesteunverlening naar kleine ondernemingen toe;
- de budgettaire beheersbaarheid: enerzijds wordt de overheidstussenkomst opgetrokken om het verlies aan steun ten gevolge van de ecologische meerkostberekening te reduceren; anderzijds wordt een soepele ingreep op de steunpercentages en de in aanmerking komende investeringen mogelijk gemaakt; de introductie van steunplafonds in absolute cijfers per investeringsaanvraag wordt doorgevoerd om te voorkomen dat bepaalde grote investeringsprojecten te zwaar doorwegen op het budget; anderzijds wordt het aantal steunaanvragen beperkt tot 1 aanvraag per jaar om te voorkomen dat de onderneming haar investeringsprogramma opsplijt in deelprojecten om zo het maximum steunplafond te ontwijken.

Het nieuwe voorontwerp van besluit maakt een onderscheid tussen energie- en milieu-investeringen. De eerste categorie ondersteunt investeringen gericht op de vermindering van de CO₂-emissies, één van de basiselementen voor het realiseren van het CO₂/REG beleidsplan in het kader van de Kyoto-doelstelling. Verwijzend naar het CO₂/REG-beleidsplan wordt prioriteit gegeven aan investeringen in kwalitatieve warmtekrachtkoppeling en hernieuwbare energie. Voor hun investeringen kunnen kleine en middelgrote ondernemingen kiezen uit een limitatieve lijst van technologieën die een bewezen emissiereductie opgeven. Wil een onderneming investeren in een technologie die niet op de lijst voorkomt dan kan dit slechts indien de onderneming aantoonst dat de investering een belangrijke reductie van de totale jaarlijkse CO₂-emissies met zich meebrengt. De aanvrager dient hier een duidelijke omschrijving te geven van het project, de beoogde energiebesparing en een berekening van de CO₂-emissiereductie. Deze CO₂-emissiereductie moet meetbaar en verifieerbaar zijn en wordt als resultaatsverbintenis opgelegd in een bijzondere voorwaarde bij de beslissing tot steunverlening. Grote ondernemingen moeten in alle gevallen een emissiereductie bewijzen terwijl grote ondernemingen die energie-intensief zijn om in aanmerking te kunnen komen vooraf een benchmarking convenant ondertekend moeten hebben.

De categorie milieuprojecten is gericht op efficiënter grondstoffenverbruik (grondstoffenbesparing) en het bevorderen van de omschakeling naar een meer milieuvriendelijke technologie. De gediversifieerde aanpak naar KMO's enerzijds, grote ondernemingen anderzijds, wordt hier door het specifiek karakter van de investeringsprojecten verlaten. In analogie met energie-investeringen kunnen ondernemingen zich bij hun keuze laten leiden door een limitatieve lijst van technologieën die

in eerste instantie wordt samengesteld uit BBT-studies, milieuzorgmaatregelen in het kader van PRESTI2-programma en best practices uit het buitenland. Wenst de onderneming alsnog een investering te doen los van de limitatieve lijst dan dient eerst een gedetailleerde studie, uit te voeren door de onderneming, de sector of een onafhankelijk orgaan, voorgelegd te worden. Deze studie omvat minimaal een beschrijving van de huidige (standaard)technologie, een beschrijving van de nieuwe technologie met een kwalitatieve benadering van de milieuvoordelen, een vergelijking van de kostprijs tussen de nieuwe en standaardtechnologie, een raming van de te realiseren jaarlijkse besparingen en opbrengsten zowel in fysische als in geldelijke eenheden, een literatuurlijst met referenties van de bestaande en nieuwe technologie. De studie kan vervolgens aan de limitatieve lijst worden toegevoegd en als basis fungeren voor het toekennen van steun.

De voorgestelde steun wordt gedifferentieerd naar grootte van de onderneming waarbij KMO's positief worden gediscrimineerd in vergelijking met grote ondernemingen. Tevens wordt de steun gedifferentieerd naargelang de aard van de investering met een grotere tussenkomst bij energie- dan bij milieu-investeringen. Het voorgestelde systeem voorziet een prikkel naar deze ondernemingen die zich inschakelen in het ecologisch verantwoord ondernemerschap. Ook al ontbreekt actueel een algemeen erkend, verifieerbaar waarderingssysteem om ondernemingen te screenen op het concept duurzaam ondernemen, dit in toepassing van de "Triple Bottom Line" waarbij naast economische ook aandacht wordt besteed aan sociale en ecologische welvaart, toch kan door voorlegging van een Eco Management and Audit Scheme (EMAS) milieumanagementsysteem of ISO 14001 certificaat een bonus worden bekomen.

De nieuwe regeling sluit end-of-pipe technieken (in bijvoorbeeld water- of luchtzuivering) die enkel gericht zijn op een behandeling van de afvalstromen en geen verbetering van het productieproces uit van ecologie-steun. Investerings om zich aan te passen aan bestaande normen worden overeenkomstig de Europese regelgeving eveneens uitgesloten behoudens voor investeringen van kleine en middelgrote ondernemingen die er op gericht zijn zich aan te passen aan nieuwe Europese normen en dit gedurende een periode van 3 jaar vanaf de goedkeuring van de nieuwe Europese normen.

Om de ecologiesteun nieuwe stijl zo efficiënt en transparant mogelijk toe te passen wordt er gebruik gemaakt van een resultaatverbintenis waar de te realiseren besparing (bijvoorbeeld CO₂ uitstoot) duidelijk wordt gerelateerd aan het subsidiebedrag.

3.3.2.3 Stimuleren van ondernemerschap

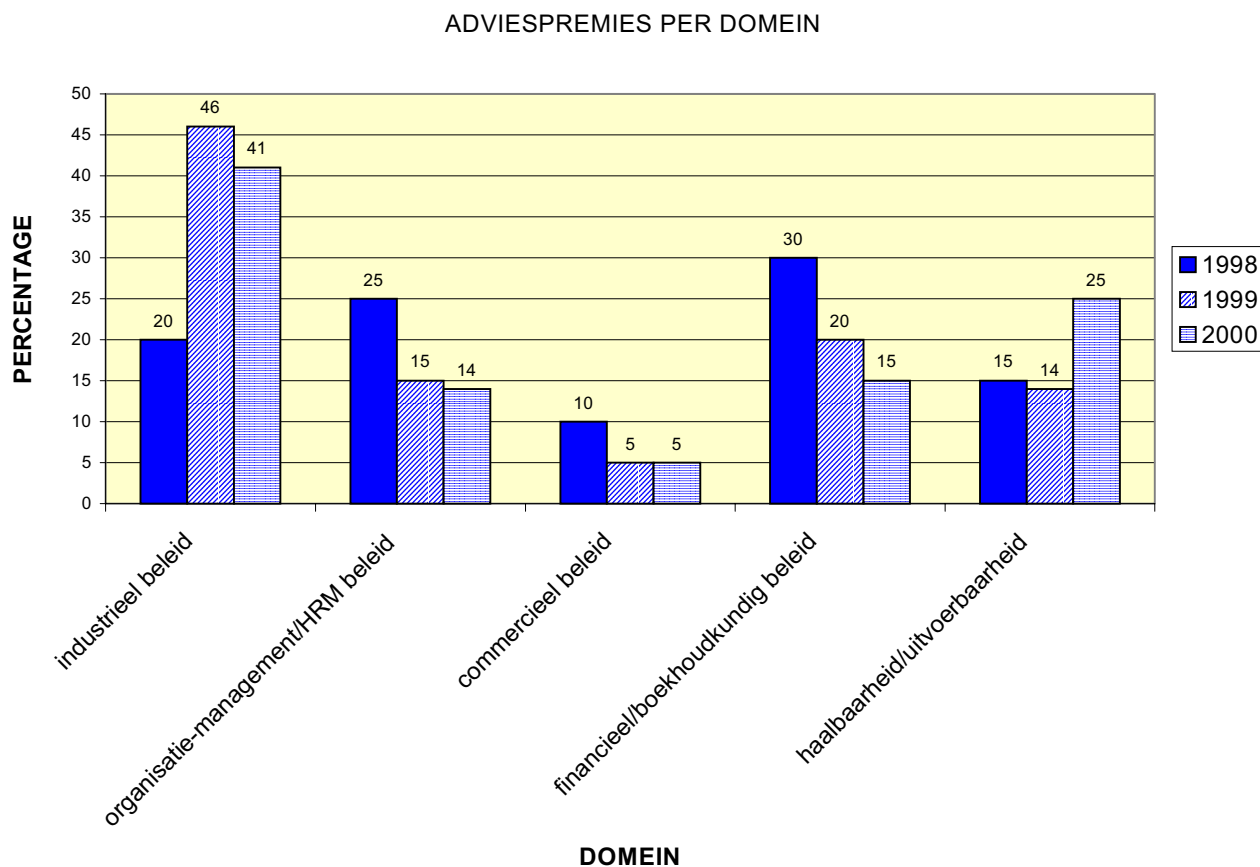
De beleidsnota Economie benadrukt het ondernemerschap als motor voor economische groei en werkgelegenheid. Ondernemen moet aantrekkelijk gemaakt worden. Uit de praktijk blijkt dat heel wat kleine ondernemingen een sprong in het onbekende wagen bij het nemen van belangrijke beslissingen. Veelal ontbreekt tijd en geld om bepaalde strategieën uit te werken. Ter stimulering van starters en groeiende kleine ondernemingen werd het stelsel van de adviespremies als stimulans naar voor geschoven. Via dit systeem levert de Vlaamse overheid een financiële bijdrage van 50% voor bestaande en van 75% in geval van starters of potentiële zelfstandigen van de te betalen advieskosten. Ze betaalt deze financiële tegemoetkoming rechtstreeks aan de door het VIZO erkende externe bedrijfsadviseur.

Het startschot van de vigerende subsidieregeling voor adviespremies werd gegeven op 1 januari 1998. Tot eind 2000 werden 285 dossiers ingediend. Een overzicht over de voorbije drie jaar geeft de volgende cijfers.

Tabel 12: Overzicht adviespremies

	Ingediende Aanvragen	Positieve beslissingen	Negatieve Beslissingen	Totaalbedrag Toegekende adviespremies
1998	55	20	5	4.079.838 Bef
1999	101	92	8	20.690.871 Bef
2000	129	108	9	23.189.184 Bef

Figuur 12: Adviespremies per domein

Bron: administratie Economie

In het startjaar 1998 werden 55 dossiers ingediend. In 2000 steeg het aantal ingediende dossiers tot 129, wat een toename van 28% betekent ten opzichte van het vorige jaar en een stijging van 136% tegenover 1998. Met de toename van het aantal dossiers is ook het totaalbedrag van de toegekende adviespremies aangegroeid. Naar 2000 toe evolueerden de bedragen aan toegekende adviespremies van 4.079.838 BEF naar 23.189.184 BEF. De gemiddelde interventiekost varieerde nauwelijks: van 203.991 BEF in 1998 over 224.901 frank in 1999 tot 214.701 BEF in 2000.

Het domein waarin advies wordt verstrekt vertoont wel verschuivingen doorheen de tijd.

In 1998 werden de premies voornamelijk toegekend voor de adviezen verleend op vlak van financieel en boekhoudkundig beleid (30%) en organisatie-management & HRM-beleid (25%). In 1999 lag de klemtoon vooral op adviezen voor industrieel beleid (46%), meer bepaald kwaliteits- en veiligheidsbeleid, en financieel en boekhoudkundig beleid (20%). Bij het aantal aanvragen waarbij adviespremies werden toegekend bleven de adviezen inzake industrieel beleid met 41% koploper in 2000. Binnen deze categorie zijn de adviezen inzake kwaliteits- en veiligheidsbeleid sterk vertegenwoordigd. Adviezen inzake financieel en boekhoudkundig beleid dienden hun tweede plaats af te staan aan adviezen betreffende haalbaarheid & uitvoerbaarheid (25% in 2000).

De toename van het aantal erkenningen door het VIZO van externe adviseurs, van 110 erkenningen eind 1998 naar 207 eind 2000, droeg bij tot de stijging van het aantal aanvragen in 2000 tegenover 1998. De erkenning van bedrijfsadviseurs werd opgedragen aan het Vlaams Instituut voor Zelfstandig Ondernemen (VIZO). Hierna volgt een overzicht van het aantal erkenningen door het VIZO zoals ze was eind december 2000:

Tabel 13: Overzicht erkenning bedrijfsadviseurs per domein

Erkenningen per domein van adviesverlening	Aantal
Domein 1: Algemene bedrijfsorganisatie, strategie, haalbaarheid van een ondernemingsplan	40
Domein 2: Personeelsbeleid	3
Domein 3: Beheer van productie en diensten	1
Subdomein 3.1: kwaliteitsbeleid	26
Subdomein 3.2: veiligheidsbeleid	9
Domein 4: Marketing	8
Subdomein 4.1: marktonderzoek	4
Subdomein 4.3: verkoopsorganisatie	1
Domein 5: Automatisering, informatiesystemen en telematica	2
Domein 6: Milieustudies	113
Totaal aantal erkende bedrijfsadviseurs	207

Bron: VIZO

In 2001 werd vertrekkende van de manco's opgelijst in de beleidsbrief 2000 gestart met de bijsturing van de adviespremieregeling.

Op inhoudelijk vlak worden volgende bijsturingen voorgesteld:

- de uitbreiding van de doelgroep van kleine tot de kleine en middelgrote ondernemingen:

Met de voorgestelde uitbreiding wordt ingegaan op de aanbeveling van de Europese Commissie in haar Communautaire kaderregeling inzake overheidssteun aan kleine en middelgrote ondernemingen, de zogenaamde MKB-kaderregeling, van 27/07/1996 om de gunstiger benadering van materiële investeringen te herzien in functie van de immateriële investeringen. Met de uitbreiding van de doelgroep wordt het Europees kader maximaal benut. De optie met de keuze voor één maatregel in plaats van twee verschillende kadert tevens perfect in het principe van vereenvoudiging en doorzichtigheid van overheidsregelgeving.

- de uitbreiding van de aanvaardbare sectoren:

Reeds in de beleidsnota Economie werd er gesteld dat het flankerend ondersteuningsbeleid een zo ruim mogelijke doelgroep moet bereiken met specifieke aandacht voor starters en groeiende KMO's. Bij het bepalen van de uitgesloten sectoren zal rekening gehouden worden met het feit dat de MKB-kaderregeling van toepassing is op steun aan KMO's van alle sectoren met uitzondering van die sectoren waarop speciale communautaire voorschriften inzake overheidssteun van toepassing zijn in toepassing van het EG-, respectievelijk EGKS-Verdrag. Alle steun aan KMO's uit deze sectoren is onderworpen aan sectorspecifieke regels. Bijzondere regels gelden thans voor steun voor de ijzer- en staalindustrie, de kolenindustrie, de scheepsbouw, synthetische vezels, de automobiellindustrie, de visserij en de vervoersector, alsook voor de producten van bijlage II van het Verdrag, zowel op het gebied van de productie als op dat van de verwerking en/of de commercialisering.

- de verruiming van de soorten adviezen die in aanmerking komen:

Aansluiting wordt gezocht bij het maximalistisch steunkader bepaald door de MKB kaderregeling. Steun is mogelijk:

- voor advies van externe consultants op het gebied van management, financiële problemen, nieuwe technologieën (met name informatietechnologie), milieubescherming, de bescherming van intellectuele eigendomsrechten of soortgelijke rechten, of de beoordeling van de uitvoerbaarheid van nieuwe ventures;
- financiële plannen voor zover zij deel uitmaken van een haalbaarheidsstudie of ondernemingsplan (voor de definities van deze 2 laatste begrippen kan de omschrijving uit de huidige regeling als basis genomen worden, met dien verstande dat een haalbaarheidsstudie ruimer kan zijn dan het bestuderen van een haalbaarheid van een eerste vestiging);
- adviezen inzake wettelijke verplichtingen.

- de trajectbegeleiding door een begeleidingsadviseur bij haalbaarheidsstudies:

Uit faillissementscijfers blijkt dat de eerste drie jaren belangrijk zijn voor de opstart van een onderneming. Tevens blijkt uit Franse studies dat er een overduidelijke band bestaat tussen het welslagen van een onderneming en het raadplegen van externe deskundigen. Amper 41% van startende ondernemingen die op geen enkel voorafgaand extern advies een beroep deden, overleeft de eerste vijf jaar. Dit aantal stijgt tot 62%, 66%, 69% en zelfs 81% naargelang men een beroep deed op 1, 2, 3 en 4 deskundigen. Het systeem van trajectbegeleiding laat toe haalbaarheidsstudies met het oog op een eerste vestiging als zelfstandige te ondersteunen. Ondernemingen die na een haalbaarheidsstudie daadwerkelijk opgestart / overgenomen worden, kunnen gebruik maken van een begeleidingsadviseur gedurende drie jaar en dit tot een maximum bedrag. In die optiek wordt aan trajectbegeleiding gedaan vanaf de opstart van de onderneming tot aan de grens van de kritische periode van drie jaar na datum van oprichting. De begeleidingsadviseur moet de starter / overnemer in alle stadia van het project advies verstrekken en meewerken aan de uitvoering van het businessplan. De begeleidingsadviseur dient periodiek verslag neer te leggen nopens de evolutie en het beheer van de onderneming en dit gedurende de eerste drie boekjaren.

- de verhoging van de subsidieplafonds:

Uit cijfers van het Waalse Gewest blijkt de toenemende vraag naar gespecialiseerd advies. De kostprijs van dergelijke adviezen kan hoog oplopen zodat het aangewezen is het bedrag van de tussenkomst bij adviespremies, andere dan haalbaarheidsstudies met het oog op een eerste vestiging, op te trekken. Ingeval een onderneming beroep doet op bedrijfsadvies met het oog op certificatie (bijvoorbeeld inzake kwaliteit, veiligheid, ISO-certificaten,...) en dit certificaat verwerft, wordt voorgesteld ook de kostprijs van het certificaat voor 50% te subsidiëren. De motivatie voor deze tussenkomst vindt zijn oorsprong in de relatief hoge kostprijs van een certificaat die gemakkelijk tussen de 100.000 BEF en de 200.000 BEF kan bedragen

- de verhoging van de frequentie van de indiening van aanvragen:

Behoudens voor wat betreft de starters, die van het systeem van trajectbegeleiding kunnen genieten, zou in principe onbeperkt beroep kunnen worden gedaan op de adviespremie mits inachtneming van een maximumplafond over een periode van drie jaar. Ingeval van certificatie wordt voorgesteld slechts éénmaal tussen te komen in de kostprijs voor het behalen van een eerste certificaat. Aanvankelijk brengt een kwaliteitsbeleid extra kosten met zich mee omdat er tijd moet worden vrijgemaakt om het kwaliteitsbeleid vast te leggen en toe te passen. Op langere termijn echter verhoogt de rentabiliteit doordat de kwaliteitskosten kleiner worden en de prestaties verbeteren. Hierdoor krijgt het bedrijf een betere naam en wordt de bedrijfscultuur positief beïnvloed. Voor de vernieuwing van een certificaat wordt derhalve geen tussenkomst meer bepleit.

- de versoepeling van de uitbetalingsprocedure:

De uitbetalingsprocedure wordt versoepeld door te werken met voorschotten en de adviespremie aan de onderneming in plaats van aan de adviseur uit te betalen.

- de omvorming van de erkenningsregeling van de bedrijfsadviseurs tot een certificeringssysteem:

Advies moet kwaliteitsvol zijn. Naar analogie met het systeem van de opleidingscheques (zie hierna) moeten de aanbieders gescreend worden op hun kwaliteit door middel van een audit of het voorleggen van een reeds behaald kwaliteitscertificaat. Een belangrijke optie bestaat erin de sectorfederaties in de erkenningsprocedure te responsabiliseren voor hun leden-adviseurs die op de adviesmarkt hun diensten aanbieden.

3.3.2.4 *Levenslang leren binnen de onderneming*

De trendnota van Ondernemend Vlaanderen stelt dat “in de evolutie naar een netwerkeconomie de belangrijkste toegevoegde waarde in het economisch proces voortvloeit uit de toepassing van kennis. Menselijk kapitaal is de hefboom voor marktwarde in een economie gebaseerd op netwerken. Deze ontwikkeling impliceert een algemene stijging van vereiste competenties en vaardigheden, wat op zijn beurt maakt dat opleiding en vorming steeds belangrijker worden. Elk individu dat zijn plaats wil behouden, zal zijn kennis en vaardigheden zijn hele leven lang verder moeten ontwikkelen. De ‘halfwaardetijd’ van kennis wordt immers steeds korter. Permanente vorming en bij- en omscholing zijn bij uitstek middelen om levenslang inzetbaar te blijven (‘employability’). Kennis delen onder medewerkers binnen en tussen ondernemingen van een netwerk neemt aan belang toe. Werken wordt meer en meer leren, en leren wordt meer en meer werken. We spreken over een trend naar nieuwe vormen van communicatief en organisatieleren. Jobrotatie in een organisatie, gecombineerd met vorming, kan het ‘schoorsteeneffect’ laten werken: met vorming kunnen medewerkers groeien en promoveren in een organisatie en plaats vrijmaken voor nieuwe krachten. Deze evolutie van kennisintensivering grijpt plaats in een omgeving van toenemende veroudering van de beroepsbevolking tengevolge van de bevolkingsvergrijzing, wat de vormingsuitdaging dubbel zo belangrijk maakt.”

Uit recent onderzoek dat in het kader van VIONA werd uitgevoerd, blijkt dat vooral KMO's een te kleine schaal hebben om veel opleidingen intern te organiseren en zij bijgevolg hun opleidingen inkopen bij een externe partner.

Eén en ander wordt bevestigd in de tussentijdse evaluatie van de Vlamivorm-maatregel, afgesloten op 25 mei 2001, betrekking hebbend op 1.425 van de 4.080 dossiers of 35% van alle dossiers waarin steun werd toegekend. Volgende conclusies zijn in dit verband vermeldenswaard.

- Alhoewel de steuntrekkende grote ondernemingen slechts 15% van de Vlamivorm-populatie vormen, kregen ze 65% van de budgettaire enveloppe. Kleine ondernemingen vormen 73% van de Vlamivorm-populatie maar maakten slechts aanspraak op 20% van de middelen. Deze discrepantie is het resultaat van, en inherent aan, het concept van Vlamivorm omdat de berekeningswijze voor de steun gebaseerd werd op twee parameters, het aantal voltijdse tewerkstellingsequivalenten en de betaalde onroerende voorheffing, die positief evolueren in functie van de ondernemingsgrootte. Slechts 3% van de potentiële doelgroep werd bereikt. Waar de vormingsnood het grootst is, bij de doelgroep der kleine ondernemingen, bedraagt de dekkingsgraad slechts 2,5% terwijl dit bij grote ondernemingen met meer dan 1.000 werknemers oploopt tot bijna 73%.
- Op de 80% positief besliste dossiers werd in 85% van de gevallen de beloofde supplementaire vormingsinspanning integraal gerealiseerd. Van alle aanvragen samen betekent dit dat circa 2/3 erin slaagde de verhoogde vormingsinspanning waar te maken.
- Geografisch gezien namen de provincies Antwerpen en West-Vlaanderen het grootste deel van het budget op, de eerste wegens een grote vertegenwoordiging van grote ondernemingen, de laatste wegens een grote vertegenwoordiging van kleine ondernemingen. Vanuit geografisch perspectief ligt de dekkingsgraad in West-Vlaanderen 3 maal hoger dan in Vlaams-Brabant.
- Vanuit sectoraal oogpunt was de be- en verwerkende nijverheid zowel in steuntrekkende dossiers als in het verkregen steunbedrag de meest begunstigde bedrijfsactiviteit. Opvallende vaststelling was dat de bouwsector gretig gebruik maakt van de maatregel maar dat de begunstigde vooral kleine ondernemingen waren.
- Het gemiddeld aantal uren vorming bedroeg 34 uur. Een opgeleide werknemer uit een kleine onderneming kreeg 20% meer uren vorming dan zijn collega uit een grote onderneming. Ongeacht de ondernemingsgrootte werd beduidend meer gekozen voor opleiding op de werkvloer dan dat er een beroep werd gedaan op een externe opleidingsverstrekker.

- Vanuit sectoraal oogpunt genoot een opgeleide werknemer uit de dienstensector aanzienlijk meer vorming dan zijn collega uit de be- en verwerkende nijverheid, bouw of transport. Het is ook de enige sector die verhoudingsgewijs meer opteert voor externe dan wel voor interne opleiding.
- Ongeacht de ondernemingsgrootte, ongeacht de keuze voor interne dan wel externe vorming, genoten vooral technische opleidingen aandacht, gevolgd door productie- en informaticaopleidingen terwijl taal- en milieuopleidingen opvallend weinig worden gevolgd. Op sectoraal niveau hield deze vaststelling stand maar niet voor de dienstensector waar ICT duidelijk de boventoon voert. Generiek werd vastgesteld dat management-, talen- en informaticaopleiding eerder door externe opleidingsverstrekkers werden verzorgd terwijl technische of productieopleiding overwegend op de werkvloer werden georganiseerd.
- Met de nodige voorzichtigheid werd gesteld dat mannen verhoudingsgewijs veel meer kans hebben om van vorming te genieten, met uitzondering van de boekhoudkundige en financiële opleidingsvormen waar een evenwichtige vertegenwoordiging werd vastgesteld.
- De gemiddelde kostprijs per opgeleide werknemer lag aanmerkelijk hoger bij kleine en grote dan bij middelgrote ondernemingen. De gemiddelde uurkost per opgeleide werknemer lag in grote ondernemingen een kwart hoger dan in kleine en middelgrote ondernemingen. Hoe groter de onderneming hoe groter de kans dat er met toepassing van de Europese kaderregeling moet worden afgetopt. Vanuit sectoraal oogpunt werden dezelfde vaststellingen gedaan. De loonkosten bedroegen steeds meer dan de helft van de totale vormingskost, behoudens in de transportsector. Gevolg is dat deze laatste verhoudingsgewijs minder kans heeft om afgetopt te worden om Europese redenen.
- Parallel met de vaststelling dat meer gekozen werd voor interne opleiding, blijken de door de onderneming ingezette middelen eerder naar interne opleiding te gaan zij het minder strak, wat impliceert dat externe opleiding relatief duurder is dan interne. De opgeleide werknemer in de dienstensector was gemiddeld dubbel zo duur als zijn collega in de be- en verwerkende nijverheid, driedubbel zo duur in vergelijking met de bouw- en transportsector.

Het feit dat de bedrijfsgrootte een significant effect heeft op de vormingsinspanning moet op drie manieren worden genuanceerd:

- in de softwaresector wordt, ongeacht de grootte van de onderneming, beduidend meer in vorming geïnvesteerd;
- het effect van de grootte van de onderneming speelt quasi niet bij vormingsbedrijven;
- de geringere investering in kleinere versus grotere ondernemingen is deels resultante van het feit dat kleinere ondernemingen meer dan grote terugvallen op werkplekopleidingen.

Een genuanceerde analyse van de vormingstoestand bij ondernemingen verantwoordt een aangepaste aanpak. Alle ondernemingen hebben nood aan financiële ondersteuning van hun vormingsinspanningen wat impliceert dat het systeem van de opleidingscheques voor alle ondernemingen moet open staan. De problematiek stelt zich echter scherper bij kleinere ondernemingen die tevens nood hebben aan een meer adequate begeleiding. Voor de doelgroep van de KMO's wordt daarom de mogelijkheid voorzien om via de formule van de sectorconvenanten een hogere interventie mogelijk te maken gekoppeld aan ondersteuning vanuit de sectoren.

Vanuit de ervaringen opgedaan met Vlamivorm wil het systeem van de opleidingscheques inwerken op het globaal vastgestelde deficit aan opleiding in de ondernemingen door een adequate ondersteuning van de formele bijscholing. Bij de uitwerking van het systeem van de opleidingscheques werd vertrokken van volgende doelstellingen:

- het systeem wordt gelanceerd als een quasi-lineaire onbureaucratische, eenvoudige, transparante subsidiemaatregel:
 - er wordt geen koppeling opgelegd met betrekking tot het opstellen van een opleidingsplan;
 - er wordt gebruik gemaakt van moderne technologie door inschakeling van een webbased applicatie teneinde de administratieve kost voor de klant zo klein mogelijk te houden;
 - de cheques hebben een uniforme waarde van 30 euro en het aantal cheques wordt geplafonneerd op 200 stuks per onderneming; hierdoor worden kleinere ondernemingen relatief positief gediscrimineerd ten aanzien van grotere;

- er wordt een bij openbare aanbesteding aangeduide emittent ingeschakeld voor de verkoop en het incasso van de cheques;
- De vorming wordt gesteund mits zij aan minimale kwaliteitseisen voldoet:
 - door de oprichting van een raad van experts waarbij de opleidingsverstrekker bijvoorbeeld op eenvoudige voorlegging van een kwaliteitscertificaat wordt erkend (een Q-for of ISO-certificaat of een certificaat op voorstel van de betrokken sector of een EFQM-analyse ondergaan in het kader van de VDAB). Deze erkenning kan beperkt gehouden worden omdat de opleidingsverstrekker wordt erkend, niet de opleiding als dusdanig;
 - de problematiek van de kwaliteitsbewaking wordt tevens gegarandeerd door het vraaggestuurd karakter van de opleidingscheque. Het is de werkgever die beslist op welke opleidingsverstrekker hij een beroep wenst te doen (hij betaalt de resterende 50%, de loonkost en de opportuniteitskost, met name de gedeerde inkomsten). Is de opleiding niet kwaliteitsvol, dan zal door het vraaggestuurd karakter van de maatregel de aanbiedersmarkt worden gezuiverd;
- Het systeem van opleidingscheques is een vraaggestuurd instrument dat nauw aansluit bij de concrete behoeften:
 - de markt van aanbieders is weinig transparant, het aanbod enorm gediversifieerd en in bepaalde gevallen voert de aanbieder een specifiek doelgroepenbeleid. De tussenkomsten zijn legio en zowel van fiscale als parafiscale aard als in de vorm van subsidies. Het systeem van opleidingscheques maakt abstractie van de aard van de aanbieder. Bij alle aanbieders, mits ze een kwaliteitscertificaat hebben behaald, zal derhalve met cheques kunnen worden betaald;
 - dit uitgangspunt heeft repercussies op bepaalde marktverstorende mechanismen langs de aanbodzijde, resultaat van het optreden van overheidsaanbieders, waaronder VDAB en VIZO. Om de transparantie te bevorderen, om overlappingsen en dubbele subsidiëring te vermijden, onder meer met het stelsel van het hefboomkrediet, en in afwachting van de implementatie van een opleidingsfonds op Vlaams niveau, wordt elke cumulatie van steun verboden. Bij het samensmelten van de administraties werkgelegenheid en economie wordt een verregaande integratie van de verschillende opleidingsinstrumenten in een opleidingsfonds beoogd.

Het Vlaams voorstel is als een tweetrapssysteem opgebouwd waarbij initieel een generiek systeem wordt voorgesteld. Indien sectoren dat wensen, kan in een tweede fase voor KMO's een genereuzer systeem worden ontwikkeld mits daartoe een convenant wordt afgesloten.

Het generiek systeem komt zowel bij specifieke als algemene opleidingen tussen en geldt voor alle ondernemingen. De erkenning beperkt zich tot de opleidingsverstrekker en strekt zich niet uit tot de aangeboden cursussen. De kostprijs van één uur mag maximaal 50 euro bedragen. De Vlaamse overheid komt voor 50% tussen in het totaal bedrag van de opleidingscheque. Dit luik van de regeling valt onder de toepassing van de de minimis-steun zoals vervat in de EG-verordening nr.69/2001 van de Commissie van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag en eventuele latere wijzigingen van deze verordening. Het totale bedrag van de de minimis-steun die is verleend aan één onderneming mag niet hoger zijn dan 100.000 euro over een periode van drie jaar. Dit plafond is van toepassing ongeacht de vorm van de steun en ongeacht het daarmee beoogde doel.

Vanuit de vaststelling dat de grootte van de onderneming repercussies heeft op de mate van vormingsinspanningen, mee veroorzaakt door het gebrek aan specifiek intern-organisatorische omkadering, wordt een tweede trap opgebouwd ten behoeve van de doelgroep van de KMO's. Met de sectorfondsen kunnen convenanten worden afgesloten waarbij, in tegenstelling tot de algemene regeling waar alle opleidingen voor steun in aanmerking komen, wordt vertrokken van de **algemene opleiding** waar Europa een steunplafond van 70% toestaat voor KMO's. Het tweede luik van het stelsel van de opleidingscheques valt onder de EU-richtlijn met betrekking tot opleidingssteun. Het maximalistisch steunkader wordt bepaald door verordening nr. 68/2001 van de Commissie van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op opleidingssteun. Deze verordening is van toepassing op steun in alle sectoren met inbegrip van de werkzaamheden die verband houden met de productie, verwerking en verhandeling van de in bijlage I bij het verdrag opgenomen producten. In deze verordening wordt een onderscheid gemaakt tussen specifieke en algemene opleiding. Met het systeem van de opleidingscheques beoogt men de

algemene opleiding te stimuleren. Het feit dat de opleiding zal worden verschaft door een gecertificeerde opleidingsinstantie beaamt deze optie en biedt de mogelijkheid naast de garantie op kwaliteit binnen de grenzen van geciteerde Europese verordening te blijven.

Voor de opleidingscheques wordt een aanzienlijke enveloppe ingezet die een goede beleidsevaluatie onderstelt. Een tussentijdse jaarlijkse evaluatie wordt doorgevoerd op basis van statistische gegevens aangereikt door de opleidingsverstrekkers bij het verzilveren van de cheques bij de emittent. De uitbetaling van de cheque gebeurt onder opschortende voorwaarde van het aanleveren van de vereiste informatie en is als dusdanig afdwingbaar. De aan te leveren informatie heeft onder meer betrekking op de functie van de cursisten, het geslacht, de leeftijd en de aard van de gevolgde opleidingen. Op basis van de aangeleverde gegevens door de ondernemingen bij aankoop van de cheques waaronder tewerkstellingcijfers, activiteit, geografisch gegevens, rechtsvorm,... en gecombineerd met de gegevens verstrekt door de opleidingsverstrekkers, kan gerapporteerd worden over de vormingsinspanningen van de kleine en middelgrote ondernemingen naar soort opleiding, kostprijs, frequentie, naar sectoren en activiteiten, geografische situering, ... In tweede instantie kan gerapporteerd worden over de activiteiten van de opleidingsverstrekkers (welke zijn de meest bevraagde opleidingsverstrekkers, welk soort opleidingen worden het meest gebruikt en bij welke opleidingsverstrekker,...).

Deze tussentijdse evaluaties bieden de mogelijkheid om het instrument reeds dan bij te sturen.

Elk ondersteuningssysteem moet om de 3 jaar op zijn effectiviteit worden getoetst. Deze toetsing behelst twee delen:

- het nagaan van het verschuivingseffect, met name of bedrijven hun investeringen in opleiding en vorming afwentelen op de overheid dan wel extra investeren in vorming: dit element zal met name bij de grote ondernemingen duidelijk voorwerp van strak onderzoek zijn;
- de evolutie van het vormingspercentage op de totale loonmassa bij gesubsidieerde ondernemingen versus een controlegroep: dit element zal vooral bij KMO's worden onderzocht omdat vooral hier de noodzaak bestaat het vormingspeil structureel op een hoger niveau te brengen.
- het zou kunnen worden ingezet om de jobrotatie binnen de ondernemingen te bevorderen in het kader van het door de Vlaamse regering goedgekeurd wisselbanenplan.

Het Steunpunt Ondernemingen, Ondernemerschap en Innovatie zal worden ingeschakeld om op basis van een representatief staal aan ondernemingen bestaande uit een groep die geen cheques en een groep die wel cheques hebben aangekocht een effectiviteitsanalyse door te voeren.

3.3.2.5 Uitrusting van bedrijfsterreinen en –gebouwen

Blijkens de resultaten van de urgentiestudie “Bouwrijpe bedrijventerreinen in Vlaanderen”, uitgevoerd in het kader van het S(trategisch) P(lan) R(uimtelijke) E(conomie), vertoont de beschikbare voorraad aan uitgeruste terreinen een tekort van 570 ha, indien men aanvaardt dat een ijzeren voorraad beschikbaar moet zijn van vijf jaar (of 1.401 ha). Nu de provinciale en gemeentelijke structuurplannen hun eindfase naderen moeten de nodige inspanningen worden geleverd om de ruimtebalans in te vullen en bijkomende terreinen af te bakenen. Het kwantitatief optrekken van beschikbare bedrijventerreinen moet gepaard gaan met een kwalitatieve verbetering. De ontwikkeling van hoogwaardige terreinen moet een antwoord bieden aan de stijgende vraag naar hooggekwalificeerde terreinen zowel infrastructureel als architecturaal. Concrete voorbeelden bestaan reeds en kunnen als inspiratiebron dienen voor nieuwe initiatieven. Dikwijls gaat het om de koppeling van universiteits- aan bedrijfsgebouwen, symbolisch voor de brug tussen onderwijs en bedrijfswereld: fysieke integratie als opstap tot de afstemming van de noden van de bedrijfswereld op het aanbod van het onderwijs. In deze optiek past het tevens aandacht te bieden aan de ontwikkeling van duurzame bedrijventerreinen en –gebouwen. Duurzame bedrijventerreinen hebben tot doel door middel van continue samenwerking tussen bedrijven onderling of tussen bedrijven en overheden, maatregelen in te voeren die leiden tot een hoger bedrijfseconomisch rendement, minder milieubelasting en een intensiever gebruik van ruimte en aandacht voor de impact van bedrijventerreinen en bedrijfsgebouwen op de mobiliteit en op de leefkwaliteit van de omwonenden. Duurzaamheid tot slot impliceert tevens dat alvorens nieuwe zones worden aangesneden initiatieven worden genomen om verlaten en vervuilde terreinen opnieuw in gebruik te nemen.

Bedrijventerreinen en –gebouwen.

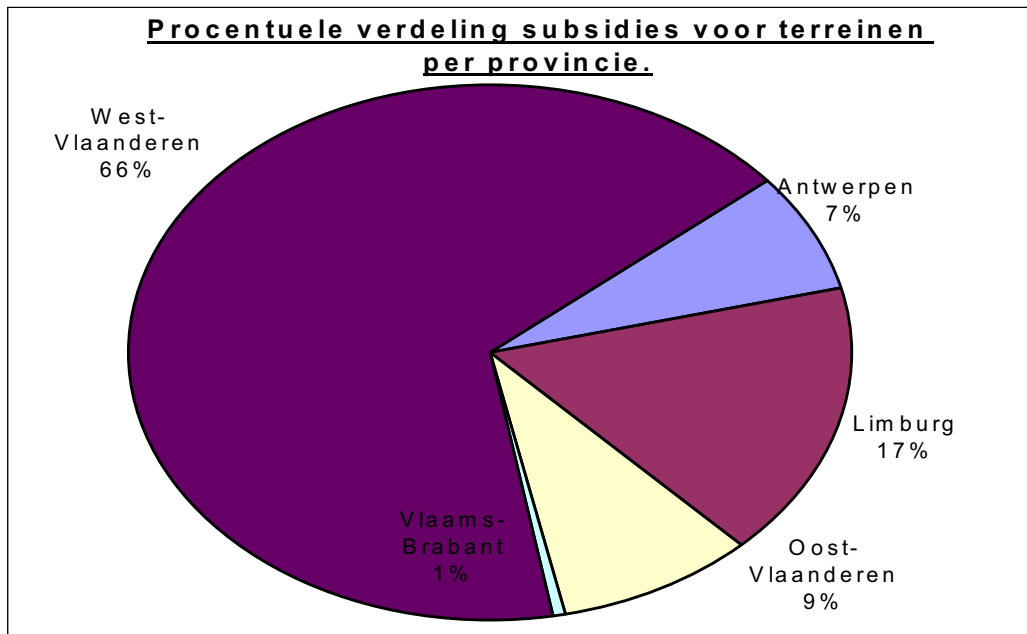
In 2000 werd voor de ontwikkeling van bedrijventerreinen 227.444.443 BEF vastgelegd. Hiervan ging 151.519.274 BEF naar de provincie West-Vlaanderen; 37.800.823 BEF of meer dan 16% werden toegewezen voor vijf terreinen in de provincie Limburg. In de overige drie provincies werden relatief weinig subsidies toegekend voor de uitbouw van bedrijventerreinen.

Dit opvallend verschil tussen de provincies verklaart zich door het feit dat in West-Vlaanderen in de voorbije jaren enkele gewestplanwijzigingen werden goedgekeurd. Momenteel kunnen de desbetreffende bedrijventerreinen na onteigening aangelegd worden waarvoor telkens subsidies werden aangevraagd. De overige provincies kampen momenteel met een tekort aan bestemde terreinen zodat de aanleg van bedrijventerreinen door publieke rechtspersonen nagenoeg is gestagneerd. Uitzondering hierop is de provincie Limburg waar nog relatief voldoende bestemde gronden aanwezig zijn. Bovendien worden in deze provincie de meeste bedrijventerreinen aangelegd door gemeentebesturen sinds het besluit van de Vlaamse regering van 16 juni 1998 tot regeling van de toekenningsvoorwaarden, de subsidiepercentages en het beheer van de bedrijventerreinen en bedrijfsgebouwen naast het Investeringsfonds ook van de specifieke subsidies voor bedrijventerreinen kunnen genieten.

In 2000 werd er in totaal voor 9.452.667 BEF toegewezen voor bedrijfsgebouwen, waarvan 2 multifunctionele gebouwen (één in Vlaams-Brabant, één in West-Vlaanderen) en 1 bedrijvencentrum in Vlaams-Brabant.

Tabel 14: verdeling van het budget 2000 beschikbaar gesteld voor terreinen en gebouwen.

Terreinen				
	GOM	Intercommunale	Gemeente	Totaal
Antwerpen	16.541.627			16.541.627
Limburg			37.800.823	37.800.823
Oost-Vlaanderen		20.359.970		20.359.970
Vlaams-Brabant	1.222.749			1.222.749
West-Vlaanderen		151.519.274		151.519.274
Totaal terreinen	17.764.376	171.879.244	37.800.823	227.444.443
Gebouwen				
	GOM	Intercommunale	Gemeente	Totaal
Antwerpen				0
Limburg				0
Oost-Vlaanderen				0
Vlaams-Brabant	5.346.667			5.346.667
West-Vlaanderen	4.106.000			4.106.000
Totaal gebouwen	9.452.667	0	0	9.452.667
Algemeen totaal	27.217.043	171.879.244	37.800.823	236.897.110

Bron: administratie Economie

Het tekort aan bedrijventerreinen blijft nog altijd bestaan zodat met verhoogde inspanningen zal gewerkt worden aan de realisatie van de door het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen voorziene 6.000 ha effectieve bedrijventerreinen.

Daartoe wordt het huidige besluit van de Vlaamse regering van 16 juni 1998 tot regeling van de toekenningsvoorwaarden, de subsidiepercentages en het beheer van de bedrijventerreinen en bedrijfsgebouwen herzien.

De aandacht gaat hierbij vooral uit naar het opnieuw gebruiken van brownfields en naar de renovatiewerken op bestaande en in gebruik zijnde terreinen om te voorkomen dat zij op hun beurt verwaarloosd en verlaten worden.

Een tweede belangrijk aandachtspunt vormt het stimuleren van kwaliteit op bedrijventerreinen. Daartoe zal in de toekomst het masterplan als basis voor het inrichten van bedrijvenparken kunnen gesubsidieerd worden. Dit masterplan wordt opgevat als een allesomvattend geheel waarbij voor het gehele of een gedeelte van het terrein het intensief ruimtegebruik, het duurzaam ondernemen, de parkinfrastructuur, de stedenbouwkundige aspecten, de economische, de sociale aspecten en vooral ook de architecturale aspecten aan bod moeten komen.

Daarnaast wordt ook het beheer op bedrijventerreinen als subsidievoorwaarde sterk uitgebreid. Het oprichten van een beheerscomité wordt verplicht gemaakt en ook de bedrijven gevestigd op het terrein zullen in het beheer betrokken (kunnen) worden.

Ook het luik over bedrijfsgebouwen wordt herzien. De activiteiten van de huidige bedrijfsgebouwen (bedrijvencentra, doorgroeigebouwen en innovatie- en incubatiecentra) blijven in hoofdzaak beperkt tot het verhuren van kantoor- en productieruimtes. Om dit tegen te gaan wordt in het nieuwe besluit meer nadruk gelegd op de begeleiding van startende ondernemingen. Hiertoe krijgt de manager een meer actieve rol toegewezen en wordt een subsidie voorzien die gedeeltelijk voorziet in de kosten van de manager en zijn secretariaat. Bedrijfsgebouwen komen er in de eerste plaats voor startende ondernemingen.

Het is de bedoeling dit besluit met niet onaanzienlijke accentverschuivingen in de loop van 2002 aan de Vlaamse regering ter goedkeuring voor te leggen.

Amortisatiefonds.

In de beleidsbrief 2001 werd de oprichting van een amortisatiefonds aangekondigd met als doel het recupereren en vermarkten van verlaten en vervuilde terreinen. Het amortisatiefonds wil deze terreinen ter beschikking stellen van de markt via overheidstussenkomst in de mate dat de sanering niet volledig volgens marktconforme voorwaarden kan worden gefinancierd.

Midden 2001 is de studie gestart die tot doel heeft het amortisatiefonds concreet gestalte te geven. Geciteerde urgentiestudie toont aan dat het gebrek aan bedrijventerreinen niet overal even pregnant is¹². “Omdat o.i. niet in elk economisch knooppunt simultaan bouwrijpe grond beschikbaar moet zijn (tenminste zolang die aanwezig is in naburige economische knooppunten) kan men werken met ‘zoekzones’ i.p.v. elk economisch knooppunt apart te bekijken. De resultaten tonen aan dat er een langgerekte strook bestaat gaande van Zuid en Midden West-Vlaanderen, over Oost-Vlaanderen, Antwerpen-Mechelen tot de Antwerpse Kempen. In deze zone is er een structureel tekort aan bouwrijpe terreinen. Het is dan ook wenselijk dat het beleid prioritair – maar zeker niet exclusief – werk maakt van deze zone. Dit is reeds in bepaalde streken gebeurd maar de acties die ondernomen zijn komen rijkelijk laat en zijn onvoldoende om het deficit ongedaan te maken. Sommige streken hebben reeds een vijftal jaren te kampen met ‘gemiste vraag’ en een beleidsgeïnduceerde delocalisatie: het wordt tijd dat het economisch beleid in Vlaanderen tijdig en in voldoende mate een aanbod aan bouwrijpe terreinen kan garanderen zonder daarbij de taakstellingen van het RSV in gevaar te brengen. De krapte aan bouwrijpe gronden in de meerderheid van de economische knooppunten en het bestaan van grote ‘zoekzone’ wijzen op een situatie waar de overheid onvoldoende ‘ruimte voor werk’ creëert.”

Vanuit deze filosofie zal de lopende studie in een eerste fase het recuperatiepotentieel bepalen in de gemeenten of zoekzones die eerst in aanmerking komen voor terrein- en bodemsanering. Het eindproduct van deze fase behelst een databank van 200 sites, geëvalueerd op basis van zowel kwalitatieve als kwantitatieve criteria, vereist voor de analyse van het recuperatiepotentieel, die als werkinstrument moet toelaten prijselasticiteiten te berekenen en een sensitiviteitsanalyse uit te voeren. Het totale aanbod binnen de geselecteerde gemeenten of zoekzones aan te saneren terreinen zal gesegmenteerd worden op basis van vooraf bepaalde segmentatiecriteria met als doel het totale aanbod aan te saneren terreinen te verdelen naargelang de interesse van de stuwende bedrijvigheid voor de betreffende terreinen. De achterliggende gedachte bestaat erin te kunnen nagaan in hoeverre een hogere grondprijs van de meest gegadigde en eerst gesaneerde gebieden kan bijdragen tot de financiering van een latere – economisch minder rendabele – fase van de globale sanering.

De tweede fase omvat de concrete uitwerking van een financieringsstructuur van het amortisatiefonds met het oog op het bepalen van het vereiste werkingskapitaal van het amortisatiefonds voor de sanering van het segment terreinen met het grootste recuperatiepotentieel. De identificatie en evaluatie van verschillende financieringsmogelijkheden en de recuperatie van het geïnvesteerde kapitaal laat toe na te gaan welke de mogelijke aanvullende financieringsmogelijkheden van het amortisatiefonds zijn. Hierbij zullen een vijftal verschillende mogelijkheden met verschillende risicograad voor de Vlaamse Overheid aangegeven en geëvalueerd worden. Tenslotte zal nagegaan worden hoe de recuperatie van het geïnvesteerde kapitaal (‘clawback’) optimaal kan verlopen met aandacht voor kritieke elementen zoals de duurtijd van de prefinanciering door het amortisatiefonds en het risico dat de Vlaamse overheid wenst te lopen en de modaliteiten van de terugbetaling. Op basis van de resultaten van het onderzoek zal in 2002 het amortisatiefonds concreet gestalte worden gegeven.

¹² Voor de grotere terreinen vinden we dat 63 van de 102 economische knooppunten nauwelijks bouwrijpe gronden: samen hadden ze niet meer dan 40.7 ha uitgeruste terreinen op 1/1/2000. Onder deze knooppunten bevinden zich ook grote / belangrijke economische knooppunten zoals Antwerpen, Turnhout, Mechelen, Kortrijk, Roeselare, Aalst, Deinze en Dendermonde. Drieënveertig van deze knooppunten hadden bovendien minder dan 10 ha bestemde maar nog niet gerealiseerde grond. Nog eens 7 economische knooppunten halen de norm inzake bouwrijpe reserve niet maar de situatie is er reeds een stuk beter in vergelijking met de 63 reeds vermelde economische knooppunten. Slechts 32 economische knooppunten hadden – binnen deze strenge normen – op 1/1/2000 voldoende reserves aan bouwrijpe gronden.

3.3.3 Budgettaire heroriëntatie van het economisch ondersteuningsbeleid.

Tot op heden fungeerden de Fondsen voor Economische Expansie en Regionale Reconversie, opgericht bij decreet van 21 december 1990 houdende begrotingstechnische bepalingen alsmede bepalingen tot begeleiding van de begroting 2001, als financieringsvehikel voor de verschillende ondersteuningsmaatregelen. De titulatuur van deze fondsen verwees impliciet naar het expansiebeleid klassieke stijl, geënt op directe investeringssteun en de ontwikkeling van achtergestelde economische zones. Gelet op de heroriëntatie van rechtstreekse steun naar een meer flankerend beleid, gelet op het uitdovend karakter van de regionale ontwikkelingszones, was een herbenoeming van deze fondsen een voor de hand liggende minimale omschakelingsstap.

Anderzijds was de opsplitsing van beleidsmaatregelen in functie van de doelgroep kleine ondernemingen enerzijds, middelgrote en grote ondernemingen anderzijds, voorbijgestreefd. Alhoewel de nieuwe voorstellen zoals hierboven geëxpliciteerd soms een distinctie maken in wijze van benadering van de doelgroep, deels gedictieerd door de Europese directieven, in het flankerend beleid waar eerder op niet-verplaatsbare productiefactoren wordt gestuurd, speelt dit onderscheid een minder determinerende rol. Bovenal resulteerde de opsplitsing in twee fondsen in aberraties. Zo werd de Vlamivorm-maatregel op het FEERR-MGO geïmputeerd alhoewel deze maatregel tot doel had alle ondernemingen, zonder onderscheid qua grootte, te bereiken. Zo geschiedde de EFRO-financiering lastens het FEERR-KO alhoewel EFRO méér dekt dan louter initiatieven naar kleine ondernemingen.

Er is een voorstel om de twee FEERR's te vervangen door één financieringselement en ter vervanging van de twee oude fondsen, een nieuwe VOI van het type A te creëren, zijnde het fonds voor het flankerend economisch ondersteuningsbeleid. Dit belet echter niet dat in de onderscheiden beleidsmaatregelen doelgroepaccenten kunnen worden gelegd. De idee sluit evenwel beter aan bij de logica van het vernieuwd economisch ondersteuningsbeleid.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de begroting 2002 voor het Fonds voor het Flankerend Economisch Beleid overeenkomstig de kritische invalshoeken van het vernieuwd economisch ondersteuningsbeleid.

Tabel 15: Heroriëntatie FEERR's (machtigingsbedragen)

Heroriëntatie FEERR's – Fonds Flankerend Economisch Ondersteuningsbeleid		
	MAC 2001	MAC 2002
ex- FEERR MGO		
Expansiesteun	10.471,3	2.232,7
Bufferkrediet voor Litigedossiers	0,0	1.463,7
Bedrijventerreinen	700,0	671,5
Vlamivorm	200,0	0,0
Steunpunt Economie	11,7	5,0
PPS	82,0	80,7
SPRE	33,6	0,0
Project bedrijfsvriendelijke gemeente		40,4
Studie verantwoord ondernemen	14,0	5,1
Andere	20,0	10,1
Economisch overheidsinitiatief	50,0	50,4
TOTAAL MACHTIGING ex-MGO	11.582,6	4.559,6
ex- FEERR KO		
Expansiesteun	5.486,1	1.499,6
Expansiesteun binnenvaart	17,2	2,0
Streekplatformen	46,0	46,4
EFRO-cofinanciering	355,4	581,6
Adviespremies	60,0	30,0
Peterschapsprojecten	120,0	119,8
Vlaams Waarborgfonds	63,0	63,5
Initiatieven ter bevordering van het ondernemerschap	20,0	20,2
Regionale preventiecellen	22,5	22,5
Andere	30,0	10,1
TOTAAL MACHTIGING ex-KO	6.220,2	2.395,7
HERORIËTERING BELEID		
Opleidingscheques		2.017,0
Ecologiesteun *		P.M.
Amortisatiefonds		484,1
ICT-plan KMO		201,7
Uitbreiding adviespremies		242,0
TOTAAL HERORIËTERING		2.944,8
TOTAAL MACHTIGING	17.802,8	9.900,1

Bron: administratie Economie

***Commentaar bij de tabel.**

De tabel geeft abusievelijk de indruk als zou er in 2002 geen ecologiesteun worden gegeven. Quod non. Actueel zit de ecologiesteun vervat in de expansiesteun waarbij door middel van een cascadesysteem de ingediende doch verworpen ecologie-investeringen als gewone niet-ecologische investeringen worden beoordeeld. De voorgenomen heroriëntatie van het economisch ondersteuningsbeleid trekt deze lijnen uit mekaar wat betekent dat het cascadesysteem wordt doorbroken. De nieuwe regelgeving krijgt haar juridisch beslag in 2002, in casu door middel van de definitieve goedkeuring van het ontwerp van decreet betreffende het economisch ondersteuningsbeleid door het Vlaams Parlement en het lanceren van de uitvoeringsbesluiten op het decreet. Parallel hiermee worden de webbased applicaties ontwikkeld die de nieuwe steunmaatregelen technisch begeleiden. De nieuwe methodiek zou concrete toepassing krijgen vanaf 2003 wat betekent dat 2002 als overgangsjaar verder werkt op het bestaande cascadesysteem.

4 Versterking van de (sub)regionale economische dynamiek

4.1 Streekplatformen en streekcharters

De voorbije jaren werden reeds 10 streekcharters goedgekeurd door de Vlaamse regering.

Teneinde de geldingskracht en de democratische legitimiteit van streekcharters te vergroten, werd ervoor geopteerd de laatste, goed te keuren (ontwerp-)streekcharters vooraf uitdrukkelijk voor te leggen aan alle gemeenteraden uit het werkingsgebied van het streekplatform en aan de provincieraad. Dit is inmiddels gebeurd voor het streekcharter voor Midden-Limburg en voor het streekcharter voor het Meetjesland. Op korte termijn zal dit ook gebeuren voor de streekcharters voor Noord-Limburg en voor de Westhoek.

Verscheidene streekplatformen ervaren intussen dat een aantal streekvisie-onderdelen niet meer actueel zijn of dat de huidige ontwikkelingen aanleiding geven tot nieuwe concepten en nieuwe strategische hefboomen. Het is dan ook de bedoeling de streekplatformen ertoe aan te zetten hun streekvisies te verdiepen, te verbreden of te actualiseren. Hoewel dit nu al mogelijk is, zal via een wijziging van het Besluit van de Vlaamse Regering houdende de erkenning en subsidiëring van streekplatformen dit meer uitdrukkelijk aan de orde worden gebracht.

Voor de realisatie van de strategische hefboomen blijft het de bedoeling dat elke functioneel bevoegde minister op vraag van, en samen met, de streek de nodige inspanningen levert om de strategische hefboomprojecten, die zich in zijn of haar beleidsdomein situeren, te helpen verwezenlijken. Wat het beleidsdomein Economie betreft werd er in 2000 voor geopteerd een projectoproep voor streekcharterprojecten te houden. Daarbij konden 14 streekcharterprojecten specifiek worden ondersteund. Gelet op de dynamiek, die een dergelijke oproep tot stand heeft gebracht, werden de streekplatformen medio 2001 opnieuw uitgenodigd streekcharterprojecten in te dienen.

Naast deze subsidiëring werd ook getracht een (beperkt) aantal streekcharterprojecten op een meer structurele manier in te schuiven in de nieuwe initiatieven van verscheidene ministers. Er worden bij wijze van voorbeeld concrete initiatieven opgezet die de samenwerking tussen de STC's en de streekplatformen moeten bevorderen, hetgeen kadert in de regeringsafspraken om te komen tot een graduele coördinatie en integratie op maat van de streek.

Alles samen genomen zijn, zeker in de doelstellingsgebieden, reeds heel wat streekcharterprojecten daadwerkelijk ondersteund en intussen gerealiseerd.

4.2 Streekeigen Management

Mede als gevolg van de communicatie rond het STEM-actieplan is grote belangstelling ontstaan voor samenwerking tussen verschillende streekorganisaties en gebiedsgerichte werkingen enerzijds en tussen streekplatformen en de Vlaamse provincies anderzijds. Onderliggende motivatie voor deze ontwikkelingen is duidelijk de wil om via krachtenbundeling de streekbelangen te dienen, respectievelijk dit streven een grotere democratische legitimiteit te geven. In dit verband werden trouwens in verschillende streekplatformen de Raden van Beheer, al dan niet officieel, verruimd.

De verschillende oefeningen inzake de hertekening van deze subregionale werkingen evenals de opties die in het kader van het beter bestuurlijk beleid werden genomen, hebben de nood aangetoond van een betere stroomlijning van de ontwikkelingen op subregionaal vlak. Het kerntakendebat is daarbij richtinggevend. Overeenkomstig het advies van de Hoge Raad van Binnenlands Bestuur naar aanleiding van het STEM-actieplan zal er dan ook werk worden gemaakt van een kaderdecreet inzake het subregionaal beleid.

Ook voor de financiering van streekcharterprojecten zal gestreefd worden naar een preciezere rol voor de Vlaamse overheid. Zo zal het idee om streekinvesteringsmaatschappijen op te richten worden omgebogen naar de stimulering van publiek-private samenwerking omdat dit beter de subsidiariteit tussen de verschillende overheidsgeledingen weerspiegelt.

4.3 Strategisch Plan Ruimtelijke Economie

Eind 2000 ging het Strategisch Plan Ruimtelijke Economie (SPRE) van start. In dit eerste werkjaar van dit onderzoeksprogramma werd de aandacht vooral toegespitst op de meest dringende problematieken op ruimtelijk-economisch vlak, zijnde de problematiek van de zonevreemde bedrijven en de planning van bedrijventerreinen. Als concreet resultaat kan onder meer reeds gewezen worden op het studieproject "Omschakeling van bestemde naar bouwrijpe bedrijventerreinen in de economische knooppunten in Vlaanderen." In het kader van deze studie werden onder meer een vijftigtal reeds bestemde maar niet gerealiseerde knelpuntterreinen geïdentificeerd. Per provincie is intussen een werkgroep opgestart die in het najaar van 2001 met een concreet stappenplan voor de dag zal komen teneinde zo snel mogelijk deze terreinen, waar zinvol, bouwrijp te maken en te vermarkten.

Om te vermijden dat door een thematische benadering van de ruimtelijk-economische problematieken geen aandacht zou besteed worden aan het globale beeld op de ruimtelijk-economische ontwikkelingen is bovendien ook reeds werk gemaakt van het in kaart brengen van de ruimtelijk-economische hoofdstructuur. Het studie- en kaartmateriaal is te vinden op de website van de Vlaamse overheid, www.vlaanderen.be/ruimtevooreconomie.

Daarnaast is als aanloop naar een verdere uitbouw en structurering van de ruimtelijk-economische beleidsvoorbereiding een business plan opgesteld. Vanaf september 2001 zou het Strategisch Plan Ruimtelijke Economie op kruissnelheid moeten komen, onder meer met de start van een systematische behoefteraming inzake bedrijventerreinen op basis van een Vlaamse versie van het Nederlandse PROVEST-model.

4.4 Stedelijke economie

Uit de evaluatie van het Mercuriusproject blijkt dat de impuls die uitging van deze maatregel bijzonder groot is. De 35 projecten die via steun vanuit het Mercuriusfonds werden gerealiseerd vertegenwoordigden 4,5 miljard frank aan investeringen in 22 Vlaamse binnensteden. Uit de enquête onder de deelnemende steden en gemeenten bleek bovendien dat niet minder dan 112 projecten ook zonder steun zullen worden gerealiseerd. Nog eens 12 projecten zullen in een afgeslankte vorm worden verwezenlijkt en 29 projecten worden misschien uitgevoerd. De evaluatie toonde duidelijk aan dat Mercurius een aanzienlijk hefboomeffect heeft gehad en haar rol van aanjager van investeringen ter versterking van de binnenstedelijke commerciële centra met verve heeft vervuld.

De evaluatie gaf ook indicaties over verbeterpunten die zich vooral op procedureel vlak aandienen. Zo bleek bijvoorbeeld dat de termijnen waarbinnen de steden en gemeenten hun dossiers moesten indienen zo kort waren dat het voor de indieners moeilijk werd een kwalitatief hoogstaand dossier samen te stellen.

Gezien de uitstekende resultaten van het Mercuriusproject willen we begin volgend jaar een opvolger van het Mercuriusproject lanceren. De steun zal over de deelnemende steden en gemeenten worden verdeeld via een wedstrijdformule. De nieuwe call zal maximaal rekening houden met de manco's vastgesteld bij de evaluatie. Naast de verruimde termijnen zullen de steden en gemeenten kunnen beschikken over een helder kader. Zo zullen ze veel meer informatie krijgen over de vereiste inhoud en vorm van de dossiers, achtergronden over planningsprocessen, de beoordelingscriteria etc.

Het Mercuriusproject is complementair aan het Stadsvernieuwingsfonds. In vergelijking met het Stadsvernieuwingsfonds staat het Mercuriusproject echter open voor een ruimere doelgroep: Mercurius heeft immers ook aandacht voor de problemen in kleinere steden. In tegenstelling tot het stadsvernieuwingsfonds wordt de aandacht ook meer specifiek gericht op economische projecten. Extra aandacht gaat hierbij naar de binnenstedelijke economie en het scheppen van nieuwe kansen voor de winkelstraten. De lokale economie, en de detailhandel in het bijzonder, is mijns inziens van cruciaal belang voor de beleving van de stad. Ze is als het ware het kloppend hart van de stad. Zonder handel wordt de stad als doods ervaren. Handel doet de stad bruisen van leven en maakt de stad aantrekkelijk om in te wonen en werken.

Ook de centrummanagers zullen tot eind 2003 worden ondersteund. In het begin werd veel tijd geïnvesteerd in het opzetten van een goede structuren. Deze meeste centrummanagers zijn nu bijna een jaar actief en beginnen hun eerste resultaten te boeken. Ter ondersteuning van de centrummanagers werden verscheidene vormingssessies georganiseerd. Tevens werd er een seminarie georganiseerd over de ervaringen met centrummanagement in de ons omringende landen. Nieuwe initiatieven om de ervaringsuitwisseling tussen de centrummanagers te stimuleren zullen blijvend worden ontwikkeld.

4.5 Bedrijfsvriendelijke gemeente

In het najaar van 2001 gaat het project 'de bedrijfsvriendelijke gemeente' van start.

Het project wil de problemen en de misverstanden die er zijn tussen de ondernemerswereld en de gemeentelijke en andere overheden detecteren en oplossen en de communicatie tussen beide bevorderen. Op die manier wenst men het ondernemersklimaat in de verschillende Vlaamse gemeenten verder te verbeteren.

Gedurende een jaar zullen de nodige voorbereidingen getroffen worden om het project in heel Vlaanderen gelijktijdig en gecoördineerd te kunnen opstarten. De coördinatie berust bij de Kamer van Koophandel, de Vlaamse overheid ondersteunt het project financieel en inhoudelijk.

Tegen einde 2002 zal in principe gestart worden met een uitgebreide bevraging bij de verschillende Vlaamse gemeenten en de in die gemeenten gevestigde bedrijven. Op basis van de resultaten kunnen dan de volgende jaren acties worden ondernomen om het ondernemersklimaat te bevorderen.

Na een paar jaar zal aan de hand van een nieuwe bevraging worden nagegaan hoe het bedrijfsklimaat in de verschillende gemeenten is geëvolueerd. Daaruit zal onder meer moeten blijken of de geleverde inspanningen de gewenste resultaten hebben opgeleverd, of er nieuwe moeilijkheden zijn opgedoken en er nieuwe of bijkomende acties vereist zijn.

Het ondernemersklimaat in de verschillende Vlaamse gemeenten wordt mee beïnvloed door het beleid van de Vlaamse overheid. Het is dan ook belangrijk dat de Vlaamse overheid, net als de gemeentelijke overheden, nauw betrokken is bij de realisatie van dit project.

4.6 Uitvoering van de Europese programma's

Midden 2001 werden de doelstelling 2-programma's inclusief de phasing-out programma's voor Vlaanderen, door de EU goedgekeurd. De Europese steun voor deze programma's bedraagt zowat 195 miljoen euro (7,8 miljard BEF). Deze programma's werden ook in de praktijk in uitvoering gesteld, via een samenwerkingsverband tussen de Vlaamse overheid en de provinciebesturen.

Voor de cofinanciering ervan dienen zowel het Vlaams Gewest als de regionale en lokale besturen en de privé-sector hun verantwoordelijkheid op te nemen.

Wat de projecten met een economische finaliteit betreft zal de bijdrage van de begroting economie zich richten naar de projecten die ten volle beantwoorden aan de basisprincipes door de Vlaamse regering opgelegd voor de algemene selectie van de projecten; inzonderheid de projecten met een belangrijke eigen financiële inspanning van de promotoren, met positieve tewerkstellingseffecten, die een duurzame ontwikkeling nastreven, het ruimtelijk economisch beleid optimaliseren en publiek-privé samenwerking nastreven zullen bij voorrang in aanmerking worden genomen. Het effect op de regionaal-economische ontwikkeling van het betrokken gebied en dit op langere termijn - de levensvatbaarheid is hier cruciaal - zal bijgevolg als strategisch uitgangspunt worden gekozen.

Ook voor de grensoverschrijdende acties in het kader van de INTERREG programma's, waarvoor aan Vlaanderen een bedrag van zowat 49 miljoen euro (bijna 2 miljard BEF) wordt toegekend zal de cofinanciering zich richten op concrete economische projecten die op langere termijn de samenwerking tussen de grensgebieden bevorderen.

Voor het communautair initiatief URBAN zal in het geselecteerde stadsdeel van Antwerpen prioriteit worden gegeven aan de economische revitalisering van het gebied, zowel inzake infrastructuur als met betrekking tot de ontwikkeling van en de samenwerking tussen ondernemingen.

5 Valorisatie van de natuurlijke rijkdommen

5.1 V.1. Voorbereiding van een oppervlakedelfstoffendecreet

5.1.1 Doelstelling

Het delfstoffenbeleid staat naast de algemene beleidsdomeinen ruimtelijke ordening en milieu. De milieuwetgevingen en de stedenbouwkundige voorschriften hebben onmiskenbaar positieve gevolgen gehad voor een aantal belangrijke aspecten verbonden aan delfstoffenontginning (nabestemming,...) maar kunnen geen oplossingen bieden voor alle problemen waarmee de economisch belangrijke delfstoffensector wordt geconfronteerd.

Het beleid inzake het beheer van de oppervlakedelfstoffen heeft als basisdoelstelling om, ten behoeve van de huidige en toekomstige generaties, op een duurzame wijze te voorzien in de behoefte aan oppervlakedelfstoffen.

Deze basisdoelstelling vertaalt zich verder in:

- het ondersteunen van de delfstoffenontginning op een wijze dat er een maximale wederzijdse versterking ontstaat tussen de economische componenten, de sociale componenten en de milieucomponenten;
- het verzekeren van de ontwikkelingsperspectieven voor de sector onder economisch aanvaardbare voorwaarden, met inachtneming van de bedrijfseconomische rechtszekerheid, om te voldoen aan de maatschappelijke behoeften;
- het zuinig en doelmatig aanwenden van oppervlakedelfstoffen;
- het optimaal ontginnen binnen ontginningsgebieden op basis van een zuinig ruimtegebruik;
- het aanmoedigen van het gebruik van volwaardige alternatieven voor primaire oppervlakedelfstoffen en het maximaal hergebruik van afvalstoffen, zodat de behoefte aan primaire oppervlakedelfstoffen wordt ingeperkt;
- het maximale behoud en de ontwikkeling van de natuur en het natuurlijk milieu.

Een werkgroep ging begin 2000 van start met de uitwerking van een voorontwerp voor delfstoffendecreet dat de vermelde krachtlijnen moet omzetten in een juridisch kader.

5.1.2 Stand van zaken

Deze werkgroep heeft na verschillende vergaderingen en overleg met de ontginningssector een voorontwerp van decreet met memorie van toelichting uitgewerkt.

Het voorontwerp van decreet werd door de Vlaamse regering principieel goedgekeurd op 24 juli 2001.

Het principieel goedgekeurde voorontwerp van decreet werd voor advies toegestuurd aan de SERV en de MINA-raad. Nadat ook nog het advies van de Raad van State werd bekomen, zal het ontwerp van oppervlakedelfstoffendecreet kunnen worden ingeleid voor bespreking in het Vlaams Parlement. De definitieve bekrachtiging wordt verwacht in de eerste helft van 2002.

5.1.3 Finaliteit

Een oppervlakedelfstoffendecreet zal een specifieke juridische basis bieden voor het voeren van een verantwoord ontginningsbeleid in Vlaanderen.

5.1.4 Planning 2002

In 2002 zal verdere uitvoering worden gegeven aan het decreet met bijzondere aandacht voor de opmaak van de uitvoeringsbesluiten.

5.2 Opmaak van delfstoffenplannen

5.2.1 Doelstelling

Vanuit het maatschappelijk en economisch belang is het absoluut noodzakelijk dat de toekomstige behoeften aan delfstoffen, weliswaar volgens het principe “zuinig maar genoeg”, kunnen worden gedekt.

De oppervlakedelfstoffenplannen worden het instrument om de behoeftevoorziening uit te werken.

Een oppervlakedelfstoffenplan heeft als doelstelling om per oppervlakedelfstoffenzone, zoals opgenomen in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en op basis van een realistische en onderbouwde behoeftebepaling, te komen tot een masterplan dat op basis van economische, geologische, ruimtelijke en ecologische afwegingen een programmatie vaststelt van winning in concreet vastgestelde ontginningsgebieden.

De plannen beschrijven tevens de acties en maatregelen ten aanzien van volwaardige alternatieven.

Het algemeen oppervlakedelfstoffenplan zal een integratie inhouden van de bijzondere delfstoffenplannen met specifieke aandacht voor import- en exportgegevens en de inzet van alternatieven.

5.2.2 Stand van zaken

Een samenwerking tussen de afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie (ANRE) van de administratie Economie en de afdeling Ruimtelijke Planning (ARP) van AROHM heeft geleid tot volgende methodiek en stappenplan bij de opmaak van delfstoffenplannen:

Stap 1: bepaling van de behoefte.

Stap 2: vertaling van de behoefte naar ontginningsgebieden.

Stap 3: ruimtelijke afweging van de ontginningsgebieden.

Stap 4: afweging van de nabestemmingen van de ontginningsgebieden.

De afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie staat in voor het algemeen overleg in de vier stappen en verzorgt de inhoudelijke input (geologisch-economisch) voor de stappen 1 en 2.

De afdeling Ruimtelijke Planning staat in voor stap 3, terwijl voor stap 4 het overleg georganiseerd wordt met andere bevoegde diensten zoals AMINAL en OVAM.

Een goed onderbouwde behoeftebepaling vraagt een grondig inzicht in zowel de vraag- als de aanbodzijde van de verschillende delfstoffen.

5.2.2.1 *Klei en leem*

Voor de kleien en lemen zijn ontginners en verbruikers voornamelijk dezelfde partij namelijk, de keramische sector.

Voor deze delfstoftypes zijn de volgende stappen doorlopen:

Dakpannenklei in het Kortrijkse: stap 1 tot 4
Leem in Zuid-Limburg: stap 1 tot 4
Boomse klei in de Rupelstreek: stap 1 tot 2
Klei van de Kempen: stap 1 tot 4
Klei van Ieper: stap 1 tot 3
Boomse klei in het Waasland: stap 2
Lemen in Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant: stap 2
Alluviale klei: stap 2

De medio 2001 definitief goedgekeurde wijziging van het gewestplan Kortrijk beoogt een invulling van de planmatige aanpak van ontwikkelingsperspectieven voor de ontginning van dakpannenklei. De bestemmingswijzigingen daartoe hebben betrekking op enerzijds de aanduiding van nieuwe ontginningsgebieden en anderzijds de tijdelijke en definitieve schrapping van bestaande ontginningsgebieden in functie van een fasering op langere termijn.

Bij wijze van 'pilotproject' werd door ANRE een in termijn beperkte opdracht uitbesteed voor het opstellen van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan op basis van de oppervlakedelfstoffenplannen 'klei van de Kempen' en 'Leem in Zuid-Limburg'. Dit project wordt begeleid samen met de afdeling Ruimtelijke Planning. Het is de bedoeling in het najaar van 2001 op basis van het uitgevoerde project een ontwerp gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor deze twee zones aan de Vlaamse regering voor te leggen.

5.2.2.2 *Zand*

Voor de zanden is de situatie complexer omdat zowel de aanbod- als de vraagzijde veel ruimer is dan louter de zandwinningen op land. Er wordt immers veel en voornamelijk grof zand geïmporteerd vanuit het Continentaal Plat en vanuit Nederland en er komen eveneens aanzienlijke hoeveelheden zand vrij uit infrastructuurwerken. Anderzijds wordt er zand geleverd aan de beton- en asfaltsector, de bouwsector in het algemeen en is er veel zand nodig voor ophogingen en aanvullingen.

Er werd door ANRE dan ook een economische studie uitbesteed om via een marktverkennd onderzoek vraag- en aanbodzijde met elkaar te confronteren en zo te peilen naar de behoefte van de verschillende zandsoorten die in het Vlaamse Gewest gewonnen worden. Het eindrapport werd opgeleverd eind 2000. Anderzijds werd een intensief overleg georganiseerd met de zandwinners in functie van de behoeftebepaling en concrete locatievoorstellen.

Zowel voor de vul- als de bouwzanden zijn de stappen 1 en 2 doorlopen.

5.2.3 *Finaliteit*

Uiteindelijk zal een set van oppervlakedelfstoffenplannen (één per oppervlakedelfstoffenzone zoals bepaald in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen) ontstaan die mee uitvoering geven aan de doelstellingen van het delfstoffendecreet.

De plannen zijn gebaseerd op ontwikkelingsperspectieven voor een termijn van minimaal 25 jaar en bevatten acties voor de komende 5 jaar zodat ze een basis vormen voor de sectorale voorstellen inzake ruimtelijke ordening en mee de basis zijn voor de opmaak van andere specifieke beleidsplannen.

Deze oppervlaktedelfstoffenplannen vormen mee de basis voor de gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen met betrekking tot ontginningen en kunnen dus via deze weg verordenende kracht krijgen. Eens een oppervlaktedelfstoffenplan in een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan is gegoten, vormt het tevens de basis voor het vergunningenbeleid.

5.2.4 Planning 2002

Het finaliseren van de economisch-geologische input voor elke oppervlaktedelfstof en de bundeling ervan in een algemeen oppervlaktedelfstoffenplan, zodat de basis is gelegd voor de opmaak van gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen.

De verdere coördinatie en opvolging van de verschillende overlegfases bij de ontwikkeling van gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen in samenwerking met de afdeling Ruimtelijke Planning.

5.3 Substitutiemogelijkheden voor delfstoffen

Het op een duurzame wijze voorzien in de maatschappelijke behoeften van de huidige en toekomstige generaties, houdt niet alleen in dat primaire delfstoffen beschikbaar moeten blijven. Het beleid moet er zich tevens van bewust zijn dat delfstoffen uitputbaar zijn en dat ze bijgevolg moeten beschermd worden tegen verspilling. Het gebruik van alternatieven moet dus aangemoedigd worden en afvalstoffen moeten maximaal hergebruikt worden.

In het kader van een onderzoek naar volwaardige alternatieven werd door ANRE een studie uitbesteed die moet peilen naar de substitutiemogelijkheden van delfstoffen. Er werd tevens gevraagd een set van indicatoren te definiëren en een methodologie te ontwikkelen voor de evaluatie van het duurzaamheidsprincipe. Het eindrapport wordt verwacht eind maart 2002.

Secundaire delfstoffen uit afgravingen, infrastructuurwerken, enzovoort worden nu nog als 'afval' of als 'grondoverschot' aanzien. Indien deze delfstoffen selectief zouden kunnen worden afgegraven, beschikken zij vaak over dezelfde bouwtechnische en milieuhygiënische kwaliteiten als de primaire delfstoffen (delfstoffen die aan de natuurlijke samenstelling beantwoorden en afkomstig zijn uit een milieuvergunningplichtige ontginning uit een ontginningsgebied). Zij zouden dan een zeer aanzienlijke bijdrage in de totale delfstoffenbehoefte betekenen.

Momenteel wordt aan deze opportuniteit onvoldoende aandacht besteed omdat het de uitvoeringsmodaliteiten voor de infrastructuurwerken verzwakt. De weerslag op de uitvoeringsmodaliteiten is driedelig :

- selectief afgraven vereist specifieke expertise waardoor de kostprijs van de grondwerken wordt verhoogd ;
- de vrijgekomen grondstof dient te worden opgeslagen tot het moment van hergebruik ;
- de uitvoeringstermijn van de infrastructuurwerken wordt verlengd.

Gezien het maatschappelijk belang van een zuinig omspringen met onze natuurlijke rijkdommen, zouden de bevoegde instanties een dergelijke selectieve afgraving bijgevolg afdwingbaar moeten maken.

5.4 De kennis over de potenties van de diepe ondergrond verder uitbouwen

5.4.1 Doelstelling

Een betere kennis van de diepe ondergrond moet het mogelijk maken een overzicht te bekomen van de economisch valoriseerbare toepassingen (o.a. op het vlak van energievoorziening, opslag van vloeibare gassen, capaciteiten voor infrastructuur, winning van delfstoffen, grondwaterbeheer, milieuproblematiek e.a.).

Door middel van verschillende studies dient de haalbaarheid van deze toepassingen in Vlaanderen te worden ingeschat.

5.4.2 Stand van zaken

In 1995 werd in de schoot van de VITO een Kenniscentrum Ondergrondse Energiebronnen (KOEN) opgericht. De primaire taak hiervan was het vrijwaren voor de toekomst van de reusachtige hoeveelheid gegevens betreffende de ondergrond, afkomstig van de decennialange steenkoolwinning in het Kempisch bekken. Deze opdracht is intussen met succes volbracht.

Daarna werd het KOEN belast met het uitvoeren van een aantal studies naar (energie)potenties in de ondergrond. Volgende onderzoeksrapporten werden in dit kader opgeleverd:

- mogelijkheden voor hoge-temperatuuropslag;
- inschatting van het koolbedmethaanpotentieel in Vlaanderen en de mogelijkheden tot geologische opslag van CO₂ in relatie tot de winning van deze gasreserves;
- regionale marktontwikkeling van koude-warmteopslag;
- randvoorwaarden en acties ter bevordering van de aanwending van geothermie in Vlaanderen;
- aardwarmte: toepassing van lage enthalpie geothermie in Vlaanderen;
- energieopslag in de aardbodem: geohydrologische bijdrage;
- promotie en marktintroductie in Vlaanderen van koude-warmteopslag in watervoerende lagen.

Sinds 1992 wordt door ANRE intensief onderzoek verricht naar het voorkomen van metaalvoerende mineralen in het zogenaamde Brabant-Massief. Door middel van chemische analyses van water en gesteenten, boringen van meerdere honderden meters diep, diverse geofysische prospectiemethoden en uitgebreid mineralogisch en petrologisch onderzoek werden enkele prospectief zeer interessante locaties geselecteerd. De meest onderzochte en meest belovende van deze plaatsen is in de gemeenten Herne en Bever (Vl. Brabant) gesitueerd. Aldaar werden effectief mineralen waargenomen die metalen zoals koper, lood, zink en zilver bevatten. Het onderzoek heeft tot zover echter uitgewezen dat de gehalten niet van aard zijn om economisch zinvolle winning toe te laten.

5.4.3 Finaliteit

Het is de bedoeling via de algemene kennis van de ondergrond tot een inventaris te komen van alle mogelijke toepassingen ervan met een economische inslag.

Dat het potentieel van de Vlaamse ondergrond reëel is, mag blijken uit de recente interesse van bedrijven voor exploratieactiviteiten (o.a. van mijngas).

5.4.4 Planning

Het KOEN zal op korte termijn een substantiële bijdrage moeten leveren tot de totstandkoming van de Databank Ondergrond Vlaanderen (cfr. infra).

Wat de zoektocht naar metallische mineralen betreft, zal het onderzoek in zuidwestelijk Vlaams Brabant verder worden afgerond. Tevens zal bekeken worden op welke wijze dit Brabant-Massief op een meer regionale basis kan onderzocht worden teneinde een globaal en meer fundamenteel inzicht te verwerven.

5.5 Databeheer van de ondergrond

5.5.1 Doelstelling

De toegankelijkheid van geologische gegevens is voor verschillende beleidsdomeinen van groot strategisch belang: milieuproblematiek, ruimtelijke ordening, grondwaterbeheer, voorziening van delfstoffen, energievoorziening, ondergronds ruimtegebruik.

De doelstelling is om alle geologische gegevens in een gestandaardiseerde en ook voor niet-geologen begrijpbare vorm samen te brengen.

Eens ze volledig operationeel is, moet de Databank Ondergrond Vlaanderen de mogelijkheid bieden alle gewenste geologische informatie in te winnen betreffende een welbepaalde locatie.

Om een meer regionaal beeld van de geologische gegevens te krijgen, worden tevens sets van geologische kaarten uitgewerkt en beschikbaar gesteld.

5.5.2 Stand van zaken

Sinds 1992 werkt ANRE intensief aan de opmaak en publicatie van twee sets geologische kaarten: tertiairgeologische en quartairgeologische kaarten. Het betreft grosso modo 24 kaartbladen van elk.

De tertiairkaartbladen werden inmiddels reeds alle 24 door hun respectievelijke opdrachtnemers opgeleverd. Op die manier is een quasi volledige tertiairgeologische kaart voor het Vlaamse Gewest ter beschikking gekomen.

Van de quartairkaarten werden er reeds 21 aan opdrachtnemers toegewezen.

De opmaak van deze kaarten was en is de aanleiding voor het stapsgewijze aanleggen van grote verzamelingen boorgegevens. Op dit ogenblik wordt intensief gewerkt aan de invoering van deze data in de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit project van lange adem wordt door ANRE in nauwe samenwerking met de Afdelingen Water en Geotechniek van het Departement LIN uitgevoerd.

5.5.3 Finaliteit

Het uiteindelijk resultaat zal bestaan uit twee sets gebruiksvriendelijke geologische kaarten en een voor het publiek toegankelijke gegevensbank. Daarmee zal het voor diverse belanghebbenden, studiebureau's, bouwkundigen, funderingsspecialisten, milieudeskundigen, mensen uit de watervoorziening, ruimtelijke planning en nog vele andere, een stuk makkelijker worden de nodige geologische informatie te verzamelen. Zij zullen op efficiëntere wijze bestekken kunnen opmaken, prognoses formuleren, grondwatervoorraden en –bewegingen beheren en mogelijke problemen inschatten.

Gezien de steeds toenemende druk op het gebruik van de Vlaamse open ruimte zullen op basis van meer functionele gegevensverzamelingen beter gefundeerde beleidskeuzes kunnen gemaakt worden, waarbij de ondergrond een steeds prominentere rol zal spelen

5.5.4 Planning

De complete afwerking van de reeks tertiairkaarten is voor eind 2001 voorzien. Nog een viertal quartairkaarten zullen aangevat worden. De iets lagere graad van uniformiteit tussen deze kaarten zal met een extra-project aangepakt worden. Volledige afwerking wordt eind 2003 verwacht.

Voor de Databank Ondergrond Vlaanderen werd in 2001 een projectverantwoordelijke aangeworven, voor een periode van drie jaar, om de invoer van de data in hogere versnelling te brengen. In 2000 bedroeg het aantal in de D.O.V. ingevoerde boorgegevens 57.208. In de eerste helft van 2001 werden 20.521 gegevens ingebracht.

Vermits nu alle tertiairkaartbladen gekarteerd zijn, zal de toevloed van nieuwe boringen afnemen. In de eerstkomende jaren zal het invoeren van data vooral toegespitst zijn op het verder aanvullen van gegevens en interpretaties bij reeds ingevoerde boringen.

Voor 2002 is de uitbreiding van de D.O.V. voorzien met databanken die momenteel reeds in de schoot van het Kenniscentrum Ondergrondse Energiebronnen gegenereerd werden.

5.6 Grinddecreet

5.6.1 Doelstelling

De oorspronkelijke beleidsnota van 31 juli 1990 en het grinddecreet van 14 juli 1993 gaven zeer duidelijk de hoofddoelstelling aan: een einde maken aan de grindwinning in de provincie Limburg vanaf 1 januari 2006 door om de 2 jaar het productiequotum te bepalen teneinde een planmatige en geleidelijke afbouw te verwezenlijken. Bovendien werd er van uit gegaan dat de behoefte aan grind gelijkmatig kon verminderd worden. Om dit proces te begeleiden en in goede banen te leiden, moet een redelijk heffingsniveau voor voldoende inkomsten zorgen zodat diverse vooropgestelde opdrachten kunnen worden vervuld.

Uit de praktijk is gebleken dat het bepalen van de productiequota niet voldoende is om een afbouw te realiseren.

Het grootste probleem hierbij was het operationeel maken van de nieuwe grindgebieden. De vertragingen hierbij hebben ertoe geleid dat bij toepassing van alle andere opgelegde regels er geen sprake is van een afbouwcurve.

Het afbouwscenario is bovendien gebaseerd op de veronderstelling dat zuinigheid en vervangmaterialen de winning van grind overbodig maken. Op heden moet men vaststellen dat er nog geen vooruitzichten zijn die deze veronderstelling bevestigen.

Door de opgelopen achterstand en toepassing van het heirkraft-principe enerzijds en de reële binnenlandse behoefte anderzijds, zal het afbouwscenario niet kunnen gevolgd worden en zal, zonder bijsturing, in de realiteit eind 2005 een plotse afbouw moeten plaatsvinden. De economische gevolgen van een plotse stopzetting van de grondstoffenbevoorrading voor de Vlaamse bouwsector na 2005 zijn momenteel niet duidelijk. Zoals men er nu voor staat, zullen de substitutiemogelijkheden vrij beperkt blijven en bovendien is er geen enkele duidelijkheid over mogelijke import uit buurlanden.

5.6.2 Stand van zaken

Het decreet tot wijziging van het decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning werd recent door het Vlaams parlement goedgekeurd.

Het betrof vooral een 'technisch' wijzigingsdecreet. Na 6 jaren effectieve werking diende een aantal bepalingen van het grinddecreet te worden aangepast om de uitvoering ervan te optimaliseren.

De administratie werkt op dit ogenblik aan het op punt stellen van de nodige uitvoeringsbesluiten van het wijzigingsdecreet. Hierbij gaat aandacht naar een dubbel doel.

Vooreerst worden, omwille van leefmilieuevereisten, administratieve boeten, verhogingen van de heffingen en ambthalf heffingen, ingevoerd.

Om de afwerking van bestaande en toekomstige sites zo snel als mogelijk te laten plaatsvinden, werd een protocol afgesloten tussen IML en het Grindcomité (voor de bestaande sites) en zal het uitvoeringsbesluit een waarborgsysteem uitwerken (vooral voor de toekomstige ontginningen).

In tweede instantie werd de economische situatie van de grindsector verbeterd.

Het hoger vermelde waarborgsysteem zal niet alleen de afwerking op zich garanderen maar tevens een besparing betekenen voor de ontginningsector. De ontgrinders zal de mogelijkheid worden geboden om in één beweging te ontginnen en af te werken daar waar er vroeger een duur en tijdrovend systeem van gunning van de afwerkingsopdracht bestond waar niemand beter van werd.

Het toekomstige uitvoeringsbesluit zal de weg openlaten om heffingen die nog werden verricht in het oude systeem in te kapselen in de nieuwe waarborg.

5.6.3 Finaliteit

Het enige echte knelpunt situeert zich in de periode na 2005 waar verondersteld wordt dat de grindwinning een einde neemt. Dit zonder garantie dat voldoende substitutiematerialen tegen die tijd beschikbaar zullen zijn.

6 Europees Voorzitterschap

6.1 Context

Tijdens de Europese Raad van Lissabon heeft de Unie zich tot doel gesteld 'de meest dynamische en concurrerende kenniseconomie ter wereld' te worden, die in staat is tot een duurzame economische groei met meer banen en een hechtere sociale samenhang. In uitvoering van de conclusies van de Top van Lissabon heeft de Vlaamse regering een aantal initiatieven ontwikkeld om deze ambitieuze doelstelling concreet gestalte te geven. De herschikking van het overheidslandschap via het Beter Bestuurlijk Beleid, gekoppeld aan minder en eenvoudiger regelgeving binnen het globaal concept van e-government moet de Vlaamse overheid toelaten haar bijdrage te leveren in deze langetermijnstrategie.

Vanuit het beleidsdomein werd aansluiting gezocht bij een aantal kernbegrippen die het gewijzigd economisch landschap beheersen. Met de goedkeuring door de Raad van het Handvest voor Kleine Ondernemingen in Feira en met het door de Commissie opgestelde Meerjarenprogramma voor Ondernemingen en Ondernemerschap (2001-2005) werd de bijzondere plaats die kleine en middelgrote ondernemingen innemen binnen de kennis- en netwerkeconomie in de verf gezet. Het Zweedse voorzitterschap zette de principes van duurzame ontwikkeling op de economische agenda en voegde een extra dimensie toe aan het Europees ondernemingsbeleid.

Tijdens het Belgisch voorzitterschap treden de regio's soms aan als voorzitter. Volgens het gehanteerde rotatiesysteem zal Waals gewestminister Serge Kubla het beleidsdomein Industrie en Economie vertegenwoordigen. Op zijn initiatief werd als aanloop naar de Raad Industrie van 5 december 2001 een colloquium georganiseerd onder het thema 'Financiering van KMO's, een Europees antwoord' dat moet resulteren in een door de Europese Commissie op te stellen mededeling over de financiering van ondernemingen. In margine, maar niet minder belangrijk, wordt tevens aandacht besteed aan de heroriëntatie van de rechtstreekse staatssteun aan ondernemingen. Reeds tijdens de recente top van Stockholm werd het engagement opgenomen de directe overheidssteun effectief te verminderen en te heroriënteren naar horizontale doelstellingen van algemeen belang met als doel de oneerlijke concurrentie tussen de Europese regio's te verminderen. Het wegwerken van de minst efficiënte en de meest concurrentieverstorende steunmaatregelen hangt tevens samen met het streven naar een effectiever overheidsoptreden waarbij de beschikbare middelen ten behoeve van de economie optimaal worden ingezet. De modernisering van de regels inzake de toepassing van de algemene bepalingen van het EG-verdrag betreffende concurrentiebeperkende overeenkomsten, onderling afgestemde feitelijke gedragingen en de misbruiken van machtsposities, moet tegen dezelfde achtergrond worden bekeken, namelijk de creatie van een dynamisch ondernemingsklimaat dat de economische activiteit stimuleert en de randvoorwaarden voor de bedrijven, meer bepaald van de kleinste bedrijven verbetert.

De Europese Raad Industrie zal tevens aandacht besteden aan het in 2002 ten einde lopend EGKS-verdrag in 2002 waarbij verwacht wordt dat het niet langer handhaven van een specifiek regime voor de staalindustrie positieve effecten zal genereren. Nu reeds wordt vanuit Vlaamse hoek op deze evolutie ingespeeld door het ter beschikking stellen van ecologie-steun voor de staalsector.

6.2 De Vlaamse invalshoek

De specifieke positie van de voorzitter van de Raad van ministers van de Europese Unie biedt de mogelijkheid om bepaalde accenten te leggen en prioriteiten naar voren te schuiven. Toch gaat het in de eerste plaats om een rol als coördinator en moderator en worden de beslissingen steeds door alle 15 lidstaten samen genomen. De beleidsnota Economie 2000-2004 sloot reeds nauw aan bij de Europese agenda in het algemeen, het meerjarenprogramma van de Europese Commissie en de aandacht hierin voor de KMO's in het bijzonder. De uitbouw van het flankerend economisch beleid werd verder uitgespit in de beleidsbrief Economie 2001 met de heroriëntatie van de expansiesteun naar instrumenten die beter inspelen op de noden van de Vlaamse economie, gekaderd in een voorwaardenscheppend beleid. Hierdoor zou het ondersteuningsbeleid meer in overeenstemming kunnen worden gebracht met de door de Europese Commissie uitgetekende krijtlijnen. Overeenkomstig het door de Europese Commissie opgestelde scorebord blijkt België de internationale trend van gestage afbouw van directe steun en toename van de horizontale steun te volgen. Zowel bij dit scorebord als bij de Belgische overheidssteun in het algemeen dienen echter enkele nuances te worden aangebracht. Zowel wat betreft de kwantiteit, als het belang van de staatssteun moet de specificiteit van de Vlaamse steun worden genuanceerd. Dit blijkt niet meteen uit het scorebord dat enkele 'nationale' cijfers weergeeft. Een betere aanwending van de steun moet dan ook primeren op de vermindering ervan. Bovendien moet worden onderstreept dat Vlaanderen, in tegenstelling tot andere lidstaten, als onderdeel van een federale staatsstructuur geen fiscale instrumenten kan aanwenden.

Hoewel de KMO's, en dan zeker de starters en de hoogtechnologische bedrijven, een fundamentele rol spelen in de introductie van vernieuwing in het economisch weefsel, worden zij vaak geconfronteerd met het probleem van de financiering van hun project. De voorwaarden zijn dikwijls al te strikt en de evaluatie van het risico is in het bijzonder nadelig voor dit type ondernemingen; deze trend dreigt bovendien nog versterkt te worden door de herziening van het Akkoord van Bazel. Onder invloed van de akkoorden van Bazel zullen de financiële instellingen immers verplicht worden meer eigen middelen te reserveren voor financieringen waarvan het risicogehalte hoger ligt. Dit zal de kosten voor kredieten doen toenemen, een tendens die reeds is ingezet. De voornaamste slachtoffers hiervan worden logischerwijze de starters en sterke groeiers, meestal KMO's. Eén en ander werd bevestigd in de evaluatie van het Vlaams Waarborgfonds dat hervormd zal worden naar een instrument dat inspeelt op de tekortkomingen van de kredietmarkt, zodat aan de vraag naar financiering van die ondernemingsprojecten die nu niet beantwoord wordt door de klassieke kapitaalverstrekkers, wel tegemoetgekomen wordt met de steun van de overheid.

De introductie van het concept duurzaam ondernemen hoeft niet éénduidig te worden vertaald in een bijkomende last voor de ondernemingen. Bij gebrek aan datamateriaal op Vlaams niveau werd het nodige studiewerk uitbesteed met het oog op de oprichting van een Fonds Duurzaam Ondernemen.

De tijdens het Belgisch voorzitterschap aangebrachte hot items moeten derhalve in een breder kader en in een lange termijnvisie worden geplaatst. Er zal over gewaakt worden dat in de verdere ontwikkeling en afwikkeling ervan de Vlaamse accenten die tijdens het Belgisch voorzitterschap werden gelegd, niet verloren gaan. Enkel op die manier zal wat gezaaid werd, ook geoogst kunnen worden. Ontwikkelingen op Europees niveau verdienen onze blijvende aandacht, niet alleen omwille van de impact op het Vlaams economisch beleid, maar ook omdat er vaak sprake is van gelijkaardige problemen en dilemma's op Europees niveau of bij de andere lidstaten. Ervaringsuitwisseling, onder meer via best practices, fungeert in voorkomend geval als inspiratiebron voor nieuwe beleidsinitiatieven.

7 Projecten

7.1 Digitaal Actieplan 'e-fl@nders'

Het project 'e-fl@nders' is één van de speerpunten om de doelstellingen van de Europese Top van Lissabon in de praktijk om te zetten. Het ontwikkelde actieplan wil inwerken zowel op de sterke punten als op de hinderpalen om Vlaanderen versneld toegang te doen vinden tot de informatiemaatschappij. Dit impliceert het aanbieden van de noodzakelijke randvoorwaarden voor de ontwikkeling van een stevige ICT-basis in Vlaanderen, het aantrekkelijker maken van investeringen in kennisinfrastructuur en innovatieve ontwikkelingen en het verbreden en verdiepen van de ICT-basis in Vlaanderen om de concurrentiekracht van de ondernemingen te versterken.

Als aanzet voor de uitbouw van het digitaal actieplan leek het noodzakelijk de positie van Vlaanderen op ICT-vlak in kaart te brengen enerzijds en binnen deze analyse na te gaan hoe een ICT-strategie ten aanzien van KMO's kan worden ontwikkeld anderzijds.

▪ De ICT basis in Vlaanderen

Met een SWOT-analyse werd gepeild naar de ICT-basis in Vlaanderen:

- hoe scoort Vlaanderen op zes sleutelindicatoren: bedrijfsomgeving, kennisinstellingen, overheid, bevolking, telecommunicatie infrastructuur en de regionale kostenstructuur;
- hoe doet Vlaanderen het in vergelijking met Denemarken, Ierland, Nord-pas-de Calais, Nederland en Brandenburg.

Overeenkomstig de totaal (gewogen) score per regio voor de sleutelindicatoren blijkt Vlaanderen een tussenpositie in te nemen met een bovengemiddelde score voor de indicatoren 'bedrijfsomgeving' en 'kennisinstellingen', een ondergemiddelde score voor 'overheid' en 'bevolking'.¹³

De SWOT-analyse leert ons dat de sterktes van Vlaanderen te vinden zijn in de dynamiek van de ICT-cluster en de ontwikkeling binnen bepaalde kennisintensieve niches van de ICT markt, de beschikbaarheid en het gebruik van venture capital ICT bedrijven, het aantal en de groei van de patentaanvragen in de ICT-sector. De beperkte kritische massa van het ICT-cluster in Vlaanderen, de hoge kostenstructuur op gebied van arbeidskosten, telecomkosten en vennootschapsbelasting zijn de voornaamste zwaktes. Opportuniteiten dienen zich aan door de versnelde liberalisering van de telecommunicatiesector als accelerator van diverse ontwikkelingen, een intensivering van de samenwerking tussen overheid, universiteiten en bedrijfsleven en de verdieping van de bestaande unieke kennisintensieve niches binnen de ICT-basis. Het tekort aan ICT'ers dreigt een rem te zetten op de economische groei. Het gebrek aan 'role-models' zet een hypotheek op het toekomstperspectief van de globale ICT-cluster.

¹³ De cijfers dienen wel met enige voorzichtigheid te worden benaderd: enkel de factoren 'omvang en dynamiek van het ICT cluster', 'ICT opleidingen', 'spin-off/incubators', 'stimuleringsregelingen ter bevordering van R&D en innovatie', 'imago van Vlaanderen (als ICT locatie)', 'ICT beroepsbevolking', 'loonkosten' en 'vastgoedkosten' worden op regionaal niveau gemeten; de andere op nationaal niveau.

▪ **K(M)O-ICT-Plan**

KMO's worden beschouwd als dé sleutels tot vernieuwing. Hun kleinschalig karakter laat hen toe met de nodige flexibiliteit in te spelen op de voortdurende wijzigingen die gepaard gaan met de ontwikkeling van de kennis- en vernieuwde economie. KMO's hebben evenwel specifieke behoeften: zij zijn immers geen grote ondernemingen in zakformaat, hebben bijgevolg een andersoortig behoeften- en verwachtingenpatroon. De ICT-behoefteanalyse peilde naar de behoeften en verwachtingen van KMO's, ook ten aanzien van de overheid, voor de thema's visie en strategie, communicatie, organisatie, toepassingen en externe ondersteuning.

1. Visie en strategie

Vastgesteld wordt dat er een verband bestaat tussen de grootte van de onderneming, de sector waaronder de onderneming ressorteert en de behoefte aan een expliciete, strategische visie. Kleinere ondernemingen hebben vaak geen expliciete visie en zijn veelal niet op de hoogte van de mogelijkheden en eventuele moeilijkheden die het inbouwen van ICT in de eigen structuur met zich meebrengt. KMO's investeren weinig in ICT, erger, als er al investeringen plaatsgrijpen, gebeuren ze vaak impulsief en weinig doordacht. De verwachtingen van KMO's ten aanzien van nieuwe technologieën getuigen dikwijls van een gebrek aan realisme (bijvoorbeeld verkoop via het internet). Ze hebben eerder behoefte aan concrete zaken dan aan strategieën.

2. Communicatie

De doorstroming van informatie gebeurt actueel via inbelverbindingen. Met de toenemende informatiestromen voldoen deze verbindingen niet meer en is een uitbreiding van de reeds beschikbare bandbreedte vereist. Het zelfs gedeeltelijk uit handen geven van de communicatie is een drempel voor sommige bedrijfsleiders.

3. Organisatie

ICT-diensten integreren in het bedrijf betekent niet noodzakelijk dat er ook behoefte bestaat aan eigen ICT-personeel. ICT kan worden geoutsourced, ook al ontbreekt hiervoor het nodige enthousiasme. KMO's wensen immers grip op de bedrijfssituatie te behouden. KMO's wensen zelf hun leveranciers te kiezen. Soms treedt een mismatch op omdat leveranciers of externen niet duidelijk weten wie binnen de onderneming instaat voor ICT. De ICT inbouwen in de eigen structuren kan een moeilijk door te voeren reorganisatie met zich mee brengen, iets waarvan niet alle KMO's zich bewust zijn.

4. Toepassingen

KMO's vertonen een grote heterogeniteit met betrekking tot ICT toepassingen. Binnen de versnelde uitbouw van de netwerkeconomie, waarbij KMO's in relatie staan tot grote ondernemingen, worden ze verplicht zich in te schalen in een nieuwe ICT-omgeving die niet of onvoldoende rekening houdt met het specifiek karakter van de KMO. Leveranciers zijn in de praktijk gefocust op de consumentmarkt en de markt van grote ondernemingen. Verwacht mag worden dat het gebruik van nieuwe en reeds bestaande ICT-applicaties bij KMO's zal toenemen met een groepering van deze applicaties in een aantal kerntoepassingen: online communications, virtuele waardeketens, zakelijke dienstverlening, management ondersteuning, telewerken en training en leren (e-learning).

5. Externe ondersteuning

KMO's hebben zeer specifieke behoeften, maar vaak hebben ze een stimulans nodig om de oplossingen te implementeren. Een voorbeeldfunctie zou kunnen uitgaan van KMO's die een succesvolle ICT-implementatie hebben doorgemaakt. Deze voorbeeldfunctie zou tevens moeten waargenomen worden door de overheid. De uitbouw van een portaalsite voor KMO's is een dringende noodzakelijkheid teneinde de communicatiestromen tussen overheid en KMO te stroomlijnen. Een verbeterde onderlinge communicatie tussen overheidsdiensten moet de overbevraging van de onderneming drastisch terugschroeven.

Loutere sensibiliseringscampagnes missen een blijvend effect wegens hun kortlopend karakter. Bovendien zorgt het heersend tekort aan specialisten voor discontinuïteit in de begeleiding.

De kostprijs blijkt geen belemmering te vormen om KMO's op de ICT-snelweg te krijgen.

Momenteel zijn er vijf grote thema's waar een duidelijke kloof tussen huidige en gewenste situatie kan worden onderscheiden:

- gebrek aan algemene kennis rond ICT;
- toepassen van ICT in de concrete omgeving;
- kloof tussen vraag en aanbod van ICT;
- te weinig visie op het gebruik van ICT;
- de aanwezigheid van inerte groepen K(M)O's.

▪ Digitaal actieplan in 2002

Vanuit de behoefteanalyse en de SWOT-analyse zal het digitaal actieplan verder worden ontwikkeld. Binnen deze strategie moet rekening worden gehouden met volgende elementen:

- het bestaan van drie groepen KMO's bij de lancering van nieuwe technologieën: de early adopters, de volgers en de achterblijvers waarbij de graad van effectiviteit mee bepaald zal worden door de mate waarin het beleid met de heterogeniteit van de doelgroep rekening zal houden;
- respect voor de doelstellingen vooropgesteld in de Europese Top van Lissabon en aandacht voor de krachtlijnen van 'GoDigital' en 'eFl@nders'.

De strategie zal uitmonden in een keuze uit drie mogelijke beleidsopties: de voortzetting van het huidig ICT-clusterbeleid, het voeren van een actief e/ICT -overheidsinterventiebeleid of de introductie van een e/ICT kaderbeleid in Vlaanderen.

8 Overzicht moties en resoluties parlementair jaar 2000-2001

Met redenen omklede motie nr 651: gering aantal Vlaamse bedrijven met internationaal erkend milieusysteem.

Bij het ontwerpen van een nieuwe economische expansieregeling wordt met betrekking tot de ecologiesteun speciale aandacht besteed aan de ondersteuning van ondernemingen die zich heroriënteren naar een productie met besparing van grondstoffen, reductie van afval, hergebruik van verpakkingen, rationeel energiegebruik met CO₂ – reductie, gebruik van hernieuwbare energiebronnen enz.

Inhoudelijk is het uitgangspunt van deze regeling het bereiken van de milieudoelstelling, vastgelegd in een resultaatsverbintenis. Hierbij wordt omwille van de administratieve vereenvoudiging vooral gewerkt met een limitatieve lijst van ecologietechnologieën.

Het nieuwe voorontwerp van besluit voorziet de ondersteuning van energie- en milieu-investeringen. Aan de energieprojecten is de reductie van CO₂-emissies gekoppeld om een bijdrage te leveren in het behalen van de Kyoto-norm.

De milieuprojecten zijn gericht op een efficiënt grondstoffenverbruik en de bevordering van milieuvriendelijke technologieën. Het voorgestelde systeem voorziet een steun waarbij de KMO's positief worden gediscrimineerd ten overstaan van de grote ondernemingen. In de voorgestelde regeling is tevens een bijkomende incentive opgenomen om ecologisch verantwoord ondernemerschap te stimuleren, m.n. het behalen van een EMIS of ISO 14001 certificaat.

Naast de specifieke steun voor ecologieprojecten wordt ook gedacht om bij steunverlening van gewone investeringen de ondernemingen te bevoordelen die in het bezit zijn van een EMAS of ISO 14001 certificaat.

Met redenen omklede motie nr 687 : Strategisch Plan Ruimtelijke Economie

Het project is dermate gevorderd dat tegen begin 2002 de GOM's in staat zullen zijn op een web gebaseerde toepassing online de inventaris van de bedrijventerreinen actueel te houden. Met deze inventaris worden gegevens verzameld op het niveau van de bedrijventerreinen. In een later stadium (in 2003) zal de inventaris uitgediept worden naar het niveau van de percelen.

In fine zullen gegevens m.b.t. de perceelsbezetting door de ondernemingen worden aangereikt. Voor de inventaris van de betrokken ondernemingen zal de administratie beroep doen op alle mogelijke gegevens van een repertorium van ondernemingen (tewerkstelling, NACE-code, rijksregister, financiële gegevens). Momenteel is dit Graydon, later het ondernemingsregister bij Fedict.

VII. Overzichtstabel

beleidsdoel (LT)	beleidsdoel (KT)	Instrument	te bereiken effect	meetinstrument	MAC 2001 (1000 Euro)	MAC 2002 (1000 Euro)	heroriëntatie (1000 Euro)	tijdshorizon
SD1. Expansiesteun als vernieuwd instrument voor het economisch beleid	OD1. Het bevorderen van endogene en exogene groei	investeringssteun KO	versterking financieringspositie K(M)O's	vergelijking gesteunde vs. niet-gesteunde groep	136.423	37.224	-99.199	2002
		investeringssteun MGO	aantrekkingsbeleid nieuwe (M)GO-investeringen	rapportage jaarverslag FEERR's	259.577	91.632	-167.945	2002
	OD2. Duurzaam aanbod van goed uitgeruste bedrijventerreinen en -gebouwen	Subsidies bedrijventerreinen & -gebouwen	beter aanbod bedrijventerreinen en -gebouwen	Bedrijventerreinend ata-bank i.s.m. GOM's	17.353	16.464	-889	2002-2003
		amortisatiefonds	sanering terreinen met economische nabestemming	Bedrijventerreinend ata-bank i.s.m. GOM's	0	12.000	12.000	2002-2003
OD3. Het ondersteunen van het menselijk kapitaal		opleidingscheques	structurele versterking LLL	vergelijking gesteunde vs. niet-gesteunde groep (jaarlijks + driejaarlijks)	0	50.000	50.000	2002-2004
		vlamivorm	structurele versterking LLL		4.958	0	-4.958	-
	OD4. Het afstemmen van ondernemingen op de digitale economie	ICT-plan KMO	inschakeling KMO's in digitale economie	vergelijking nulmeting en evolutie doorheen implementatie	0	5.000	5.000	2002

SD2. Versterking van de (sub)regionale economische dynamiek	OD1. Organisatie van en samenwerking tussen gebiedsgerichte initiatieven	Streekplatformen	gecoördineerde streekontwikkeling in geheel Vlaanderen realiseren	effectieve werking streekplatformen	1.140	1.150	10	2002
		Streekcharterprojecten	daadwerkelijke uitvoering van streekcharters	evaluatie van de gerealiseerde projecten	669	750	81	2005
		PPS	daadwerkelijke uitvoering van streekcharters via PPS	evaluatie van de gerealiseerde projecten	2.033	2.000	-33	2002-2003
	OD2. Beleidsmatige ondersteuning van de ruimtelijke economie	SPRE	wetenschappelijke basis voor een ruimtelijke economische visie en strategie	effectieve studieresultaten en impact op het RSV	34	0	-34	2002
		EFRO-cofinanciering	vermindering van de regionale en lokale economische ongelijkheden en bevordering van de grensoverschrijdende economische samenwerking	via permanente opvolging van vooraf bepaalde indicatoren/tussentijdse evaluaties	8.810	14.417	5.607	2001-2006
	OD4. Herwaardering stedelijk economisch weefsel / partnerschap bevorderen tussen ondernemingen en lokale besturen	centrummanagement	versterking binnenstedelijke commerciële positie	eindevaluatie centrummanagement – zelfbedruipend karakter	-	-	0	
		bedrijfsvriendelijke gemeente	op gemeentelijk niveau bedrijfsvriendelijk klimaat realiseren	enquêtes, tussentijdse evaluaties	0	1.000	<u>1.000</u>	2002

SD3. Bevorderen van meer en beter ondernemerschap	OD1. Versterking onderneming door gebruik te maken van opportuniteiten binnen de netwerkeconomie.	Peterschapsprojecten	versterking KMO's in netwerkeconomie	periodieke evaluatie	2.975	2.970	-5	2002
	OD2. De professionalisering van de ondernemer, ondersteuning van starters en doorgroeiers in hun bedrijfsevolutie.	adviespremies	professionalisering ondernemerschap	evolutie faillissementen Graydon	1.487	7.487	6.000	2002-2003
	OD3. Creatie positief ondernemingsklimaat voor starters en doorgroeiers door middel van risicodekkende en drempelverlagende maatregelen.	vlaams waarborgfonds	stijging starters en doorgroeiers	rapportage waarborgfonds	1.562	1.575	13	2002-2003
		Regionale preventiecellen	daling faillissementen bij KO's	rapportage preventiecellen + Graydon	558	558	0	2002

SD4. Valorisatie van de natuurlijke rijkdommen	OD1. Uitwerking oppervlaktedelstoffen-decreet* als juridische basis voor: 1. verzekeren van de ontwikkelingsperspectieven voor de sector 2. optimale ontginning mogelijk maken 3. landschapszorg verzekeren 4. aanmoediging van en onderzoek naar alternatieve materialen 5. garanderen van de milieuhygiënische kwaliteit					1. oppervlaktedelstoffen-plannen en ruimtelijke uitvoeringsplannen 2. ontginningsmachtigen / onteigeningsmogelijkheden 3. financiële zekerheden 4. studies en overlegplatformen met de bevoegde instanties 5. toetsingskader voor de natuurlijke samenstelling	1. een onderbouwd aanbod aan ontginningsgebieden met grotere rechtszekerheid 2. efficiënte en rationele ontginning 3. een gedegen eindaf-werking van de groeves 4. een groter aandeel van alternatieven in de totale behoefte aan minerale grondstoffen 5. zekerheid over de toepassingsvoorwaarden	1. aantal plannen en RUP's 2. aantal afgeleverde ontginningsmachtigen 3. aantal vrijgegeven financiële zekerheden 4. aantal ingezette tonnages alternatieve materialen 5. aantal afgeleverde certificaten van herkomst	833	750	-83 2002-2204	2002
	OD2. verdere uitbouw van de kennis over de potenties van de diepere ondergrond: 1. benutting van de potenties van de Vlaamse ondergrond					1. Kenniscentrum Ondergrondse Energiebronnen (KOEN) en onderzoeksstudies	1. inventaris van mogelijke toepassingen met economische inslag	1. aantal afgeleverde onderzoeksrapporten en nieuwe economische				

	2. databeheer van de ondergrond	2. Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) en opmaak geologische kaarten	2. grotere toegankelijkheid van geologische gegevens	activiteiten die effectief van de ondergrond gebruik maken				
Beleidsondersteuning		studies en ad hoc subsidies			3.322	2.375	-947	2002
Totaal					441.734	247.352	-194.382	

*: het decreet betreffende de oppervlaktedelfstoffen voorziet in een aantal bijkomende taken waarvoor de aanwerving van bijkomend personeel werd voorzien. Deze personeelskosten werden gecompenseerd binnen de beschikbare beleidskredieten (BK) voor 'natuurlijke rijkdommen'.